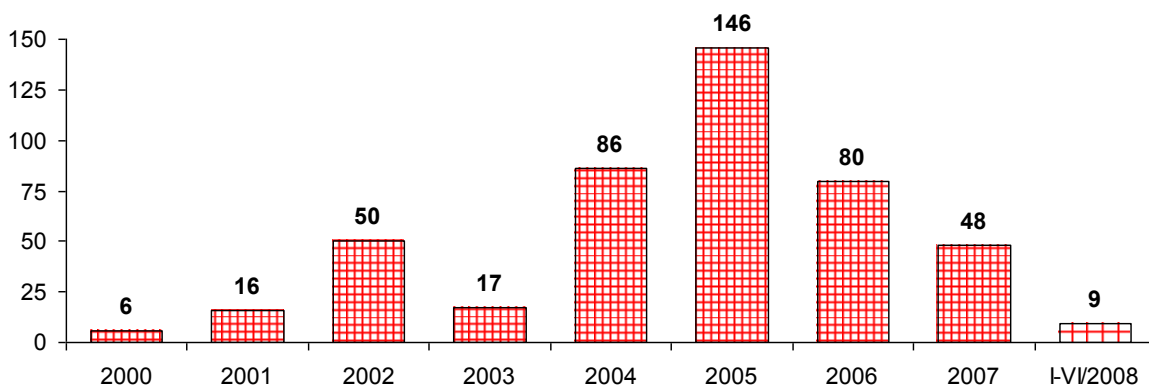

Zpráva za období od 1. ledna do 30. června 2008 o stavu vyřizování stížností podaných proti České republice k Evropskému soudu pro lidská práva

Na úvod zpráv o stavu vyřizování stížností podaných k Evropskému soudu pro lidská práva (dále jen „Soud“) obvykle uvádíme statistické údaje. Nebude tomu jinak ani tentokrát. K následujícím grafům je třeba předeslat, že vysvětlení poklesu počtu nově oznámených stížností i počtu stížností, které čekají na konečné rozhodnutí, bylo podáno ve zprávě o vyřizování stížností za druhé pololetí roku 2007.¹

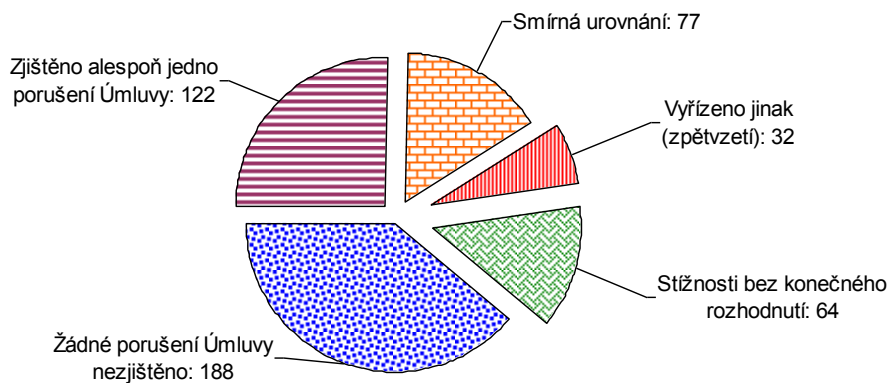
Graf č. 1 zachycuje situaci z hlediska stížností oznámených vládě České republiky. Jedná se o nápad nových případů v kanceláři vládního zmocněnce.

**Graf č. 1: Počet komunikovaných stížností proti České republice
v jednotlivých letech (roky 2000 až VI/2008)**

Graf č. 2 ukazuje statický obrázek o agendě tak, jak se jeví ke konci prvního pololetí roku 2008 z pohledu vlády České republiky.

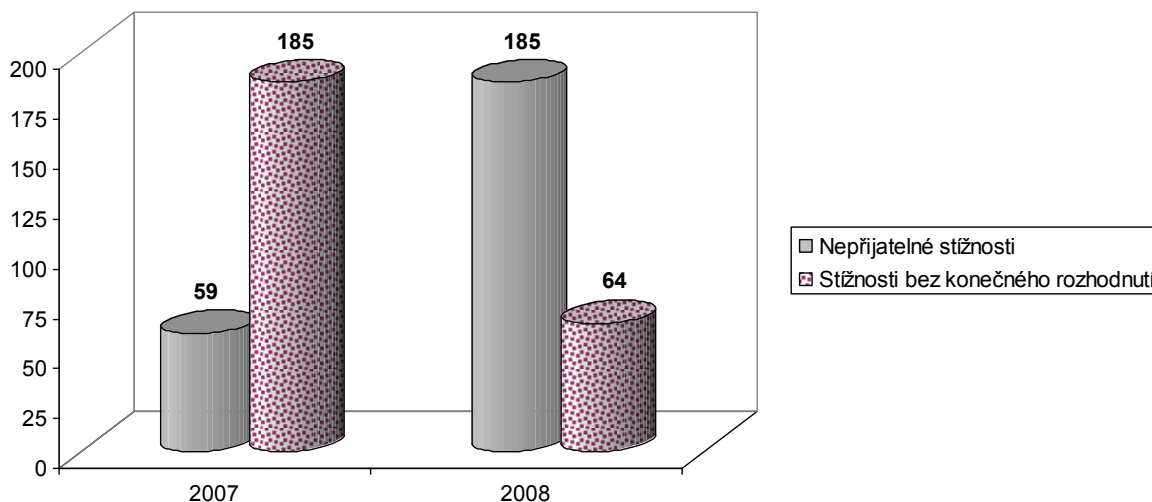
**Graf č. 2: Přehled stížností komunikovaných vládě České republiky
od 1/1/1993 do 30/6/2008 podle stavu jejich vyřizování (celkem 483 stížností)**

¹ Materiál zařazený schůzi vlády konané dne 21. května 2008 do části pro informaci členů vlády, bod 2.

Graf č. 3 zachycuje poměr mezi počtem nepřijatelných stížností a počtem případů bez konečného rozhodnutí v polovině roku 2007 a roku 2008. Velká část stížností čekajících na rozhodnutí Soudu (a týkajících se hlavně přiměřenosti délky soudního řízení) se přesunula z kategorie nevyřízených do kategorie nepřijatelných stížností.

Graf č. 3: Srovnání meziročního počtu nepřijatelných stížností a stížností bez konečného rozhodnutí (polovina roku 2007 a 2008)

Tato zpráva je dále rozčleněna na část I, která obsahuje přehled případů uzavřených Soudem v období, za které se zpráva podává. Část II zprávy se zmiňuje o případech, u nichž v daném období došlo k jinému vývoji a řízení o nich před Soudem pokračuje. Část III zprávy bude věnována problematice výkonu rozsudků Soudu. Pro přehlednost můžeme odkázat na obsah zařazený na závěr této zprávy.

I. Přehled případů uzavřených Soudem v období od 1. ledna do 30. června 2008

Řízení před Soudem končí obvykle rozsudkem ve věci samé (oddíl 1.1.), prohlášením stížnosti za nepřijatelnou v plném rozsahu (oddíl 1.2.) nebo vyškrtnutím stížnosti ze seznamu případů, především z důvodu smírného urovnání (oddíl 1.3.).

1.1. ROZSUDKY SOUDU VE VĚCI SAMÉ

V daném období vynesl Soud celkem osm rozsudků, z toho jedním bylo schváleno smírné urovnání stížnosti (*Dymáček a Dymáčková* – viz pododdíl 1.3.1.), ostatní rozsudky bylo odsuzující. Vláda požádala o postoupení jednoho z těchto případů (*Andělová*) velkému senátu.

1.1.1. Nové rozsudky Soudu

V rozsudcích Soudu vydaných v prvním pololetí roku 2008 byla Česká republika odsuzována jen z důvodu porušení:

- článku 6 odst. 1 Úmluvy v aspektu práva na přístup k soudu (Ústavnímu soudu) v šesti případech (*Glaser, Hoření, Drahorád a Drahorádová, Mourek, Faltejsek a Rechtová*),

- článku 8 Úmluvy v aspektu práva na rodinný život (*Andělová*).

Nyní následují podrobnější informace k jednotlivým rozsudkům, a to v chronologickém pořadí podle data, kdy byly vydány.

Rozsudek senátu páté sekce Soudu ze dne 14. února 2008 ve věci č. 55179/00 – *Peter Edward Glaser proti České republice*

Soud konstatoval jednomyslně, že bylo porušeno právo stěžovatele na přístup k soudu ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy, a většinou šesti hlasů proti jednomu, že nedošlo k porušení práva na pokojné užívání majetku (článek 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě), které bylo hlavním předmětem stížnosti. Stěžovateli byla přiznána náhrada nákladů řízení ve výši 2 500 €.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel se narodil v roce 1923. V roce 1936 měl obdržet od svého děda jako dar sbírku arabských předmětů, které při svých výzkumných cestách nashromáždil prastrýc stěžovatele, cestovatel Edouard Glaser. Po komunistickém převratu v roce 1948 se stěžovatel rozhodl emigrovat do USA. Před svým odjezdem uložil sbírku v červnu 1948 do Židovského muzea v Praze. V roce 1981 byly z tehdy již Státního židovského muzea převedeny do Náprstkova muzea (které je součástí Národního muzea v Praze) některé předměty arabské provenience, které měly pocházet z pozůstalosti cestovatele Glasera a které mělo Židovské muzeum (podle svého vyjádření) získat již před druhou světovou válkou. Podle názoru stěžovatele však jde o tytéž předměty, které zde zanechal v roce 1948.

Po roce 1989 se stěžovatel obrátil na Náprstkovo muzeum se žádostí o vydání předmětů, ale jednání ztroskotala, neboť stěžovatel nepředložil dostatečné důkazy o svém vlastnickém právu k předmětům uloženým v Náprstkově muzeu. V září 1997 podal stěžovatel žalobu na vydání věci, kterou v březnu 1999 Obvodní soud pro Prahu 1 zamítl, neboť stěžovatel jako žalobce neunesl důkazní břemeno.²

V červnu 1999 Městský soud v Praze rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a odmítl návrh stěžovatele na připuštění dovolání podaný na základě tehdy platného § 239 odst. 1 občanského soudního řádu. Odvolací soud vyjádřil souhlas se skutkovými i právními závěry prvoinstančního soudu, pokud tento dovodil, že stěžovatel neprokázal dostatečně hodnověrným způsobem ani svoje původní vlastnická oprávnění ke sbírce po cestovateli Glaserovi, ani skutečnost, že věci v držení muzea jsou totožné s věcmi, které zde po roce 1948 zanechal. Nadto však předložil nový argument spočívající v tvrzení, že Národnímu muzeu by v každém případě svědčilo vlastnické právo v důsledku vydržení.

Vzhledem k odmítnutí přípustnosti dovolání odvolacím soudem se stěžovatel obrátil v září 1999 přímo na Ústavní soud. V listopadu 1999 však byla jeho ústavní stížnost prohlášena za nepřípustnou s odůvodněním, že stěžovatel opomněl podat proti rozhodnutí odvolacího soudu dovolání podle tehdy platného § 239 odst. 2 občanského soudního řádu.

² Obvodní soud v odůvodnění svého rozsudku mimo jiné uvedl:

„V případě reivindikační žaloby je výhradně na žalobci, aby prokázal své vlastnické právo ke všem jednotlivým věcem, jejichž vydání se domáhá. V daném případě však žalobce toto vlastnické právo neprokázal. (...) Jednotlivé věci, jak je žalobce v žalobě označil, pak nejsou popsány zcela přesně a konkrétně tak, aby nebyly zaměnitelné s věcmi jinými stejného druhu. Žalobce v průběhu řízení nikterak neprokázal, jaké věci přesně dostal od svého dědečka, jaké věci předal do úschovy Židovskému muzeu před svým odchodem do emigrace v roce 1948 a již vůbec se mu nepodařilo v průběhu řízení prokázat, že věci v držení žalovaného jsou totožné s věcmi, které podle svého tvrzení dostal darem od svého dědečka. (...) Naproti tomu žalovanému se v průběhu řízení podařilo prokázat dopisem Státního židovského muzea v Praze z roku 1981, že předměty ze sbírky po Edouardu Glaserovi, které má v držení, převzal v roce 1981 od Státního židovského muzea, kde tyto předměty byly deponovány již v předválečné době. Je tedy zřejmé, že se nemůže jednat o stejné předměty, jaké žalobce podle svého tvrzení získal zpět po válce a uložil u Židovského muzea v roce 1948.“

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

a) K článku 6 odst. 1 Úmluvy

Pokud jde o námitku porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy, odkázal Soud na svůj dřívější rozsudek ve věci *Běleš a ostatní*, ve kterém se zabýval prakticky totožným problémem souladu postupu Ústavního soudu při posuzování přípustnosti ústavních stížností s právem stěžovatele na přístup k soudu. Stejně jako v tomto a řadě dalších případů také ve věci *Glaser* došel Soud k závěru, že toto právo stěžovatele bylo porušeno.

b) K článku 1 Protokolu č. 1

Soud na poli tohoto ustanovení konstatoval, že k porušení práva stěžovatele na pokojné užívání majetku nedošlo. Podotkl v této souvislosti, že mu v zásadě nepřísluší nahrazovat vnitrostátní soudy; jeho rolí je pouze se ujistit, že jejich rozhodnutí nebyla svévolná nebo zjevně nerozumná.

Stěžovatel podle mínění Soudu nesouhlasil zejména s tím, jak vnitrostátní soudy aplikovaly použitelné právní normy a hodnotily důkazy. Po pečlivém zhodnocení skutkových okolností a tvrzení stran dospěly soudy k závěru, že stěžovatel, jakkoli bylo pro něj velmi obtížné předložit více důkazů, dostatečně neprokázal ani své původní vlastnické právo k nárokováným uměleckým předmětům, ani to, že předměty v držení Národního muzea jsou totožné s předměty, které uložil v Židovském muzeu před svou emigrací v roce 1948, přičemž podrobně vysvětlily důvody, které je k tomuto závěru vedly.

Pravomoc Soudu k posuzování údajných skutkových či právních pochybení vnitrostátních soudů je však omezená a ve způsobu rozhodování soudů o žalobě stěžovatele není možno nalézt žádné náznaky svévole.

Stěžovatel neprokázal, že disponoval pohledávkou dostatečně podloženou na to, aby mohla být vymahatelná, a proto se nemůže odvolávat na existenci „majetku“ ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1. Z toho důvodu nemohla být rozhodnutí vnitrostátních soudů o předmětné žalobě na vydání věci zásahem do práva na pokojné užívání majetku a skutkové okolnosti nespádají do rámce tohoto ustanovení.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Z titulu údajné materiální újmy stěžovatel požadoval vydání sporné sbírky uměleckých předmětů a alternativně zaplacení peněžní částky odpovídající její hodnotě, subsidiárně pak požadoval odškodnění v důsledku ztráty naděje, kterou odhadoval na 100 %.

Soud prohlásil, že stěžovateli náhrada údajné materiální újmy nenáleží a že konstatování porušení Úmluvy v rozsudku je dostatečnou nápravou případné újmy morální. Přiznal mu nicméně náhradu nákladů řízení ve výši 2 500 €.

Rozsudek senátu páté sekce Soudu ze dne 28. února 2008 ve věci č. 995/06 – Valerie Andělová proti České republice

Senát páté sekce Soudu jednomyslně konstatoval, že právo stěžovatelky na respektování soukromého a rodinného života ve smyslu článku 8 Úmluvy bylo porušeno. Zbytek její stížnosti Soud zároveň prohlásil za nepřijatelný. Stěžovatelce přiznal spravedlivé zadostiučinění ve výši 4 850 €.

(i) Skutkové okolnosti případu

V roce 2001 opustil manžel stěžovatelky společnou domácnost a vzal s sebou i jejich tehdy sedmiletou dceru. Od dubna 2002 byl styk stěžovatelky s dcerou upraven předběžným opatřením soudu. Řízení o úpravě styku bylo zahájeno v listopadu 2002. V červnu 2003 svěřil okresní soud nezletilou do výchovy otci, stěžovatelce uložil povinnost platit na dceru výživné a upravil její styk s dcerou s tím, že během prvních měsíců měla využívat pomoc psychologa. Stěžovatelka se proti rozsudku odvolala. V srpnu 2003 okresní soud upravil její styk s dcerou předběžným opatřením v rozsahu shodném s výrokem rozsudku. V lednu 2004 odvolací soud zrušil výrok rozsudku okresního soudu o úpravě styku.

Stěžovatelka se začala s nezletilou stýkat v roce 2004 v ordinaci psycholožky, ale tato setkání považovala za neuspokojivá, neboť se konala pouze jednou měsíčně a navíc za přítomnosti otce. Psycholožka sdělila soudu, že ve vztazích stěžovatelky a nezletilé dcery došlo k pokroku, nezletilá však dosud není na nezprostředkovaná setkání připravena. V řízení o úpravu styku nařídil okresní soud znalecký posudek, řízení pravděpodobně dosud probíhá.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

a) Tvrzeň porušení práva na spravedlivý proces, zejména práva na řízení v přiměřené lhůtě (článek 6 odst. 1)

U namítané nepřiměřené délky řízení Soud konstatoval, že stěžovatelka nevyčerpala vnitrostátní prostředky nápravy předvídané zákonem č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, ve znění zákona č. 160/2006 Sb. Obrátila se sice se žádostí o odškodnění na Ministerstvo spravedlnosti, které jí nevyhovělo s odůvodněním, že délku předmětného řízení nelze vzhledem k okolnostem považovat za nepřiměřenou, ale poté již nepodala žalobu k soudu.

Stěžovatelka dále namítala nedostatek spravedlivosti, nestrannosti a nezávislosti řízení o výkon rodičovské zodpovědnosti. Soud konstatoval, že v části řízení ohledně výchovy a vyživovací povinnosti stěžovatelka nesplnila formální náležitosti pro podání ústavní stížnosti a v části týkající se úpravy styku řízení dosud probíhá, a stížnost je proto předčasná. I tuto část stížnosti proto zamítl jako nepřijatelnou pro nevyčerpání všech vnitrostátních prostředků nápravy.

b) Tvrzeň porušení práva na rodinný život (článek 8 Úmluvy)

Soud zamítl námitku vlády opírající se o nevyčerpání ústavní stížnosti (viz rozsudek *Koudelka*) a o nepodání žádosti o náhradu nemajetkové újmy podle novelizovaného zákona č. 82/1998 Sb. (viz rozsudek *Zavřel*) s tím, že neumožňují stěžovatelům účinné uplatnění námitek týkajících se nevykonání rozhodnutí o jejich právu na styk s nezletilým dítětem.

V meritu Soud dospěl k závěru, že právo stěžovatelky na respektování rodinného života bylo porušeno, neboť podle jeho názoru vnitrostátní orgány nevyvinuly dostatečné úsilí k tomu, aby zajistily výkon práva stěžovatelky na styk s jejím dítětem. Zejména poukázal na to, že opatrovník navrhl, aby styk probíhal za účasti psychologa ještě předtím, než byly osvětleny důvody selhání prvních pokusů o výkon předběžného opatření z dubna 2002, a okresní soud na této podmínce následně trval, ačkoli bylo potvrzeno, že otec dítěte soudní rozhodnutí nerespektuje. Zde Soud poukázal na skutečnost, že otci nezletilé byla za jeho chování uložena pouze jedna pokuta ve výši 500 Kč. Zdůraznil též, že setkání u psychologa, jakkoli jde o prostředek usnadnění výkonu práva na styk, nelze považovat za účinný výkon tohoto práva stěžovatelkou, přičemž výchovné schopnosti stěžovatelky nebyly nikdy zpochybněny. Soud proto uzavřel, že v případě stěžovatelky Česká republika nerespektovala požadavky vyplývající z článku 8 Úmluvy.

c) Ostatní tvrzená porušení Úmluvy

Stěžovatelka dále ve své stížnosti tvrdila, že se stala obětí neodůvodněné diskriminace ze strany okresního soudu, čímž dochází k porušení zásady rovnosti mezi manžely na její úkor. Soud poznamenal, že stěžovatelka tyto námitky náležitým způsobem neuplatnila před Ústavním soudem a že ve spisu neshledal žádné známky diskriminace ani porušení zásady rovnosti mezi manžely ze strany vnitrostátních orgánů. Tuto část stížnosti proto zhodnotil jako zjevně neopodstatněnou.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatelka požadovala náhradu majetkové újmy ve výši 24 300 Kč, Soud však konstatoval, že jí náhrada z tohoto titulu nenáleží, neboť svoje požadavky řádně nedoložila a měla možnost je uplatnit na vnitrostátní úrovni.

Pokud jde o morální újmu, přiznal Soud stěžovatelce kompenzaci ve výši 4 000 €. Na náhradu nákladů řízení přisoudil stěžovatelce 1 700 €, tedy pouze část jí požadované částky s tím,

že mnohé námitky stěžovatelky byly prohlášeny za nepřijatelné. Tuto částku současně snížil o 850 € poskytnutých stěžovatelce Radou Evropy ve formě bezplatné právní pomoci.

Rozsudek senátu páté sekce Soudu ze dne 6. března 2008 ve věci č. 31806/02 – Karel Hoření proti České republice

Soud jednomyslně konstatoval, že právo stěžovatele na přístup k soudu ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy bylo porušeno. Námitky porušení dalších aspektů práva na spravedlivý proces byly prohlášeny za nepřijatelné pro zjevnou neopodstatněnost. Stěžovateli bylo přiznáno spravedlivé zadostiučinění ve výši 100 €.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel na vnitrostátní úrovni podal proti rozsudku odvolacího soudu dovolání, které Nejvyšší soud odmítl jako nepřipustné, neboť neshledal, že by rozhodnutí odvolacího soudu bylo po právní stránce zásadního významu ve smyslu tehdy platného § 239 odst. 2 občanského soudního řádu. Následně podaná ústavní stížnost byla v části směřující proti rozsudkům soudů prvního a druhého stupně odmítnuta pro opožděnost s tím, že lhůta k jejímu podání počala běžet již dnem rozhodnutí odvolacího soudu, nikoli dnem rozhodnutí dovolacího soudu o odmítnutí dovolání, které podle názoru Ústavního soudu nebylo v dané věci rozhodnutím o posledním procesním prostředku ochrany práva.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud v odůvodnění rozsudku odkázal zejména na svůj dřívější rozsudek ve věci *Zvolský a Zvolská*, v němž se zabýval prakticky totožným problémem souladu postupu Ústavního soudu při posuzování přípustnosti ústavních stížností s právem stěžovatele na přístup k soudu. Stejně jako v tomto případě také ve věci *Hoření* dospěl Soud k závěru, že článek 6 odst. 1 Úmluvy byl porušen.

Ostatní námitky porušení práva na spravedlivý proces (spravedlivost řízení, délka řízení) prohlásil Soud za zjevně neopodstatněné, aniž by vyzýval vládu k vyjádření k jejich přijatelnosti či odůvodněnosti.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatel požadoval náhradu materiální a morální újmy a náhradu nákladů řízení v celkové výši zhruba 425 tis. Kč. Soud prohlásil, že stěžovateli náhrada údajné materiální újmy nenáleží a že konstatování porušení Úmluvy v rozsudku je dostatečnou nápravou případné újmy morální, a přiznal mu částku 100 € jako náhradu nákladů řízení.

Rozsudek senátu páté sekce Soudu ze dne 20. března 2008 ve věci č. 10254/03 – Jiří Drahorád a Dana Drahorádová proti České republice

Soud jednomyslně konstatoval, že právo stěžovatelů na přístup k soudu ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy bylo porušeno. Námitky porušení dalších aspektů práva na spravedlivý proces, k nimž se vláda ve svém stanovisku ze dne 6. ledna 2006 vyjadřovala, byly prohlášeny za nepřijatelné pro zjevnou neopodstatněnost.³ Stěžovatelům bylo Soudem přiznáno spravedlivé zadostiučinění ve výši 1 200 €.

(i) Skutkové okolnosti případu

Proti stěžovatelům a státnímu podniku, od něhož v prosinci 1990 koupili byt, bylo od roku 1992 vedeno restituční řízení za účelem vydání tohoto bytu. Restituční řízení proběhlo opakovaně před Okresním a Krajským soudem v Hradci Králové, Nejvyšším soudem a Ústavním soudem a vyústilo jednak v prohlášení kupní smlouvy za neplatnou, jednak v nařízení povinnosti státnímu podniku vydat sporný byt. Stěžovatelům bylo vedle státního podniku také ulo-

³ Další námitky porušení práv a svobod zaručených v Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod byly zamítnuty jako nepřijatelné již rozhodnutím ze dne 4. října 2005.

ženo nahradit žalobci náklady řízení. Druhé dovolání stěžovatelů odmítl Nejvyšší soud pro nepřipustnost, neboť napadený rozsudek krajského soudu nebyl zásadního právního významu. Následná ústavní stížnost byla v září 2002 odmítnuta zčásti pro zjevnou neopodstatněnost (ohledně rozhodnutí Nejvyššího soudu), zčásti pro opožděnost (ohledně rozhodnutí krajského soudu s tím, že měla být podána ve lhůtě šedesáti dnů po tomto rozhodnutí)

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud v odůvodnění rozsudku odkázal zejména na svůj dřívější rozsudek ve věci *Zvolský a Zvolská*, v němž se zabýval prakticky totožným problémem souladu postupu Ústavního soudu při posuzování přípustnosti ústavních stížností s právem na přístup k soudu. Stejně jako v tomto případě také ve věci *Drahorád a Drahorádová* dospěl Soud k závěru, že článek 6 odst. 1 Úmluvy byl porušen.

Stěžovatelé dále namítali porušení svého práva na projednání věci v přiměřené lhůtě, neboť restituční řízení trvalo více než deset let. Podle mínění Soudu však bylo toto porušení Úmluvy dostatečně napraveno přiznáním částky 90 000 Kč ze strany Ministerstva spravedlnosti na základě novelizovaného zákona č. 82/1998 Sb.

Stěžovatelé konečně napadali skutečnost, že restituční žaloba na vydání bytu nebyla vůči nim výslovně zamítnuta. Soud však v tomto ohledu přisvědčil argumentu vlády, podle níž se jedná nanejvýše o formální pochybení, z něhož rozhodně nevyplývá, že by stěžovatelé byli sami povinni být vydat.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatelé požadovali spravedlivé zadostiučinění z titulu způsobené majetkové a nemajetkové újmy a z titulu náhrady nákladů řízení v celkové výši přesahující 1 milion Kč. Soud byl nicméně toho názoru, že jim finanční náhrada nepřísluší a že konstatování zjištěného porušení Úmluvy v rozsudku je dostatečnou nápravou utrpěné morální újmy. Naproti tomu částečně přijal požadavky stěžovatelů na náhradu nákladů řízení, a to v rozsahu 1 200 €.

Rozsudek senátu páté sekce Soudu ze dne 3. dubna 2008 ve věci č. 17999/03 – *Miroslav Mourek proti České republice*

Soud konstatoval jednomyslně, že právo stěžovatele na přístup k soudu ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy bylo porušeno. Námitka porušení práva na projednání věci v přiměřené lhůtě zaručeného v tomtéž ustanovení Úmluvy byla naopak prohlášena za nepřijatelnou.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel podal v květnu 1998 návrh na přezkoumání rozhodnutí, kterým mu byl odejmut plný invalidní důchod. Krajský soud správní rozhodnutí v únoru 2001 potvrdil a jeho rozsudek následně potvrdil také vrchní soud. Dovolání stěžovatele poté Nejvyšší soud odmítl s odůvodněním, že rozhodnutí odvolacího soudu nemělo po právní stránce zásadní význam. Stěžovatel se konečně obrátil na Ústavní soud, který však ústavní stížnost v části směřující proti rozhodnutím soudů prvního a druhého stupně odmítl jako opožděnou s tím, že lhůta k jejímu podání počala běžet již dnem doručení rozhodnutí odvolacího soudu, neboť rozhodnutí Nejvyššího soudu nelze za daných okolností považovat za poslední procesní prostředek ochrany práva.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud v odůvodnění rozsudku odkázal zejména na svůj dřívější rozsudek ve věci *Zvolský a Zvolská* z roku 2002, v němž se zabýval prakticky totožným problémem souladu postupu Ústavního soudu při posuzování přípustnosti ústavních stížností s právem stěžovatele na přístup k soudu. Stejně jako v tomto případě také ve věci *Mourek* dospěl k závěru, že článek 6 odst. 1 Úmluvy byl v tomto aspektu porušen.

Námítku porušení práva na projednání věci v přiměřené lhůtě však Soud prohlásil za nepřijatelnou pro nevyčerpání všech vnitrostátních prostředků nápravy, neboť stěžovatel nevyužil možnosti domáhat se odškodnění na základě novelizovaného zákona č. 82/1998 Sb.

Ostatní námitky porušení práv a svobod zaručených Úmluvou, které stěžovatel vznesl a ke kterým se vláda ani nemusela vyjadřovat, prohlásil Soud za nepřijatelné pro zjevnou neopodstatněnost.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatel požadoval spravedlivé zadostiučinění za morální újmu ve výši 6 800 €. Soud prohlásil, že konstatování porušení Úmluvy v rozsudku je dostatečnou nápravou případné morální újmy utrpěné stěžovatelem, a návrh na přiznání zadostiučinění v penězích proto zamítl.

Rozsudek senátu páté sekce Soudu ze dne 15. května 2008 ve věci č. 24021/03 – Jan Faltejsek proti České republice

Soud jednomyslně konstatoval, že právo stěžovatele na přístup k soudu ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod bylo porušeno, a přiznal mu spravedlivé zadostiučinění ve výši 1 100 eur. Zbývající část stížnosti Soud zamítl jako nepřijatelnou pro zjevnou neopodstatněnost již v rozhodnutí ze dne 13. února 2007.

(i) Skutkové okolnosti případu

Proti stěžovateli byla podána žaloba o určení vlastnického práva, které bylo okresním soudem vyhověno. Krajský soud rozsudek okresního soudu potvrdil, byť, jak uvedl, „z jiných právních závěrů, než ze kterých vycházel soud prvního stupně“. Proti rozsudku odvolacího soudu podal stěžovatel ústavní stížnost, kterou Ústavní soud odmítl pro nevyčerpání všech procesních prostředků ochrany práva s odůvodněním, že stěžovatel nepodal proti rozhodnutí odvolacího soudu žalobu pro zmatečnost podle § 229 odst. 3 občanského soudního řádu („Žalobou pro zmatečnost účastník může napadnout též pravomocný rozsudek odvolacího soudu ..., jestliže mu byla v průběhu řízení nesprávným postupem soudu odňata možnost jednat před soudem.“).

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud uvedl, že institut žaloby pro zmatečnost byl zaveden až s účinností od 1. ledna 2001, přičemž dřívější judikatura Nejvyššího soudu týkající se možnosti podat dovolání z obdobného důvodu [§ 237 odst. 1 písm. f) občanského soudního řádu] vedla spíše k závěru o nepřipustnosti dovolání v situaci obdobné té, v níž se po rozhodnutí krajského soudu ocitl stěžovatel. Také samotný Ústavní soud v těchto situacích zpravidla rozhodoval jinak než v případě stěžovatele. Podle mínění Soudu přísluší nejvyšším soudním instancím sjednocovat rozcházející se judikaturu, jež je zdrojem právní nejistoty zmenšující důvěru veřejnosti v soudní systém. Ústavní soud by mohl rozhodnout, že namítané pochybení krajského soudu má být odstraněno cestou žaloby pro zmatečnost, ale bylo by třeba tak učinit konsistentně a předvídatelně. Rozhodnutí Ústavního soudu ve stěžovatelově věci proto bylo nepřiměřené a došlo k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatel požadoval spravedlivé zadostiučinění ve výši přes 2,8 mil. Kč. Soud uznal v dané otázce argumenty vlády a prohlásil, že stěžovateli náhrada údajné materiální újmy nenáleží a že konstatování porušení Úmluvy v rozsudku je dostatečnou nápravou případné újmy morální. Zároveň stěžovateli přiznal částku 1 100 € jako náhradu nákladů řízení.

Rozsudek senátu páté sekce Soudu ze dne 26. června 2008 ve věci č. 27088/05 – Růžena Reichtová proti České republice

Soud jednomyslně konstatoval, že právo stěžovatelky na přístup k soudu ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod bylo porušeno, a přiznal jí spravedlivé zadostiučinění ve výši 1 100 eur.

vedlivé zadostiučinění ve výši 1 200 €. Zbývající část stížnosti Soud zamítl jako nepřijatelnou pro zjevnou neopodstatněnost.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelka podala v listopadu 2003 proti rozhodnutí odvolacího soudu dovolání na základě § 237 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu s tím, že podle jejího názoru má napadené rozhodnutí ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Nejvyšší soud se s tímto jejím názorem neztotožnil a dovolání v říjnu 2004 odmítl jako nepřípustné. Stěžovatelka poté podala proti rozhodnutí všech tří obecných soudů ústavní stížnost, kterou Ústavní soud v únoru 2005 odmítl, a to jako zjevně neopodstatněnou v části směřující proti rozhodnutí Nejvyššího soudu a jako opožděnou v části brojící proti rozhodnutím soudů prvního a druhého stupně. Tento poslední závěr byl odůvodněn tak, že podané nepřípustné dovolání nelze považovat za poslední procesní prostředek ochrany práva, a proto lhůta k podání ústavní stížnosti počala běžet již od rozhodnutí soudu odvolacího, nikoli dovolacího.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud odkázal zejména na svůj dřívější rozsudek ve věci *Zvolský a Zvolská*, ve kterém se zabýval podobným problémem souladu postupu Ústavního soudu při posuzování přípustnosti ústavních stížností s právem stěžovatele na přístup k soudu. Stejně jako v tomto případě také ve věci *Rechtová* došel Soud k závěru, že článek 6 odst. 1 Úmluvy byl porušen. Poznámeneal zároveň, že Ústavní soud nijak neodůvodnil, proč v daném případě neaplikoval své vlastní sdělení č. 32/2003 Sb., podle kterého lhůta k podání ústavní stížnosti počne běžet dnem doručení rozhodnutí o mimořádném opravném prostředku bez ohledu na způsob rozhodnutí o něm, přičemž lhůta bude považována za zachovanou i ve vztahu k předchozímu pravomocnému rozhodnutí.

Ostatní námitky porušení práva na spravedlivý proces vznesené stěžovatelkou zamítl Soud jako nepřijatelné pro zjevnou neopodstatněnost.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatelka požadovala spravedlivé zadostiučinění ve výši celkem 1 311 035 Kč. Soud uznal v dané otázce argumenty vlády a prohlásil, že stěžovatelce náhrada údajné materiální újmy nenáleží a že konstatování porušení Úmluvy v rozsudku je dostatečnou nápravou případné újmy morální. Zároveň stěžovatelce přiznal částku 1 200 € jako náhradu nákladů řízení.

1.1.2. Žádosti o postoupení věci velkému senátu

Po rozsudku *Andělová* rozhodla vláda o podání žádosti o postoupení věci velkému senátu, a to s ohledem na problém prostředku nápravy proti tvrzenému porušení práva na rodinný život z důvodu liknavého postupu soudů v řízení o poměrech nezletilých dětí, popř. v řízení vykonávacím. V podrobnostech lze odkázat na příslušný materiál zařazený na program schůze vlády dne 14. května 2008.⁴ Ačkoli byla předmětná žádost nakonec zamítnuta,⁵ poskytl Soud jisté odpovědi na vznesené otázky ve svém rozhodnutí o stížnostech *Jedličková a Jedlička* (viz pododdíl 1.2.1.).

S výjimkou uvedeného rozsudku rozhodl ministr spravedlnosti, že vláda nebude žádat o postoupení velkému senátu u věcí, v nichž byl v uplynulém pololetí vydán rozsudek senátu sekce (viz pododdíl 1.1.1.); žádný z těchto rozsudků nevybočuje z ustálené judikatury Soudu.

⁴ Jedná se o materiál nazvaný *Návrh na podání žádosti o postoupení věci č. 995/06 Andělová* proti České republice velkému senátu Evropského soudu pro lidská práva (bod č. 22 programu schůze vlády; usnesení vlády č. 545).

⁵ Žádost vlády byla dne 29. září 2008 zamítnuta kolegiem pěti soudců velkého senátu; důvody zamítnutí se nesdělují.

1.2. STÍŽNOSTI PROHLÁŠENÉ ZA NEPŘIJATELNÉ

V daném období tímto způsobem ukončil Soud řízení o 102 komunikovaných stížnostech, přičemž sedmičlenný senát prohlásil za nepřijatelné i dvě stížnosti proti České republice, které předtím nebyly vládě oznámeny. Naopak u čtyřech stížností rozhodl Soud o jejich částečné nepřijatelnosti a vládě oznámil ke stanovisku jen zbývající námitky.

1.2.1. Komunikované stížnosti prohlášené za nepřijatelné

Naprostá většina těchto rozhodnutí (celkem 92 z 99 celkem) se týká nepřiměřené délky soudních řízení (článek 6 odst. 1 Úmluvy), případně prostředku nápravy nepřiměřené délky řízení (článek 13 Úmluvy). Tyto námitky byly odmítnuty s ohledem na existující prostředek nápravy, a sice nárok na náhradu škody a přiměřené zadostiučinění za nemajetkovou újmu ve smyslu novelizovaného zákona č. 82/1998 Sb. Některé případy se vztahují i k jiným otázkám; je-li to podstatné, jsou tyto odlišné problematiky zmíněny. Zde je jejich seznam:

- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 4. ledna 2008 o přijatelnosti stížností č. 26668/03 – *Miroslav Bílý*, č. 32232/04 – *Josef Boháč*, č. 27713/03 – *Milan Farský*, č. 28420/04 – *Jiří Jedlička*, č. 6516/03 – *Pavel Kolečkář*, č. 43062/02 – *Květa Krugová*, č. 26377/03 – *Jaroslava Kučerová*, č. 14775/04 – *Zdeněk Marcín*, č. 5521/03 – *Petr Meier a Gerte Gráfová*;
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 8. ledna 2008 o přijatelnosti stížnosti č. 671/03 – *Tomáš Doležal a Jaroslav Mareš*;
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 15. ledna 2008 o přijatelnosti stížností č. 36854/03 – *Hana Bušková*, č. 14106/02 – *Gerhard Gromann, Dana Gromann, Alanti a. s. a Star-Pack s r. o.*, č. 31607/03 – *Fehim Hanuša a Fatmir Hanuša*, č. 6030/03 – *Alois Locker*, č. 45469/04 – *Polák spol. s r. o.*, č. 3601/03 – *Ivana Procházková*, č. 23000/03 – *Zdeněk Šefčík*, č. 2399/03 – *Jiřina Vašíčková*;
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 15. ledna 2008 o přijatelnosti stížnosti č. 4371/03 – *Václav Špaček*: též právo na soudní ochranu (článek 6 odst. 1 Úmluvy – zjevná neopodstatněnost);
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 22. ledna 2008 o přijatelnosti stížností č. 7172/03 – *Emil Hudec*, č. 17226/03 – *Tatiana Janatová*, č. 4899/03 – *Jiří Smetana, Helena Smetanová a Vladimír Novák*;
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 22. ledna 2008 o přijatelnosti stížnosti č. 8412/03 – *Karel Jelínek a Zdeněk Pánek*: každý ze stěžovatelů obdržel od Ministerstva spravedlnosti částku 84 tis. Kč, kterou Soud považoval za dostatečnou pro zhojení nepřiměřené délky soudního řízení (v tomto ohledu tedy stěžovatelé ztratili postavení obětí namítaného porušení Úmluvy);
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 22. ledna 2008 o přijatelnosti stížnosti č. 9832/03 – *František Miko*: stěžovatel obdržel od Ministerstva spravedlnosti částku 72 tis. Kč, kterou Soud považoval za dostatečnou pro zhojení nepřiměřené délky řízení (v tomto ohledu tedy stěžovatel ztratil postavení oběti namítaného porušení Úmluvy);
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 22. ledna 2008 o přijatelnosti stížnosti č. 39527/06 – *Roman Vorel*: též ve spojení s právem na rodinný život (článek 8 Úmluvy);
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 29. ledna 2008 o přijatelnosti stížnosti č. 8743/03 – *Jarmila Bártková*: též právo na soudní ochranu (článek 6 odst. 1 Úmluvy – zjevná neopodstatněnost);
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 29. ledna 2008 o přijatelnosti stížnosti č. 13900/03 – *Vítězslav Dametz*: stěžovatel obdržel od Ministerstva spravedlnosti částku 75 tis. Kč, kterou Soud považoval za dostatečnou pro zhojení nepřiměřené délky řízení (v tomto ohledu tedy stěžovatel ztratil postavení oběti namítaného porušení Úmluvy);

- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 29. ledna 2008 o přijatelnosti stížností č. 21588/04 – *Marek Dvořák*, č. 33333/03 – *Vladimír Flegl a Draga Fleglová*, č. 34200/03 – *Ladislav Fuchsík, Lubomír Rabinský a Vítězslav Přibyl*, č. 1658/05 – *Josef Hrubý*, č. 41679/04 – *Pavel Marek*, č. 44213/02 – *Moravia Shop Invest, s. r. o.*; č. 15311/03 – *Miroslav Pavlík*, č. 3387/03 – *Pebex s. a.*, č. 13891/03 – *Marcela Sobczyńska*, č. 34324/03 – *Anděla Šárková*, č. 14803/03 – *Jiřina Štěpánková*, č. 12345/03 – *Bedřich Taitl a Anna Taitlová*, č. 24846/03 – *Toma s. r. o.*;
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 12. února 2008 o přijatelnosti stížnosti č. 6053/03 – *Drahomíra Haberlandová a Radomír Pur*: druhý stěžovatel obdržel od Ministerstva spravedlnosti částku 100 tis. Kč, kterou Soud považoval za dostatečnou nápravu (v tomto ohledu tedy stěžovatel ztratil postavení oběti namítaného porušení Úmluvy);
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 12. února 2008 o přijatelnosti stížností č. 37495/02 – *Václav Justa*, č. 44965/04 – *Oldřiška Klicperová*, č. 26128/03 – *K. S. a M. S.*, č. 33863/03 – *Helena Stiernborgová*;
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 12. února 2008 o přijatelnosti stížnosti č. 12984/03 – *Jiří Voleman*: stěžovatel obdržel od Ministerstva spravedlnosti částku 57 tis. Kč, kterou Soud považoval za dostatečnou nápravu (v tomto ohledu tedy stěžovatel ztratil postavení oběti namítaného porušení Úmluvy);
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 26. února 2008 o přijatelnosti stížnosti č. 16308/03 – *František Petr*: Soud se věnuje i otázce dopadu délky řízení na právo pokojného užívání majetku (článek 1 Protokolu č. 1);
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 26. února 2008 o přijatelnosti stížnosti č. 35465/03 – *Ivo Zobač*;
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 4. března 2008 o přijatelnosti stížností č. 20662/03 – *Vladimír Dedek*, č. 38384/03 – *Hana Langrová*, č. 20269/03 – *Pavel Římanek*, č. 15501/03 – *Věra Zdráhalová*;
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 4. března 2008 o přijatelnosti stížnosti č. 35173/03 – *Jiří Štěpnička*: stěžovatel obdržel od Ministerstva spravedlnosti částku 75 tis. Kč, kterou Soud považoval za dostatečnou nápravu (v tomto ohledu tedy stěžovatel ztratil postavení oběti namítaného porušení Úmluvy);
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 11. března 2008 o přijatelnosti stížností č. 2901/04 – *Richard Adamíček*, č. 2048/04 – *Blanka Blažková a Jiří Bohuslav*, č. 1836/04 – *Josef Hromják*, č. 24795/03 – *Pavel Ircing*, č. 918/04, 925/04, 1211/04 a 3146/04 – *Petr Kafka*, č. 34793/03 – *Daniela Klikarová a Jan Klikar*, č. 38338/02 – *Jiří Kolman, Dagmar Paterová, Eva Stodolová a Helena Karafiátová*, č. 45180/04 – *Marta Korandová, Stanislav Sedlatý, Marie Prášilová, Blažena Hrušovská, Jarmila Junová a Manuela Krausová*, č. 35446/03 – *Dagmar Křížanová, Jiří Křížan a Jan Křížan*, č. 36095/03 – *Jaromír Kudrnáč*, č. 21976/02 – *Jaroslav Plaček*, č. 20663/03 – *Edita Rabinovitz*, č. 29072/04 – *Vlastimil Roušal a Jan Veselý*, č. 35885/03 – *Ivana Skálová*, č. 19928/03 – *Jaromír Tichý*, č. 22637/03 – *Zdeněk Vaňhara*, č. 21628/03 – *Jiří Vebr*;
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 18. března 2008 o přijatelnosti stížností č. 4990/04 – *Irena Bartečková a Josef Dzierženga*, č. 6042/02 – *Petr Kafka*, č. 4792/04 – *Antonín Mádle*, č. 27375/03 – *Olga Maršíková a František Maršík*;
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 25. března 2008 o přijatelnosti stížnosti č. 1714/04 – *Karel Mruzek*;
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 25. března 2008 o přijatelnosti stížnosti č. 7810/05 – *Josef Pavelka*: též ve spojení s právem na rodinný život (článek 8 Úmluvy);
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 25. března 2008 o přijatelnosti stížnosti č. 26050/03 – *Vlastimil Sládek*: stěžovatel obdržel od Ministerstva spravedlnosti částku 112,5 tis. Kč, kterou Soud považoval za dostatečnou nápravu (v tomto ohledu tedy stěžovatel ztratil postavení oběti namítaného porušení Úmluvy);

- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 1. dubna 2008 o přijatelnosti stížnosti č. 5497/03 – *Cihlářské sdružení, a. s.*: stěžovatelka obdržela od Ministerstva spravedlnosti částku 45 tis. Kč, kterou Soud považoval za dostatečnou nápravu (stěžovatelka tedy ztratila postavení oběti namítaného porušení Úmluvy);
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 1. dubna 2008 o přijatelnosti stížnosti č. 36090/03 – *Josef Čtvrtečka*: stěžovatel obdržel od Ministerstva spravedlnosti částku 95 tis. Kč, kterou Soud považoval za dostatečnou nápravu (v tomto ohledu tedy stěžovatel ztratil postavení oběti namítaného porušení Úmluvy);
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 1. dubna 2008 o přijatelnosti stížností č. 6627/03 – *František Fischer*, č. 27907/03 – *Miloslav Forejt*, č. 584/04 – *František Hlavica, Anna Šulcová, Sylvie Šimáková a Zdeňka Linhartová*;
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 1. dubna 2008 o přijatelnosti stížnosti č. 30943/02 – *Zuzana Varadínková*: stěžovatelka obdržela od Ministerstva spravedlnosti částku 45 tis. Kč, kterou Soud považoval za dostatečnou nápravu (stěžovatelka tedy ztratila postavení oběti namítaného porušení Úmluvy);
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 6. května 2008 o přijatelnosti stížností č. 36689/03 – *Vladimír Neuman* a č. 22781/03 – *Jan Roub*;
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 13. května 2008 o přijatelnosti stížnosti č. 27927/03 – *Svatopluk Pečenka*;
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 20. května 2008 o přijatelnosti stížností č. 82/04 – *Günter Enke* a č. 38050/03 – *Miloslav Forejt*;
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 10. června 2008 o přijatelnosti stížnosti č. 30021/03 – *Bohumila Myšáková*;
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 17. června 2008 o přijatelnosti stížnosti č. 36488/02 – *Aleš Rozehnal*: Soud se zde vyjádřil též k zákonnosti stěžovatelovy vazby ve světle článku 5 odst. 1 Úmluvy a shledal námitku zjevně neopodstatněnou;
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 24. června 2008 o přijatelnosti stížností č. 17467/04 – *Hana Gáborová* a č. 31184/04 – *Karel Kopecký*.

Vedle těchto rozhodnutí, jejichž dominantním rysem byl problém přiměřenosti délky řízení a existence prostředku nápravy, vydal Soud ještě osm dalších rozhodnutí o přijatelnosti, které se týkaly velmi různých problematik a které jsou níže podrobněji popsány.

Čtyři stížnosti se vztahovaly k otázkám práva na rodinný život v kontextu potíží se stykem rodičů (popř. prarodičů) s nezletilými dětmi (*Káňa, Mikeš, Jedličková a Jedlička*), práva na přístup k soudu (*Hassa*), práva na veřejné projednání věci soudem (*Buryška*), výše uložené pokuty (*Mikrotechna, s. r. o.*), náhrady za znárodněný majetek (*Baťa*) a zařazení do věznice (*Hýbner*).

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 4. března 2008 o přijatelnosti stížnosti č. 14737/03 – *Jiří Hassa proti České republice*

Soud prohlásil námitku porušení práva stěžovatele na přístup k soudu ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy za nepřijatelnou pro zjevnou neopodstatněnost.⁶

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel byl rozsudkem Okresního soudu v Semilech ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody. Dovolání stěžovatele proti rozsudku odvolacího soudu bylo Nejvyšším soudem odmítnuto, neboť ve stanovené lhůtě nebylo podáno u příslušného orgánu. Následná ústavní stížnost proti rozhodnutí odvolacího soudu byla Ústavním soudem odmítnuta jako zjevně neopodstatněná.

⁶ Stojí za zmínku, že pro případ úspěchu ve věci požadoval stěžovatel spravedlivé zadostiučinění ve výši přes 28 000 000 Kč.

Stěžovatel v řízení před Soudem uváděl, že postup Nejvyššího soudu byl značně formalistický a jako takový zasáhl do jeho práva na přístup k soudu ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy. Nejvyšší soud měl podle jeho názoru přihlídnout k okolnostem, za jakých bylo sporné dovolání podáno: stěžovatel se dostavil v zákonem stanovené lhůtě do budovy Okresního soudu v Semilech, kde však jeho dovolání převzala podatelna Okresního státního zastupitelství v Semilech, sídlícího ve stejné budově, s tím, že dovolání bude následně předáno soudu. To se ovšem nestalo, byť stěžovateli bylo poté na jeho telefonický dotaz sděleno, že jeho dovolání bylo soudem již odesláno. Rovněž Ústavní soud podle názoru stěžovatele postupoval značně formalisticky, když v podstatě potvrdil rozhodnutí dovolacího soudu.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud po zhodnocení argumentů stěžovatele a vlády dospěl k závěru, že k porušení Úmluvy nedošlo. Podle názoru Soudu stěžovatel nepostupoval s potřebnou pečlivostí, jestliže nepodal dovolání u žádného ze soudů uvedených v § 265e trestního řádu. Nebyly to tedy vnitrostátní soudy, kdo jej zbavil jeho práva na přístup k soudu. Soud konstatoval, že není jeho úlohou pátrat po tom, kdo a jak stěžovatele informoval v inkriminovaný den v budově soudu. Stěžovatel se neměl spokojit s údajným ujištěním pracovnice podatelny státního zastupitelství, že dovolání bude předáno okresnímu soudu, a měl jej tam podat sám, zvláště když se vše odehrálo již v poslední den lhůty stanovené zákonem k podání dovolání. Soud si také všiml, že státní zastupitelství bylo ze zákona povinno vrátit podání, jehož vyřízení není v působnosti státního zastupitelství a k jehož vyřízení je příslušný jiný státní orgán, tomu, kdo je učinil, a vyrozumět ho o tom, na koho se má obrátit (§ 16a odst. 3 zákona č. 283/1993 Sb.), nikoli předat věc příslušnému orgánu. Ani takový postup by nicméně stěžovateli nepomohl zajistit podání dovolání ve stanovené lhůtě. Soud v neposlední řadě přihlédl k tomu, že stěžovatel byl v dovolacím řízení zastoupen advokátkou, jak to vyžadují procesní předpisy; dovolání však odnesl do soudní budovy sám.

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 11. března 2008 o přijatelnosti stížnosti č. 22943/05 – Čestmír Káňa proti České republice

Soud prohlásil jednomyslně za nepřijatelnou stížnost otce nezletilého syna, který poukazoval na nepřiměřenou délku opatrovníckého řízení, porušení svého práva na rodinný život a diskriminaci na základě pohlaví.

(i) Skutkové okolnosti případu

V roce 1996 se stěžovateli narodil nemanželský syn. Matka v březnu 1998 zahájila u Okresního soudu v Ostravě řízení o výkonu rodičovské zodpovědnosti. V tomto řízení byly vydány tři rozsudky soudu prvního stupně a tři rozsudky Krajského soudu v Ostravě jako soudu dovolacího; není zřejmé, zda řízení již skončilo.

Odhlédneme-li od jednotlivých peripetií, lze případ ve stručnosti charakterizovat tak, že období, kdy se styky stěžovatele s nezletilým, jehož soud svěřil do péče matky, realizovaly na základě dohod rodičů, se střídala s obdobími, kdy rodiče nebyli schopni se dohodnout a docházelo k potížím. Matka nikdy stykům nebránila, naopak, při problémech neváhala spolupracovat s psychologem, zato syn býval často nemocný a později také otci vytýkal, že ho během styku nemá jen pro sebe, musí se o jeho pozornost dělit s jeho družkou a že stěžovatel matku pomlouvá a nedovoluje mu jí volat. Ke ztrátě kontaktu mezi stěžovatelem a nezletilým i přes různé problémy nikdy nedošlo.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel zejména namítal porušení svého práva na rodinný život ve smyslu článku 8 Úmluvy. V podstatě tvrdil, že vnitrostátní orgány nevyvinuly dostatečné úsilí, aby mu přiznaly a pomohly vykonávat právo styku.

Vláda předně vznesla námitku nevyčerpání prostředků nápravy, konkrétně žádosti o poskytnutí zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou liknavostí soudů podle novelizované-

ho zákona č. 82/1998 Sb. a zpochybňovala právní názor Soudu k této otázce obsažený v rozsudku *Zavřel*. Soud v odůvodnění alespoň zrekapituloval, v čem argumenty vlády spočívají, nicméně reagoval na ně pouze tak, že vláda nepředložila žádné příklady úspěšného využití tohoto prostředku nápravy, a neprokázala tudíž jeho praktickou účinnost.

Soud se následně uchýlil k analýze opodstatněnosti stížnosti na poli článku 8 Úmluvy. Za nepodložené označil tvrzení stěžovatele o tom, že vnitrostátní orgány nebyly schopné přiznat mu právo styku s nezletilým. Z hlediska výkonu tohoto práva styku Soud poznamenal, že ke styku docházelo v podstatě pravidelně a že překážky nespočívaly v odporu matky nezletilého vůči realizaci styku, takže za daných okolností nelze vnitrostátním orgánům vyčítat, že vůči ní nepoužily sankcí. Opatrovník nezletilého vystupoval po celou dobu aktivně a snažil se usnadnit spolupráci všech zainteresovaných. Naproti tomu sice sám krajský soud vytkl okresnímu soudu nečinnost, pokud jde o stěžovatelův návrh na výkon rozhodnutí z března 2003, ale stěžovatel sám nezpochybňoval, že ke stykům průběžně docházelo.

K porušení pozitivních povinností vyplývajících pro vnitrostátní orgány ze článku 8 Úmluvy tudíž nedošlo a tato část stížnosti je zjevně neopodstatněná.

Stěžovatel také poukazoval na porušení svého práva na soudní řízení v přiměřené lhůtě ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy. V tomto aspektu stížnosti Soud přijal námitku nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy, tj. již zmíněné možnosti žádat o přiměřené zadostiučinění podle novelizovaného zákona č. 82/1998 Sb.

Stěžovatel konečně tvrdil, že byl diskriminován na základě pohlaví; Soud však ve spisu žádný náznak diskriminace neshledal, takže tato část stížnosti je zjevně neopodstatněná.

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 22. dubna 2008 o přijatelnosti stížnosti č. 9538/06 – *Pavel Mikeš proti České republice*

Soud prohlásil jednomyslně za nepřijatelnou stížnost otce nezletilých dětí, který poukazoval na nepřiměřenou délku řízení o rozšíření práva styku, porušení svého práva na rodinný život, diskriminaci na základě pohlaví a chybějící prostředek nápravy nepřiměřené délky řízení.

(i) Skutkové okolnosti případu

Z manželství stěžovatele se v letech 1987 a 1989 narodily dvě dcery. Při rozvodu manželství v roce 1993 byly děti svěřeny do péče matky, otci byl určen styk a vyměřeno výživné. V letech 1997 a 1998 nastaly při naplňování soudního rozhodnutí problémy, zřejmě vyvolané neplacením výživného. Matka v září 1997 zahájila řízení o zvýšení výživného a v prosinci 1998 navrhla zákaz styku, zatímco stěžovatel se v březnu 1999 obrátil na Okresní soud v Klatovech s návrhem na rozšíření svého práva styku. Soud v následujících letech rozhodl o zvýšení výživného, návrh na zákaz styku vzala matka zpět, a dále rozhodoval o rozšíření stěžovatelova práva styku. Řada nařízených jednání se nekonala z důvodů na straně stěžovatele, který byl v roce 1999 vyslán na misi do Afriky, z níž se definitivně vrátil až v roce 2005. Na jednání v červnu 2005 matka uvedla, že se proti rozšíření styku nestaví, ale že se poslední setkání uskutečnilo v září 2004 a že stěžovatel od svého návratu dcery nekontaktoval. Soud nicméně úpravu styku stěžovatele s mladší dcerou rozšířil.

Z hlediska výkonu práva styku byla rodina sledována opatrovníkem od roku 2000. V prosinci 2001 navrhl stěžovatel výkon rozhodnutí; soud o něm rozhodl v únoru 2002. Další návrh podal stěžovatel v květnu 2002, na který soud reagoval obratem a matce, která se odvolala, uložil pokutu. Spis byl předložen až v listopadu 2005 Krajskému soudu v Plzni, který usnesení vzápětí zrušil maje za to, že matka události z let 1998 a 2002 přesvědčivě vysvětlila. V září 2005 a v červenci 2006 požadoval stěžovatel znovu výkon rozhodnutí. V rámci projednávání těchto návrhů vznesl stěžovatel opakovaně námitku podjatosti, jež byla shledána nedůvodnou. Návrhy soud v lednu 2007 zamítl, což krajský soud v červnu 2007 potvrdil.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel namítal porušení svého práva na spravedlivý proces zaručeného v článku 6 odst. 1 Úmluvy. Tuto část stížnosti Soud prohlásil za nepřijatelnou pro nevyčerpání vnitro-

státních prostředků nápravy, a sice ústavní stížnosti, pokud jde o spravedlivost řízení, a žádosti o přiměřené zadostiučinění za nemajetkovou újmu ve smyslu novelizovaného zákona č. 82/1998 Sb., pokud jde o délku řízení.

Jádrem stížnosti nicméně bylo tvrzené porušení stěžovatelova práva na rodinný život ve smyslu článku 8 Úmluvy. Stěžovatel kritizoval, že navzdory uznání toho, že styk byl v zájmu mladší dcery, nereagoval okresní soud na jeho žádosti o výkon rozhodnutí.

Vláda i zde vznesla námitku nevyčerpání prostředků nápravy, konkrétně žádosti o poskytnutí zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou liknavostí soudů podle novelizovaného zákona č. 82/1998 Sb. Soud ji však odbyl s tím, že nepředložila žádné nové skutečnosti, které by měly vést ke změně jeho právního názoru obsaženého v rozsudku *Zavřel*.

Při analýze opodstatněnosti této části stížnosti Soud uvedl, že stěžovatel pobýval dlouhou dobu v Africe a že se v tomto období styky realizovaly zpravidla po vzájemné dohodě a odchýlně od původní úpravy obsažené v rozsudku o rozvodu. Soudům sice trvalo poměrně dlouho, než pravomocně rozhodly o návrzích na výkon rozhodnutí, ale to nemohlo mít na situaci velký vliv. Navíc opatrovník zjistil různé faktory, které hladké realizaci styku bránily. V roce 2005 bylo mladší dceři již 16 let a stěžovatel se vůči ní nechoval vždy vhodně a empaticky, když ji během víkendového pobytu v prosinci 2005 nechtěl pustit domů a hrozil, že ji odveze do zahraničí.

K porušení pozitivních povinností vyplývajících pro vnitrostátní orgány ze článku 8 Úmluvy tudíž nedošlo a tato část stížnosti je zjevně neopodstatněná.

Stěžovatel konečně také poukazoval na svoji diskriminaci (článek 14 Úmluvy) či na absenci vnitrostátního prostředku nápravy nepřiměřené délky řízení (článek 13 Úmluvy). Tyto části stížnosti Soud označil za zjevně neopodstatněné.

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 6. května 2008 o přijatelnosti stížnosti č. 33137/04 – *Miloslav Buryška proti České republice*

Soud prohlásil jednomyslně za zjevně neopodstatněnou stížnost na absenci veřejného projednání občanskoprávní věci před soudem, byl-li žalovaný stěžovatel řádně poučen o následcích uznání žalobního nároku.

(i) Skutkové okolnosti případu

V roce 2002 byl stěžovatel zažalován elektrárenskou společností kvůli nezaplaceným odběrům energie. V červenci 2002 vydal Obvodní soud pro Prahu 9 platební rozkaz, vůči němuž podal stěžovatel nezdůvodněný odpor. Následně jej soud vyzval, aby se k věci v určené lhůtě vyjádřil, a současně jej informoval, že při absenci odpovědi bude mít za to, že stěžovatel svůj dluh uznává, a bude tudíž vydán rozsudek pro uznání. Tak se v září 2002 také stalo, přičemž soud vyšel ze zákonného předpokladu, že není třeba konat jednání.

Stěžovatel se následně dal zastoupit advokátem a proti rozsudku pro uznání se odvolal. Tvrdil, že došlo k omylu (elektrárenská společnost totiž proti němu vedla dvě řízení, přičemž byl původně zastoupen pouze v jednom z nich) a že se nevzdal svého práva na veřejné projednání věci soudem. Po jednání konaném v únoru 2003, jehož se zúčastnil stěžovatel i jeho advokát, potvrdil Městský soud v Praze rozsudek obvodního soudu jako správný.

Stěžovatel se následně obrátil na Nejvyšší soud, který jeho dovolání odmítl pro nepřípustnost, a Ústavní soud, který v únoru 2004 jeho stížnost odmítl pro zjevnou neopodstatněnost. Podle mínění Ústavního soudu byl rozsudek pro uznání vydán v důsledku nečinnosti stěžovatele způsobené jeho nedbalostí; také právní úprava obsažená v občanském soudním řádu sleduje cíl efektivního výkonu spravedlnosti bez zbytečných průtahů a není protiústavní.

(ii). Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Podstatou stížnosti byla absence veřejného projednání věci před soudem, a to ve světle článku 6 odst. 1 Úmluvy, který zaručuje mimo jiné veřejné projednání sporu o občanské právo nebo závazek. Podle Soudu tedy měl stěžovatel v zásadě právo na veřejné projednání,

byl však soudem prvního stupně řádně poučen o následcích toho, že se v určené lhůtě k žalobě nevyjádří, a proto nelze tomuto soudu vytknout, že si jeho mlčení vyložil jako tacitní a nepochybný souhlas s tím, že jednání nebude nařízeno. Navíc se však před odvolacím soudem konalo jednání, na kterém stěžovatel nevystoupil vůbec a jeho advokát pouze odkázal na podané odvolání. Aniž by bylo třeba zkoumat problém, zda povaha otázek, o nichž měl odvolací soud rozhodnout, vyžadovala, aby se konalo jednání, byl podle Soudu požadavek veřejnosti dodržen.

Vzhledem k charakteru řízení před Nejvyšším nebo Ústavním soudem nebyla absence jednání před nimi v rozporu s požadavky článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Soud ještě *obiter* přisvědčil argumentu vlády, že stěžovatel sám zodpovídal za způsob své obhajoby, aniž by to mohlo způsobit porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Stížnost byla tudíž zjevně neopodstatněná.

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 28. května 2008 o přijatelnosti stížnosti č. 23177/04 – Mikrotechna, s. r. o. proti České republice

Soud jednomyslně konstatoval, že stížnost stěžovatelky na poli článku 1 Protokolu č. 1 tvrdící nezákonnost a nepřiměřenost sankce udělené podle stavebního zákona je nepřijatelná pro zjevnou neopodstatněnost.⁷

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelka je společností s ručením omezeným se sídlem v Praze.

V dubnu 2001 udělil stavební úřad pro Prahu 12 stěžovatelce pokutu ve výši 500 tis. Kč, jelikož bylo zjištěno, že stěžovatelka pronajala jiné obchodní společnosti nezkolaudovanou halu. Za tento delikt tehdy platný stavební zákon [ustanovení § 106 odst. 3 písm. c) zákona č. 50/1976 Sb.] nařizoval uložit pokutu v rozmezí 500 tis. až 1 mil. Kč. Opravné prostředky stěžovatelky proti tomuto rozhodnutí byly zamítnuty jak Magistrátem hlavního města Prahy, tak později Městským soudem v Praze.

Stěžovatelka se poté obrátila na Ústavní soud, kde poukázala na nepřiměřenost výše pokuty a též na skutečnost, že dolní hranice 500 tis. Kč zakotvená v daném ustanovení stavebního zákona byla Ústavním soudem zrušena nálezem sp. zn. Pl. ÚS 3/02 publikovaném pod č. 405/2002 Sb. pro jeho rozpor s článkem 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě. Ústavní soud její ústavní stížnosti nevyhověl a v květnu 2004 ji odmítl pro zjevnou neopodstatněnost.

Stěžovatelka ve své stížnosti k Soudu namítala, že výše uložené pokuty je v rozporu s principem přiměřenosti zásahu do majetkových práv a že rozhodnutí o uložení pokuty a následná soudní rozhodnutí, včetně rozhodnutí Ústavního soudu, byla vydána v rozporu s výše uvedeným nálezem pléna Ústavního soudu.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud v odůvodnění svého rozhodnutí konstatoval, že ukládání pokut za protiprávní jednání je přípustným zásahem do práva na pokojné užívání majetku, který je výslovně zmíněn v článku 1 odst. 2 Protokolu č. 1 k Úmluvě. Podle judikatury Soudu státy v této oblasti požívají velkého prostoru pro uvážení, nicméně i zde Soud kontroluje, zda byla dodržena spravedlivá rovnováha mezi veřejnými zájmy a zájmem na ochranu základních práv a svobod jednotlivce. V oblasti pokut je tato rovnováha porušena, pokud výše pokuty pro danou osobu znamená nepřiměřené břemeno či podstatným způsobem zasáhne do její finanční situace.

V posuzovaném případě Soud v prvé řadě připomněl, že předmětná pokuta byla stěžovatelce uložena v dubnu 2001. Nález Ústavního soudu publikovaný pod č. 405/2002 Sb. ze srpna 2002 proto nemohl mít žádný vliv na zákonnost rozhodnutí o udělení pokuty. Soud dále kon-

⁷ Zbytek stížnosti týkající se porušení práva na spravedlivý proces podle článku 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy v řízení o udělení pokuty Soud již dříve, před oznámením stížnosti vládě, odmítl částečným rozhodnutím o přijatelnosti ze dne 11. září 2007.

statoval, že uložení pokuty sledovalo legitimní cíl – zajištění dodržování právních předpisů a ochranu veřejného pořádku a práv druhých. Při posuzování přiměřenosti uložené sankce vzal Soud v úvahu, že stěžovatelka byla na protiprávnost svého počínání stavebním úřadem upozorněna při šetření na místě již v červnu 1999, přesto ve svém počínání pokračovala i nadále. Soud též přihlédl ke skutečnosti, že stěžovatelka z protiprávního pronájmu haly těžila nezanedbatelný zisk, mezi lety 2001 a 2005 dosahovala čistého zisku po zdanění mezi 9 a 49 mil. Kč a mezi lety 2003 a 2005 několikrát rozšířila předmět své podnikatelské činnosti.

Ve světle těchto okolností dospěl Soud k závěru, že platba uložené pokuty neměla na finanční situaci stěžovatelky zásadnější vliv. Její stížnost na porušení článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě zaručujícího právo na pokojné užívání majetku proto jednomyslně prohlásil za nepřijatelnou pro zjevnou neopodstatněnost.

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 3. června 2008 o přijatelnosti stížnosti č. 28204/04 – Jaromír Hýbner proti České republice

Soud prohlásil jednomyslně za nepřijatelnou stížnost opírající se článek 5 odst. 1 písm. a) a článek 14 Úmluvy, ve které stěžovatel tvrdil, že byl diskriminován z důvodu svého statusu invalidního důchodce a že bylo porušeno jeho právo na svobodu, jelikož byl umístěn do věznice s přísnějším režimem ochrany, než do jaké měl být umístěn podle odsuzujícího rozsudku.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel od roku 2000 pobírá plný invalidní důchod. V roce 2003 byl za trestný čin podvodu odsouzen k trestu odnětí svobody v délce osmnácti měsíců, který si měl odpykat ve věznici s dohledem. Pro výkon trestu byl stěžovatel zařazen do specializovaného oddělení pro výkon trestu trvale pracovní nezařaditelných odsouzených do věznice s dohledem, které bylo zřízeno ve vazební věznici Brno-Bohunice.

V průběhu roku 2004 se stěžovatel obrátil postupně na Krajské státní zastupitelství v Brně, Vrchní státní zastupitelství v Olomouci a Ústavní soud. Jeho stížnost směřující zejména proti způsobu zajištění vnější bezpečnosti, které podle něj neodpovídala věznici s dohledem, a s tím související námitku diskriminace všechny tyto instituce odmítly.

Ve své stížnosti k Soudu stěžovatel namítal, že zejména rozměry okna, skutečnost, že byly zamřížované, existence tzv. „katrů“ oddělující specializované oddělení od ostatních prostor věznice, rozměry a uspořádání vycházkového prostoru, skutečnost, že se na oddělení pohybovali též uniformovaní dozorci, a neodůvodněné omezení možností vycházek a přerušení trestu bylo v rozporu s předpisy upravujícími zajištění vnitřní a vnější bezpečnosti věznice s dohledem, a představovalo tak zbavení osobní svobody v rozporu s článkem 5 odst. 1 písm. a) Úmluvy. Důvodem tohoto zacházení byl podle stěžovatele jeho status invalidního důchodce, čímž došlo též k porušení zákazu diskriminace zakotveného v článku 14 Úmluvy.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud na úvod odůvodnění svého rozhodnutí na poli článku 5 Úmluvy připomněl, že každé zbavení svobody musí být řádné, tedy v souladu s hmotným i procesním vnitrostátním právem, a že místo realizace zbavení svobody musí odpovídat účelu tohoto opatření. Soud dále konstatoval, že Česká republika se rozhodla odsouzené, kteří jsou trvale nezpůsobilí k výkonu práce, umístit do specializovaných oddělení, aby jim bylo poskytnuto náležité zacházení beroucí v potaz jejich zdravotní handicap. V rozhodné době existovalo pro odsouzené do věznice s dohledem pouze jedno oddělení, a to oddělení ve vazební věznici Brno-Bohunice, a proto do něj byl stěžovatel umístěn.

Soud poznamenal, že skutečnost, že vnější ostraha této vazební věznice byla přísnější, než jaká byla předepsána pro věznice s dohledem, nezabránila stěžovateli, aby mohl požívat jisté míry svobody, kterou odsouzení ve věznicích s dohledem požívají. Stěžovatel mohl pracovat mimo prostory věznice, mohl věznici opustit při příležitosti návštěvy své družky a měl možnost dočasně přerušit výkon trestu. Z dokumentů předložených vládou dále vyplynulo, že

ačkoli to stěžovatel popíral, měl možnost opouštět věznici i mimo čas pracovních aktivit. Ohledně mříží na oknech věznice Soud podotkl, že tyto by ve věznici s dohledem podle českých právních předpisů neměly být, nicméně s ohledem na praktické požadavky zabránění útěku vězňů z celé vazební věznice a míry uvážení, které státy v dané oblasti mají, tato skutečnost nemůže zakládat porušení článku 5 odst. 1 písm. a) Úmluvy. Stejně tomu je s občasnou přítomností dozorců na oddělení, kde podle právních předpisů měli být pouze vychovatelé, či s výhledem do vězeňského koridoru se strážní věží. Soud tak dospěl k závěru, že stát nejen vyhověl rozsudku vnitrostátního soudu určujícímu typ věznice, kde měl stěžovatel vykonat trest odnětí svobody, ale též zajistil stěžovateli adekvátní podmínky umožňující splnění účelu trestu a dosažení náležité tělesné i duševní pohody.

Na poli článku 14 Úmluvy Soud konstatoval, že i za předpokladu, že se stěžovateli dostalo odlišného zacházení, tak s ohledem na svůj předešlý závěr, že podmínky zbavení svobody byly v souladu s článkem 5 Úmluvy a byly způsobily mu zajistit náležitou životní pohodu, tyto skutečnosti představují objektivní a rozumné zdůvodnění situace, na kterou stěžovatel poukázal.

Na základě těchto úvah dospěl Soud k závěru, že stížnost na porušení článků 5 odst. 1 písm. a) a 14 Úmluvy je nepřijatelná pro zjevnou neopodstatněnost.

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 3. června 2008 o přijatelnosti stížností č. 32415/06 – Zdeňka Jedličková proti České republice a č. 32216/07 – Jaroslav Ferdinand Jedlička proti České republice

Soud prohlásil jednomyslně za zjevně neopodstatněnou dvojici stížností prarodiče a rodiče nezletilého dítěte, kteří namítali především porušení svého práva na rodinný život v důsledku nedostatečného prosazování soudem určeného styku s dítětem.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovateli jsou babička z otcovy strany a otec nezletilý K., narozené v roce 1992. Péče o dceru byla v roce 1996 svěřena matce. Rozsudkem Městského soudu v Praze z května 1997 byla schválena dohoda rodičů o styku stěžovatele s dítětem, v jehož rámci se měl uskutečňovat i styk dítěte se stěžovatelkou.

Styky probíhaly normálně až do vánoc roku 2002, kdy nezletilá zkrátila svůj pobyt u stěžovatelů a začala styky odmítat. Opatrovník po provedeném šetření doporučil, aby matka s dcerou zavítala k psychologovi. Věcí se z popudu stěžovatelů a posléze také matky nezletilé začal vedle opatrovníka (Městský úřad Říčany) zabývat také Okresní soud Praha-východ, jakož i Krajský soud v Praze. Stěžovatelé požadovali různá opatření (předběžná opatření o styku, výkon rozhodnutí, svěřením dítěte do péče ústavu) vůči matce a dítěti, u něhož však nebyla prokázána přítomnost syndromu odcizeného rodiče, jen negativní vztah k otci. Státní orgány tlačily na matku, aby respektovala rozsudek městského soudu z roku 1997; ze spisu ovšem nevyplývá, že by matka naváděla dítě proti stěžovatelům. Znalecký posudek z roku 2004 dospěl k závěru, že by především rodiče měli změnit svůj přístup, a doporučil jim rodinnou terapii. V mezidobí byla plánována nebo se i uskutečnila některá setkání nezletilé se stěžovateli, ta zejména na podzim roku 2007 sama obnovila své styky se stěžovatelkou.

Soudy většinou zamítly návrhy stěžovatelů na předběžná opatření nebo na výkon rozhodnutí, také návrh na určení styku se stěžovatelkou byl zamítnut s ohledem na věk a rozumovou vyspělost nezletilé. Krajský soud mimo jiné v květnu 2007 konstatoval, že rodinná situace je složitá a není v moci matky přimět dítě k respektování rozsudku městského soudu.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelé především poukazovali na porušení svého práva na rodinný život podle článku 8 Úmluvy, neboť státní orgány údajně nevyvinuly dostatečné úsilí k prosazení rozsudku městského soudu z roku 1997. Dále namítali, že za dané situace v rozporu se článkem 9 Úmluvy nemohou dítěti všteňovat židovskou kulturu, že jsou v rozporu se článkem 14 Úmluvy diskri-

minování ve srovnání s osobami ve výkonu trestu odnětí svobody a že stěžovatel v rozporu se článkem 13 Úmluvy nemá k dispozici účinný prostředek nápravy.

a) K tvrzenému porušení práva na rodinný život

Vláda předně vznesla námitku nevyčerpání prostředků nápravy, konkrétně žádosti o přiměřené zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu podle novelizovaného zákona č. 82/1998 Sb., a to v reakci na právní názor Soudu obsažený v rozsudku *Zavřel*. Soud uvedl, že vláda nepředložila žádné příklady úspěšného uplatnění takového prostředku nápravy, přičemž tu na rozdíl od prostředku nápravy nepřiměřené délky řízení neexistují abstraktní standardy hodnocení jeho účinnosti; za této situace je podle Soudu nezbytné zhodnotit informace o praktickém fungování takového prostředku nápravy, a je tudíž třeba počkat, jak se vyvine praxe na základě zmíněné zákonné úpravy. Dále se Soud k námitce nevyjadřoval, neboť shledal, že stížnost je nepřijatelná z jiných důvodů.

V meritu Soud připomenul, že na poli práva na rodinný život přísluší státním orgánům i pozitivní povinnosti, přičemž je namístě zjistit, zda k usnadnění styku přijaly veškerá potřebná opatření, která po nich lze rozumně požadovat. Přitom Soud ověřuje, zda bylo dosaženo spravedlivé rovnováhy mezi různými zájmy zainteresovaných osob i společnosti.

Soud následně uvedl, že státní orgány reagovaly na situaci, která nastala o vánocích roku 2002, poměrně rychle. U nezletilé nebyl zjištěn syndrom odcizeného rodiče nebo vědomá manipulace ze strany matky, takže se rodinná terapie považovala za jediné řešení. Z tohoto důvodu a také s ohledem na přání nezletilé byly většinou zamítány návrhy na výkon rozhodnutí. Opatrovník hledal vhodného terapeuta a došlo i k zorganizování řady setkání za přítomnosti odborníků. Nezletilá se nakonec sama rozhodla opětovně navázat styky se stěžovatelkou. Podle mínění Soudu za výjimečných okolností případu bránil vyšší zájem dítěte, dnes šestnáctiletého, státním orgánům jít dál, přičemž by se jak donucení, tak oddělení určení styku dítěte se stěžovatelkou mohlo projevit kontraproduktivně. Navíc, navzdory jisté frustraci, kterou stěžovatel pociťoval, přispělo i jeho chování ke zhoršení vztahů s nezletilou, jak o tom svědčí některé konkrétní události. Za daných okolností lze uzavřít, že vnitrostátní orgány byly v lepším postavení při hledání rovnováhy mezi zájmem dítěte na klidném prostředí a zájmy stěžovatelů, a proto k porušení pozitivních povinností vyplývajících z článku 8 Úmluvy nedošlo. Tato část stížnosti je zjevně neopodstatněná.

b) K ostatním námitkám stěžovatelů

Předně, námitku porušení svobody vyznání považoval Soud za vyřešenou na poli článku 8 Úmluvy. Dále, námitku diskriminace stěžovatelé neuplatnili u Ústavního soudu a rozhodnutí vnitrostátních soudů byla vedena rodinnou situací a chováním rodičů a dítěte, nikoli postavením stěžovatelů. Konečně, námitku stěžovatele o chybějících prostředcích nápravy nelze přijmout s ohledem na absenci hájitelného tvrzení o porušení článku 8 Úmluvy, když byla tato část stížnosti označena za zjevně neopodstatněnou.

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 24. června 2008 o přijatelnosti stížnosti č. 43775/05 – *Tomáš Jan Baťa proti České republice*

Senát páté sekce Soudu prohlásil jednomyslně za nepřijatelnou stížnost týkající se absence rozhodnutí o žádosti o náhradu za majetek znárodněný podle dekretu č. 100/1945 Sb., a to v aspektu tvrzeného porušení práva na pokojné užívání majetku za neslučitelnou s Úmluvou *ratione materiae* a ve zbytku za zjevně neopodstatněnou.

(i) Skutkové okolnosti případu

Firma Baťa a. s. byla ke dni 27. října 1945 znárodněna na základě dekretu prezidenta republiky č. 100/1945 Sb., o znárodnění dolů a některých průmyslových podniků. Stěžovatel podal několik žádostí o náhradu za znárodněný majetek, předvídanou dekretem, přičemž tvrdil, že sám vlastnil 75 % akcií společnosti a zbývajících 25 % akcií vlastnila jeho matka, a to jako dědictví po jeho otci, Tomáši Baťovi starším, zesnulém v roce 1932. Vláda toto tvrzení rozporovala s tím, že veškeré akcie nabyly dohodou se zůstavitelem stěžovatelův nevlastní strýc Jan Antonín Baťa, o čemž také svědčily výsledky dědického řízení ukončeného v roce 1933.

Stěžovatel v roce 1949 podal žádost o náhradu za znárodněné akcie společnosti, na níž se mu nedostalo odpovědi. Nová žádost stěžovatele o náhradu byla v roce 1991 zamítnuta s tím, že nebyl k okamžiku znárodnění společnosti vlastníkem jejích akcií. V roce 2005 sdělil ministr financí dopisem stěžovateli mimo jiné, že ve věci nároku na náhradu nemůže Ministerstvo financí rozhodnout pro chybějící právní úpravu, s jejímž vydáním prezidentský dekret počítal. Stěžovatel svůj údajný nárok nikdy neuplatnil u soudu.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

a) *Tvrzené porušení práva na pokojné užívání majetku dle článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě*
Vláda vznesla řadu námitek nepřijatelnosti stížnosti, mimo jiné námitku neslučitelnosti stížnosti s Úmluvou *ratione personae* s tím, že stěžovatel nebyl nikdy vlastníkem akcií společnosti Baťa a. s., a proto mu ve smyslu dekretu č. 100/1945 Sb. nemohl vzniknout nárok na náhradu za znárodnění této společnosti, či námitku nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy. Soud nicméně považoval za vhodné se podrobněji zabývat jinou předběžnou námitkou vlády, opírající se o neslučitelnost stížnosti s Úmluvou *ratione materiae*, a ostatní z důvodů procesní ekonomie pominout.

Soud připomenul, že podle ustálené judikatury může představovat „majetek“ ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1 buď existující vlastnické právo, nebo alespoň legitimní očekávání jeho nabytí.

Soud dále poznamenal, že stěžovatel zakládá svůj nárok na náhradu na ustanovení § 8 odst. 1 dekretu. Splnění náhradové povinnosti státu bylo znemožněno nástupem komunistů k moci v roce 1948, tedy v rozhodném období podle restitučních zákonů vydaných ke zmírnění křivd minulosti. I když předmětné ustanovení zůstává součástí platného práva a je do jisté míry používáno i českými soudy (viz rozhodnutí, kterým Nejvyšší správní soud uložil Ministerstvu financí provést správní řízení o uplatněném nároku, aniž by se vyjádřil k meritu), byly podobné nároky uplatněné v minulosti soudní cestou zamítnuty s ohledem na úplný charakter restitučního zákonodárství, na čemž zatím nic nemění ani rozhodnutí Nejvyššího správního soudu situované v rovině čistě procesní.

Soud také konstatoval, že od 50. let minulého století stát nikdy neprojevil ochotu vypořádat nároky na náhradu podle dekretu č. 100/1945 Sb., přičemž se tato pozice nezměnila ani po pádu komunistického režimu (pouhá politická prohlášení některých členů vlády nejsou pro stát právně závazná). Podle Soudu se v tomto aspektu zkoumaný případ liší od jiných kauz (*Broniowski proti Polsku* nebo *Almeida Garrett, Mascarenhas Falcão a ostatní proti Portugalsku*), v nichž naopak stát po vstupu Úmluvy v účinnost uznával určité nevypořádané zákonné nároky a ve kterých došlo k porušení článku 1 Protokolu č. 1.

Podle názoru Soudu tedy na základě vnitrostátního práva, jak jej vykládají a používají vnitrostátní orgány, neměl stěžovatel ani vlastnické právo, ani majetkový nárok rovnající se legitimnímu očekávání, že se domůže náhrady, které by představovaly „majetek“ ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1. Soud sám nemůže v tomto ohledu nahradit vnitrostátní orgány, zejména judikaturu Nejvyššího soudu a Ústavního soudu.

Pokud stěžovatel opírá svůj nárok o mezinárodní právo, Soud uvádí, že se Dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Kanady o vypořádání finančních otázek ze dne 18. dubna 1973 na daný nárok nevztahovala, přičemž Soud nemůže na základě článku 1 Protokolu č. 1 rozšířit svoji jurisdikci na rozhodování o nárocích, které údajně vyplývají z mezinárodního práva.

Tato část stížnosti je tudíž neslučitelná s Úmluvou *ratione materiae*.

b) *Tvrzené porušení práva na spravedlivý proces, zejména práva na přístup k soudu (článek 6 odst. 1), a práva na účinný prostředek nápravy (článek 13 Úmluvy)*

Soud konstatoval, že nic ve spisu nenaznačuje, že by byl stěžovatel zbaven možnosti uplatnit svůj nárok na náhradu v řízení před vnitrostátními soudy. Dodal, že stěžovatel vlastně ani toto netvrdil, když ve skutečnosti poukazoval na nedostatek naděje na úspěch v takovém řízení.

Soud zdůraznil s odkazem na svoji judikaturu, že pouhá nespokojenost stěžovatele s výsledkem soudního řízení nemůže sama o sobě založit hájitelné tvrzení o porušení článku 6 Úmluvy, a dodal, že stěžovatel navíc ani žádné takové řízení nezahájil. Stížnost na porušení tohoto článku je proto zjevně neopodstatněná.

Zjevně neopodstatněnou shledal Soud též stížnost na porušení článku 13 Úmluvy vzhledem k tomu, že se týkala neexistence prostředků nápravy porušení majetkových práv a Soud přitom dospěl k závěru, že stěžovateli majetková práva ve smyslu Úmluvy nesvědčí.

1.2.2. Nekomunikované stížnosti prohlášené za nepřijatelné

Do tohoto pododdílu spadají následující dvě rozhodnutí o trojici stížností:

- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 8. ledna 2008 o přijatelnosti stížnosti č. 6297/05 – *Ladislav Maňas a Kateřina Maňasová* se týkalo námítky nepřiměřené délky řízení, která byla prohlášena za nepřijatelnou pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy;
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 3. června 2008 o přijatelnosti stížností č. 15574/04 a 13803/05 – *Ivo Bartoněk a Marcela Bartoňková* se na poli článku 6 odst. 1 Úmluvy týkalo délky restitučního řízení a řízení o určení vlastnictví k nemovitosti (nepřijatelnost pro nevyčerpání prostředků nápravy) a údajné nespravedlivosti řízení z důvodu zamítnutí určovací žaloby kvůli povaze restitučního zákona jako *lex specialis* (zjevná neopodstatněnost – podle mínění Soudu není soudní výklad práva upřednostňující restituční legislativu před obecnou právní úpravou svévolný).

1.2.3. Komunikované stížnosti prohlášené za částečně nepřijatelné

Zde lze poukázat na čtyři částečná rozhodnutí Soudu, jimiž byly odmítnuty některé námítky obsažené ve stížnostech a zbývající námítky oznámeny vládě s výzvou k zaujetí stanoviska:

- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 6. května 2008 o přijatelnosti stížnosti č. 13157/04 – *Viktor Serwetnický a Anna Serwetnická* (délka a spravedlivost řízení na poli článku 6 odst. 1 Úmluvy);
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 6. května 2008 o přijatelnosti stížnosti č. 30998/05 – *Věra Pravdová* (délka a spravedlivost řízení na poli článku 6 odst. 1 Úmluvy);
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 6. května 2008 o přijatelnosti stížnosti č. 1937/06 – *Milan Vinkler a Zuzana Vinklerová* (spravedlivost řízení na poli článku 6 odst. 1 Úmluvy a údajný zásah do pokojného užívání majetku podle článku 1 Protokolu č. 1);
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 20. května 2008 o přijatelnosti stížnosti č. 606/05 – *Petr Ureš* (délka restitučního řízení).

Žádné z těchto částečných rozhodnutí nelze označit za významné (lze říci, že námítky prohlášené za nepřijatelné by v zásadě byly odmítnuty i bez veřejného rozhodnutí⁸), a proto o nich není podrobněji referováno.

⁸ Pokud by tyto stížnosti neobsahovaly námítky, kvůli kterým bylo podle mínění Soudu třeba je oznámit žalované vládě, byly by odmítnuty soudcovským výborem v neveřejném řízení. Pokud stížnost není zjevně nepřijatelná jako celek, může o ní být rozhodováno pouze na úrovni senátu a velkého senátu, tedy veřejnými rozhodnutími.

1.3. STÍŽNOSTI VYŠKRTNUTÉ ZE SEZNAMU

V uplynulém období Soud rozhodl u sedmi komunikovaných stížností o jejich vyškrtnutí ze seznamu případů, a to ve třech kauzách na základě smírného urovnání, k němuž strany dospěly.

1.3.1. Schválená smírná urovnání stížností

Smírně urovnané stížnosti⁹ se týkaly jednak postavení povinných osob v restituci z hlediska jejich práva na pokojné užívání majetku (*Dymáček a Dymáčková*, *Smržová*) a různých aspektů řízení v případě mezinárodního únosu dětí (*Mavrogenis*):

- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 15. ledna 2008 ve věci č. 7595/07 – *Pantinos Mavrogenis*: stěžovatel na poli řady ustanovení Úmluvy napadal liknavý postup vnitrostátních soudů, které rozhodovaly o jeho žádosti o navrácení dětí na Kypr do místa jejich obvyklého bydliště, z něhož byly uneseny matkou do České republiky; smírné urovnání předpokládá, že vláda stěžovateli zaplatí částku 13 000 €;
- rozsudek senátu páté sekce Soudu ze dne 7. února 2008 ve věci č. 35098/03 – *Josef Dymáček a Františka Dymáčková*: stěžovatelům byla v restitučním řízení uložena povinnost vydat nemovitost; smírné urovnání předpokládá, že vláda stěžovatelům zaplatí částku 27 000 €,
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 10. června 2008 ve věci č. 7597/07 – *Stanislava Smržová*: stěžovatelce byla v restitučním řízení uložena povinnost vydat nemovitost; smírné urovnání předpokládá, že vláda stěžovatelce zaplatí částku 975 000 Kč.

1.3.2. Stažené stížnosti

Čtyři stížnosti byly vyškrtnuty ze seznamu, neboť Soud dospěl k závěru, že stěžovatelé na nich netrvají [článek 37 odst. 1 písm. a) Úmluvy]. Stalo se tak těmito rozhodnutími:

- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 29. ledna 2008 ve věci č. 35450/03 – *Jozef Tomko*: stěžovatel kritizoval délku občanskoprávního řízení (článek 6 odst. 1 Úmluvy);
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 25. března 2008 ve věci č. 11163/06 – *Vladislav Hlaváček a Václav Hlaváček*: stížnost byla Soudem vybrána jako jeden z pilotních případů za účelem projednání problému regulace nájemních vztahů v České republice, ti dva stěžovatelé však v návaznosti na oznámení stížnosti vládě preferovali stažení stížnosti, což vzal Soud svým rozhodnutím na vědomí;
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 25. března 2008 ve věci č. 9225/06 – *Milan Sršeň, David Sršeň, Mojmír Sršeň a Milena Sršňová*: stěžovatelé coby povinné osoby v restituci namítali zásah do svého práva pokojného užívání majetku (článek 1 Protokolu č. 1);
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 6. května 2008 ve věci č. 17613/07 – *J. V.*: stěžovatelka napadala skutečnost, že byla v důsledku omezení své způsobilosti k právním úkonům zbavena aktivního volebního práva, v čemž spatřovala porušení článku 3 Protokolu č. 1 k Úmluvě, dále článků 13 (právo na účinný prostředek nápravy) a 14 Úmluvy (zákaz diskriminace).

⁹ Účelnost a finanční hodnota smíru se posuzují v rámci konzultací s náměstkou ministrů spravedlnosti, financí a zahraničních věcí, popř. jinými ústředními správními úřady zainteresovanými v tom kterém případě. Návrhy smírného urovnání se předkládají ke schválení vládě, jen pokud hodnota smíru dosáhne 1 mil. Kč. Viz Závazné postupy..., schválené usnesením vlády ze dne 19. července 2000 č. 735.

II. Přehled případů, u nichž nastal v období od 1. ledna do 30. června 2008 vývoj a řízení o nich nadále probíhá

Takový vývoj se mohl projevit rozhodnutím Soudu prohlásit stížnost alespoň v nějakém rozsahu za přijatelnou (oddíl 2.1.), rozhodnutím Soudu oznámit stížnost vládě a požádat ji o vyjádření k přijatelnosti a odůvodněnosti (oddíl 2.2.) nebo jiným způsobem (oddíl 2.3.).

2.1. STÍŽNOSTI PROHLÁŠENÉ ZA PŘIJATELNÉ

Soud v uplynulém období neprohlásil žádnou komunikovanou stížnost za přijatelnou zvláštním rozhodnutím.¹⁰

2.2. NOVĚ OZNÁMENÉ STÍŽNOSTI

V prvním pololetí roku 2008 bylo vládě oznámeno celkem devět nových stížností, jejichž výčet je následující:

- stížnost č. 12045/05 – *Martin Vlček*: stěžovatel namítá porušení článku 5 odst. 4 Úmluvy (právo na rozhodnutí o zákonnosti vazby), konkrétně porušení rovnosti zbraní v řízení, ve kterém se rozhodovalo o stěžovatelově vazbě;
- stížnost č. 466/05 – *Raul Kohner*: stěžovatel namítá nespravedlivost trestního řízení vedeného proti němu [článek 6 odst. 1 a 3 písm. b) Úmluvy], konkrétně problémy s dodržením rovnosti zbraní v řízení;
- stížnost č. 23944/04 – *Petra Ereminášová a Katarína Pechová* se týká úmrtí příbuzného stěžovatelek během jeho pobytu na policejní stanici a dotýká se práva na život v jeho hmotněprávním i procesním rozměru (konkrétně nezávislosti vyšetřování sporného úmrtí), jakož i práva na vnitrostátní prostředek nápravy (článek 2 samostatně i ve spojení se článkem 13 Úmluvy);
- stížnost č. 17613/07 – *J. V.*: stěžovatelka namítala, že v důsledku omezení způsobilosti k právním úkonům pozbyla volebního práva, neměla prostředek nápravy a byla diskriminována (článek 3 Protokolu č. 1 samostatně i ve spojení se články 13 a 14 Úmluvy); stížnost již byla vyškrtuta ze seznamu (viz pododdíl 1.3.2.);
- stížnost č. 14549/05 – *Kristina Colloredo Mansfeld*: stěžovatelka tvrdí, že Ústavní soud zrušením pravomocného rozhodnutí vydaného v restitučním řízení, na jehož základě se stala vlastníkem nemovitostí, došlo k porušení jejího práva na soud a na pokojné užívání majetku, a navíc zpochybňuje spravedlivost řízení před Ústavním soudem (článek 6 odst. 1 Úmluvy a článek 1 Protokolu č. 1);
- stížnost č. 30998/05 – *Věra Pravdová* se týká problémů s odmítáním ústavních stížností v kombinaci s dovoláním, tedy práva na přístup k soudu (článek 6 odst. 1 Úmluvy);
- stížnost č. 13157/04 – *Viktor Serwetnický a Anna Serwetnická* podaly dvě povinné osoby v restituci a zpochybňují přiměřenost břemene, které musejí nést v důsledku uložení povinnosti vydat věc oprávněné osobě (článek 1 Protokolu č. 1);

¹⁰ Rozhodnutí o přijatelnosti bývají v souladu s praxí, jež se vyvinula na základě článku 29 odst. 3 Úmluvy, formálně přijímána v rozsudcích Soudu, je-li alespoň část stížnosti shledána přijatelnou.

- stížnost č. 1937/06 – *Milan Vinkler a Zuzana Vinklerová* se týká problémů s odmítáním ústavních stížností v kombinaci s dovoláním, tedy práva na přístup k soudu (článek 6 odst. 1 Úmluvy);
- stížnost č. 606/05 – *Petr Ureš* podala povinná osoby v restituci a zpochybňuje legitimitu a přiměřenost zásahu do svého vlastnického práva (článek 1 Protokolu č. 1).

2.3. ÚČAST NA VEŘEJNÉM JEDNÁNÍ SOUDU

V daném období se nekonalo žádné veřejné jednání o stížnosti proti České republice.

2.4. OSTATNÍ AKTIVITY VLÁDNÍHO ZMOCNĚNCE VE VZTAHU K SOUDU

Zde budiž učiněna krátká zmínka jednak o vyřizování čtveřice stížností na regulaci nájemních vztahů v České republice, jednak o intervencích v případech proti jiným státům.

2.4.1. Projednávání stížností na regulaci nájemních vztahů

Dne 31. prosince 2007 bylo Soudu zasláno stanovisko vlády k přijatelnosti a odůvodněnosti čtyř stížností, které byly vybrány jako tzv. pilotní, pokud jde o problematiku souladu regulace nájemních vztahů v České republice s Úmluvou.¹¹ Reakce stěžovatelů (a též na jejich straně intervenujícího Občanského sdružení majitelů domů a bytů v České republice) na toto stanovisko byla vládě zaslána pro informaci dne 26. května 2008.

V mezidobí Soud vyškrtl ze seznamu případů jednu ze čtyř původních stížností, neboť stěžovatelé na jejím dalším projednání již netrvali, což odůvodnili údajným mediálním tlakem na své osoby (rozhodnutí ze dne 25. března 2008 ve věci stížnosti č. 11163/06 *Hlaváček*). Dopisem ze dne 29. dubna 2008 Soud vládě oznámil, že projednávání další z vybraných stížností bylo vzhledem k úmrtí stěžovatele odloženo na neurčito (stížnost č. 11179/06 *Morawetz*).

Další postup v řízení je v rukou Soudu. Pro obhajobu státu je v danou chvíli nejdůležitější, aby byl problém regulace nájemních vztahů uspokojivě vyřešen alespoň *pro futuro*, zejména v souvislosti s blížícím se ukončením platnosti první části zákona č. 107/2006 Sb., o jednostranném zvyšování nájemného (31. prosince 2010).

2.4.2. Intervence vlády České republiky v případech proti jiným státům

Vláda České republiky měla podle článku 36 odst. 1 Úmluvy možnost intervenovat v případech proti jiným státům, jež se týkají českých občanů.

- Stížnost č. 760/04 *Michaela Huserová, správce konkursní podstaty Union Banky a. s. v likvidaci a Stroden Management Limited proti Slovensku* se týká na poli práva na spravedlivý proces a práva na pokojné užívání majetku (článek 6 odst. 1 Úmluvy a článek 1 Protokolu č. 1) různých zvláštností, jež se objevily v řízení vedeném před slovenskými soudy ohledně

¹¹ Viz materiál *Návrh stanoviska vlády k přijatelnosti a odůvodněnosti stížností č. 38817/04, 11179/06, 11163/06 a 1458/07 podaných k Evropskému soudu pro lidská práva*, zařazený na pořad schůze vlády dne 19. prosince 2007 do části B, bod 22.

zaplacení směnek vydaných podnikem Slovenský plynárenský priemysel¹² poté, co bylo pravomocně rozhodnuto o povinnosti směnky zaplatit. Případ je dále sledován.¹³

- Stížnost č. 41453/05 *Eva Pátková proti Maďarsku* se vztahuje k řízení o žalobě podané v rámci dědického řízení a vyvolává otázky přiměřenosti délky řízení, zásahu do pokojného užívání majetku a existence prostředku nápravy porušení Úmluvy (článek 6 odst. 1 Úmluvy, článek 1 Protokolu č. 1 a článek 13 Úmluvy); bylo rozhodnuto v tomto řízení neinterventovat ani případ dále nesledovat.

Vláda vedle toho získala možnost intervenovat podle článku 36 odst. 2 Úmluvy v případech proti jiným státům, které vzbuzují obecnější otázky výkladu a používání Úmluvy. Jednalo se o dvojici kauz, které projednává velký senát Soudu:

- stížnost č. 32772/02 *Verein Gegen Tierfabriken Schweiz (Vgt) proti Švýcarsku*: v rozsudku ze dne 4. října 2007 řešil senát páté sekce Soudu otázku, do jaké míry se může zabývat okolnostmi implementace svého předcházejícího rozsudku ve stejné věci, když podle článku 46 odst. 2 Úmluvy je dohled nad výkonem rozsudků Soudu svěřen Výboru ministrů Rady Evropy; vláda intervenovala písemně v řízení před velkým senátem, kterému byla věc postoupena na žádost švýcarské vlády;
- stížnost č. 17056/06 *Micallef proti Maltě*: v rozsudku ze dne 15. ledna 2008 senát čtvrté sekce Soudu opřel svůj závěr o aplikovatelnosti článku 6 odst. 1 Úmluvy mimo jiné o zcela nový výklad článku 53 Úmluvy (nic v Úmluvě nemůže být vykládáno tak, aby omezovalo standard ochrany lidských práv zajištěný vnitrostátním právem nebo jinými mezinárodními smlouvami), který by ve svém důsledku vedl k opuštění dosavadního chápání Úmluvy jakožto pouze minimálního standardu ochrany lidských práv a značnému rozšíření přezkumné pravomoci Soudu; vláda intervenovala písemně v řízení před velkým senátem, kterému byla věc postoupena na žádost maltské vlády.

III. Výkon rozsudků Soudu

Na materii výkonu rozsudků Soudu lze, podobně jako to činí Výbor ministrů, nahlížet v rovínách zaplacení spravedlivého zadostiučinění (oddíl 3.1.), individuálních opatření k nápravě porušení Úmluvy (oddíl 3.2.) a obecných opatření k zamezení dalšího porušování Úmluvy (oddíl 3.3.). Výsledkem splnění všech povinností vyplývajících z rozsudků Soudu podle článku 46 Úmluvy je vydání závěrečné rezoluce, kterou také řízení o stížnosti definitivně končí (oddíl 3.4.).

3.1. ÚHRADA SPRAVEDLIVÉHO ZADOSTIUČINĚNÍ

Je třeba předeslat, že sekretariát Výboru ministrů začal během prvního pololetí roku 2008 pečlivěji sledovat realizaci plateb spravedlivého zadostiučinění a ve vztahu k České republice objevil konkrétní problém s kursovými převody u zhruba pěti rozsudků.

Soud totiž zpravidla přiznává zadostiučinění v měně euro, přičemž částka má být převedena na měnu odsouzeného státu podle kursu platného ke dni úhrady. Má-li být takové pravidlo dodrženo podle jeho doslovného znění, jde o povinnost prakticky nerealizovatelnou. Praxe je

¹² Jedná se o tzv. Duckého směnky.

¹³ Je ovšem otázka, zda tu má vláda České republiky skutečně *locus standi* podle článku 36 odst. 1 Úmluvy vzhledem k tomu, že je zpochybněna slučitelnost stížnosti s Úmluvou ve vztahu k českému subjektu – správyni konkursní podstaty. Navíc se zdá, že majitelem předmětných směnek je dnes druhá stěžovatelka, kyperská společnost, a Union Banka již ve sporu nefiguruje.

taková, že částka přiznaná Soudem je přepočítána v okamžiku zadání příkazu k úhradě z účtu Ministerstva spravedlnosti podle posledního kursu zveřejněného Českou národní bankou. Mezi okamžikem zadání příkazu k úhradě a okamžikem odepsání částky z účtu uplyne několik málo dní, takže se měnové kursy v těchto různých okamžicích obvykle neshodují.

Sekretariát Výboru ministrů byl na tyto skutečnosti upozorněn a čeká se jeho reakce na naše vysvětlení, ve kterém bylo poukázáno též na fakt, že se jedná o zcela náhodné odchylky, které jdou někdy ve prospěch a jindy k tíži stěžovatelů. Nelze ovšem vyloučit, že bude třeba částky doplatit tam, kde došlo ke kursovému posunu v neprospěch stěžovatelů.

Jiné podstatné problémy s placením spravedlivého zadostiučinění se během prvního pololetí letošního roku neprojevíly.

3.2. INDIVIDUÁLNÍ OPATŘENÍ K NÁPRAVĚ PORUŠENÍ ÚMLUVY

Napřed je namístě se zmínit o problematice individuálních opatření k výkonu rozsudků vydaných v prvním pololetí roku 2008 a potom se vrátit k této problematice u rozsudků vydaných v dřívější době.

3.2.1. Rozsudky vydané v prvním pololetí roku 2008

Až na jednu výjimku – případ *Andělová* – se nezdá, že by rozsudky vydané během prvního pololetí roku 2008 (viz pododdíl 1.1.1.) vyvolávaly nutnost přijmout individuální opatření k nápravě. U případů týkajících se práva na přístup k Ústavnímu soudu zpravidla taková opatření nejsou požadována (zřejmě by spočívala v obnově řízení před Ústavním soudem, pro což zatím chybí vnitrostátní právní základ v jiných věcech než trestních).

Ve věci *Andělová* je zatím prověřováno, do jaké míry fungují styky stěžovatelky s nezletilou dcerou. Státní orgány by měly ukončit porušování práva stěžovatelky na rodinný život a všemožně podporovat navázání a rozvoj kontaktů mezi matkou a dcerou, ledaže by takové kontakty nebyly v zájmu nezletilé. Ministerstvo práce a sociálních věcí bylo požádáno o součinnost. Situace bude sledována.

3.2.2. Rozsudky z doby dřívější

Problémy s individuálními opatřeními k nápravě ovšem přetrvávají u některých rozsudků vydaných v dřívější době. Na tomto místě lze odkázat na tutéž kapitolu v předchozí zprávě o stavu vyřizování stížností a konstatovat, že jen v některých případech došlo k žádoucímu posunu.

Zaprvé, případy *Wallová a Walla a Havelka a ostatní* zůstávají předmětem podrobného sledování ze strany Výboru ministrů a nezdá se, že by spěly na vnitrostátní úrovni k uspokojivému řešení.

- Vazby manželů Wallových s jejich dvěma nejmladšími dětmi, které se nacházejí v pěstounské péči stovky kilometrů od původního bydliště rodiny, jsou narušeny a rozhodně je nelze označit za funkční, nehledě na to, že nápravou tu může být jediné vrácení těchto dětí do péče biologických rodičů, nikoli pouhé navázání kontaktů. Podstatné však jistě je, co je v zájmu samotných nezletilých.
- Předpokladem pro návrat dětí pana Havelky do jeho péče je zabezpečení uspokojivého bydlení pro rodinu; za účelem vyřešení bytové situace sice vede Ministerstvo práce a sociálních věcí jednání, ta však stále nedospěla k potřebnému výsledku, navíc není příliš pravděpodobné, že by Městská část Praha 15, kterou pan Havelka požádal o přidělení bytu, vyhověla jeho žádosti s ohledem na profil dotyčného a výrazný převis poptávky po bytech nad jejich nabídkou. Jakkoli např. existence velkého dluhu na nájemném z doby dřívější

určitě představuje pádný a pochopitelný argument pro zamítnutí žádosti, není takový důvod relevantní z hlediska porušení práva pana Havelky a jeho dětí na rodinný život. Stav výkonu tohoto rozsudku začíná být poněkud znepokojivý a nelze vyloučit, že bude Výbor ministrů Rady Evropy reagovat přijetím mezitímní rezoluce, ve které neuspokojivý výkon rozsudku konstatuje a vyzve Českou republiku k větší snaze, čímž dodá požadavku na scelení rodiny Havelkových v návaznosti na rozsudek Soudu větší váhu a publicitu.¹⁴ Řešení je každopádně nezbytné dále hledat.

Zadruhé, ve věci *Zavřel* se situace nefungujících styků mezi stěžovatelem a jeho nezletilým synem podle všeho výrazně zlepšila v důsledku obratu v postoji matky, která o chlapce pečuje. Lze vyslovit naději, že tyto styky budou nadále probíhat bez potíží.

Zatřetí, zdaleka ne všechna soudní řízení, jejichž nepřiměřenou délku konstatoval Soud, spějí urychleně k definitivnímu skončení. Jak již bylo uvedeno v minulé zprávě, dosavadní způsob provádění individuálních opatření v těchto případech není příliš efektivní, leč do výkonu soudní moci lze zasahovat jen v omezeném rozsahu. Náplast pro poškozené tu představuje možnost žádat o přiměřené zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nepřiměřenou délkou řízení, ale tento institut neodstraňuje porušování Úmluvy, jen jeho následky.

Začtvrté, v případech *Balšán* a *Chmelíř* povolil Ústavní soud podle ustanovení § 119 až 119b zákona č. 182/1993 Sb. obnovu řízení (dne 6. května 2008), zrušil původní soudní rozhodnutí (po řadě ve dnech 2. a 8. července 2008) a vrátil případy k novému projednání obecným soudům. Lze se domnívat, že již tímto způsobem bylo dosaženo potřebného uvedení situace stěžovatelů ve stav předcházející porušení Úmluvy (*restitutio in integrum*).

3.3. OBECNÁ OPATŘENÍ K ZAMEZENÍ PORUŠOVÁNÍ ÚMLUVY

Také u obecných opatření k nápravě napřed uvedeme několik poznámek k výkonu rozsudků vydaných v prvním pololetí roku 2008 a potom se vrátíme k této problematice u rozsudků vydaných v dřívější době.

3.3.1. Rozsudky vydané v prvním pololetí roku 2008

Jak bylo uvedeno v pododdílu 1.1.1., týkaly se tyto rozsudky pouze dvou problematiky: práva na přístup k (Ústavnímu) soudu a práva na rodinný život.

Stran první z nich, jež se týká Ústavního soudu, lze uvést, že otázky kombinace nenárokových opravných prostředků s ústavní stížností již byly řešeny v minulé době sdělením č. 32/2003 Sb. a následnou novelizací zákona o Ústavním soudu (zákonem č. 83/2004 Sb.). Ústavní soud je v návaznosti na rozsudek Soudu vždy informován o svém pochybení a tato komunikace by normálně měla zabezpečit dostatečnou míru prevence; i když se tyto problémy objevují i nadále, a to v různých variacích (viz kauza *Faltejsek*, o níž je referováno v oddílu 1.1.1.), je nanejvýše obtížné je vyřešit legislativně.

Na otázky respektování práva na rodinný život v soudních řízeních mezi rodiči nezletilých dětí snad odpovídá novela občanského soudního řádu vyhlášená pod č. 295/2008 Sb. Bude však záviset zejména na uvědomění soudců, kteří by měli dokázat včas a s dostatečnou razancí reagovat na odpor rodiče, který neumožňuje kontakty dítěte s druhým rodičem v souladu se soudem určenou nebo schválenou úpravou styků. Problematika je také nastolována na seminářích pro soudce pořádaných Justiční akademií. Nyní se očekává vyhodnocení informací, které vláda poskytla Výboru ministrů o výkonu rozsudků v této oblasti (nejedná se jen o případ *Andělová*, ale i o některé rozsudky z dřívější doby).

¹⁴ Doposud nebyla vůči České republice vydána žádná mezitímní rezoluce.

3.3.2. Rozsudky z doby dřívější

Největší skupinu těchto rozsudků představují případy nepřiměřených délek soudních řízení z hlediska hmotněprávního, tj. článku 6 odst. 1 Úmluvy. Byly a jsou činěny různé kroky směřující ke zrychlení soudních řízení, ale navzdory pozitivním trendům průměrná délka řízení před soudy v České republice za posledních několik let výrazně nepoklesla,¹⁵ jak už bylo v předchozí zprávě o stavu vyřizování stížností konstatováno. Navíc průměrné délky soudních řízení a rozložení těchto délek v citlivých oblastech, jako jsou spory rodičů o poměry nezletilých, spory pracovněprávní a z nich spory o náhradu škody způsobené pracovním úrazem nebo nemocí z povolání, nevyznívají pro Českou republiku příznivě.¹⁶ Podle názoru vládního zmocněnce bude třeba délkám soudních řízení věnovat i nadále zvýšenou pozornost, soustředěnou zvláště na jmenované oblasti, které za citlivé označuje Soud ve své judikatuře.

O novelizaci občanského soudního řádu v ustanoveních týkajících se sporů mezi rodiči o poměrech nezletilých dětí byla učiněna zmínka v pododdílu 3.3.1.

Další pozornost bude nezbytné věnovat výkonu rozsudků *Wallová a Walla a Havelka a ostatní*, již zmíněných výše v pododdílu 3.2.2. v souvislosti s individuálními opatřeními. Jedná se o nežádoucí praxi mnohdy nedostatečně zdůvodněného odebrání dětí z péče biologických rodičů a jejich svěřování do ústavní výchovy.

Na rozsudek *Smatana* pozitivně reagoval Ústavní soud, pokud jde o délku rozhodování o vazbě v trestním řízení (článek 5 odst. 4 Úmluvy) i právo na odškodnění za protiprávní vazbu (článek 5 odst. 5 Úmluvy). Jednak přijal určitá opatření směřující ke zviditelnění těchto případů v agendě ústavních stížností, což by mělo umožnit jejich rychlejší vyřizování, jednak dne 6. května 2008 vydal sjednocující stanovisko pléna (sp. zn. Pl. ÚS-st 25/08), kterým vyjasnil vztah mezi rozhodováním o protiprávnosti (protiústavnosti) zbavení svobody a navazujícího práva na náhradu škody a nemajetkové újmy podle novelizovaného zákona č. 82/1998 Sb. Informace o těchto krocích k výkonu rozsudků budou zprostředkovány Výboru ministrů.

Konečně, bylo namístě, aby Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy reagovalo na rozsudek *D. H. a ostatní*, týkající se diskriminace romských dětí jejich zařazováním do zvláštních škol, o němž obsírně referovala předchozí zpráva o vyřizování stížností, a předložilo pro potřeby Výboru ministrů Rady Evropy návrh akčního plánu opatření, která povedou k vymýcení kritizované praxe. Ministerstvo školství návrh zprávy v prvním pololetí roku 2008 zpracovávalo a dokončilo jej v září 2008; z formálních důvodů však nebyla zpráva dosud předána Výboru ministrů. Přestože se řada opatření již realizuje, a to bez ohledu na rozsudek Soudu, ukazuje se, že nutným předpokladem pro opatření, jež specificky míří k výkonu rozsudku, je provedení statistických a sociologických výzkumů, které zmapují problémy romských dětí ve vzdělávacím systému a ukáží jejich rozsah. Teprve v návaznosti na tyto výzkumy bude mož-

¹⁵ Globálně vzato se délka řízení u řady agend snižuje, stejně jako se snižuje počet nedodělků. Jsou-li však spory starší pěti let, pravděpodobně bude délka řízení nepřiměřená. Průměrná délka občanskoprávních řízení v roce 2007 oproti roku 2005 poklesla o zhruba 50 dní (z 453 na 400 dní), průměrná délka trestního řízení poklesla o 34 dní (z 263 dní v roce 2005 na 239 dní v roce 2007). Průměrná délka obchodních sporů poklesla z 822 dní v roce 2006 na 793 dní v roce 2007.

¹⁶ Průměrná délka řízení, ve kterém bylo vydáno první rozhodnutí o výchově (svěření) dítěte, skončených v roce 2007, činila 182 dní. Průměrná délka řízení, ve kterém bylo vydáno takové rozhodnutí pro případ rozvodu, činila 149 dní. Další rozhodnutí o výchově (svěření) dítěte (tj. o změně výchovného prostředí) bylo skončeno v průměru za 181 dní.

Řízení o skončení pracovního poměru zaměstnavatelem trvala v roce 2007 v průměru 803 dní, spory z nároků na základní mzdu a náhradu mzdy 852 dní a spory o nárok zaměstnance na náhradu škody za pracovní úraz nebo škody způsobené nemocí z povolání 1 140 dní. V prvních dvou jmenovaných skupinách pracovněprávních sporů trvalo více než 30 % řízení déle než dva roky, ve třetí jmenované skupině to bylo dokonce více než 55 %.

V prvních dvou jmenovaných skupinách navíc v roce 2007 došlo oproti roku 2005 k citelnému nárůstu průměrné délky řízení – u řízení o skončení pracovního poměru zaměstnavatelem to bylo o 118 dní, u sporů z nároků na základní mzdu a náhradu mzdy dokonce o 233 dní.

né přesněji zacílit některá opatření, jako je národní akční plán inklusivního vzdělávání aj. Specifickým problémem zůstává chybějící antidiskriminační legislativa ve smyslu směrnic Evropských společenství.

3.4. REZOLUCE VÝBORU MINISTRŮ

V tomto oddílu se zmíníme o případech přijatých závěrečných rezolucí Výboru ministrů, jimiž končí projednávání určité kauzy v Radě Evropy, a o případech, které jsou z hlediska informací poskytnutých Českou republiku připraveny na vydání závěrečné rezoluce.

3.4.1. *Přijaté závěrečné rezoluce Výboru ministrů*

Dne 27. března 2008 přijal Výbor ministrů závěrečnou rezoluci,¹⁷ již ukončil projednávání výkonu těchto sedmi rozsudků:

- rozsudek ze dne 24. února 2004 ve věci *Vodárenská akciová společnost, a. s.*,
- rozsudek ze dne 21. června 2005 ve věci *Turek*,
- rozsudek ze dne 21. června 2005 ve věci *Páleník*,
- rozsudek ze dne 27. září 2005 ve věci *Pillmann*,
- rozsudek ze dne 12. dubna 2005 ve věci *Mařík*,
- rozsudek ze dne 26. října 2006 ve věci *Friedrich*,
- rozsudek ze dne 17. ledna 2006 ve věci *Šroub*.

3.4.2. *Případy připravené na vydání závěrečné rezoluce Výboru ministrů*

Ke konci prvního pololetí roku 2008 se jedná o tyto případy:

- rozsudek ze dne 12. července 2001 ve věci *Malhous*,
- rozsudek ze dne 25. května 2004 ve věci *Kadlec a ostatní*;
- rozsudek ze dne 20. dubna 2004 ve věci *Bulena*;
- rozsudek ze dne 28. června 2005 ve věci *Zedník*;
- rozsudek ze dne 13. prosince 2005 ve věci *Zemanová*;
- rozsudek ze dne 7. prosince 2006 ve věci *Linkov*;
- rozsudek ze dne 21. září 2006 ve věci *GECO, a. s.*

¹⁷ Rezoluce CM/ResDH(2008)27.

Obsah

Úvod.....	1
I. Přehled případů uzavřených Soudem v období od 1. ledna do 30. června 2008.....	2
1.1. Rozsudky Soudu ve věci samé.....	2
1.1.1. Nové rozsudky Soudu.....	2
1.1.2. Žádosti o postoupení věci velkému senátu.....	9
1.2. Stížnosti prohlášené za nepřijatelné.....	10
1.2.1. Komunikované stížnosti prohlášené za nepřijatelné.....	10
1.2.2. Nekomunikované stížnosti prohlášené za nepřijatelné.....	21
1.2.3. Komunikované stížnosti prohlášené za částečně nepřijatelné.....	21
1.3. Stížnosti vyškrtuté ze seznamu.....	22
1.3.1. Schválená smírná urovnání stížností.....	22
1.3.2. Stažené stížnosti.....	22
II. Přehled případů, u nichž nastal v období od 1. ledna do 30. června 2008 vývoj a řízení o nich nadále probíhá.....	23
2.1. Stížnosti prohlášené za přijatelné.....	23
2.2. Nově oznámené stížnosti.....	23
2.3. Účast na veřejném jednání Soudu.....	24
2.4. Ostatní aktivity vládního zmocněnce ve vztahu k Soudu.....	24
2.4.1. Projednávání stížností na regulaci nájemních vztahů.....	24
2.4.2. Intervence vlády České republiky v případech proti jiným státům.....	24
III. Výkon rozsudků Soudu.....	25
3.1. Úhrada spravedlivého zadostiučinění.....	25
3.2. Individuální opatření k nápravě porušení Úmluvy.....	26
3.2.1. Rozsudky vydané v prvním pololetí roku 2008.....	26
3.2.2. Rozsudky z doby dřívější.....	26
3.3. Obecná opatření k zamezení porušování Úmluvy.....	27
3.3.1. Rozsudky vydané v prvním pololetí roku 2008.....	27
3.3.2. Rozsudky z doby dřívější.....	28
3.4. Rezoluce Výboru ministrů.....	29
3.4.1. Přijaté závěrečné rezoluce Výboru ministrů.....	29
3.4.2. Případy připravené na vydání závěrečné rezoluce Výboru ministrů.....	29
Obsah.....	30

Zpráva za období od 1. července do 31. prosince 2008 o stavu vyřizování stížností podaných proti České republice k Evropskému soudu pro lidská práva

Na úvod zpráv o stavu vyřizování stížností podaných k Evropskému soudu pro lidská práva (dále jen „Soud“) obvykle uvádíme statistické údaje. Nebude tomu jinak ani tentokrát. Předtím však bude třeba zasadit čísla týkající se České republiky do širšího kontextu.

Kontext

Kontext vyznívá jednoznačně nepříznivě pro fungování kontrolního mechanismu Evropské úmluvy o lidských právech (dále jen „Úmluva“).

K 31. prosinci 2008 vykázal Soud cca 97 300 nevyřízených stížností přidělených některému z rozhodovacích orgánů (soudnímu výboru či senátu) v rámci Soudu, přičemž za uplynulý rok tento počet narostl o 23 %. K uvedenému počtu je nicméně nutné přičíst ještě cca 21 450 nevyřízených stížností, které nebyly přiděleny rozhodovacímu orgánu a z nichž bude určitá část nakonec vyřízena administrativně (např. v situaci, kdy stěžovatel nesplní pokyn kanceláře Soudu, aby stížnost doplnil).

Soud ve Štrasburku je tedy nesmírně zatížen, přestože počet vyřízených stížností má též vzrůstající tendenci. V roce 2007 vydal Soud 28 794 rozsudků nebo rozhodnutí, jimiž s konečnou platností rozhodl o stížnostech, v roce 2008 to bylo o zhruba 11 % více, a to 32 045. Na první pohled však ani nárůst produktivity práce Soudu nestačí pokrýt nárůst počtu nevyřízených stížností. Situace se již dávno stala kritickou, čemuž odpovídají současné snahy Rady Evropy přispět k jejímu řešení; nemůžeme se však domnívat, že tyto snahy na centrální úrovni jsou způsobilé neustále se zhoršující situaci vyřešit. O to významnější je odpovědnost jednotlivých smluvních stran Úmluvy.

V tomto kontextu je nesporně pozitivní zprávou, že stížnosti podávané proti České republice s ročním odstupem představují menší zátěž pro Soud s ohledem na zavedení vnitrostátního prostředku nápravy nepřiměřené délky soudního řízení (zákon č. 160/2006 Sb.), o němž jsme referovali v předchozích zprávách. Relativní počet nevyřízených stížností proti České republice poklesl a naše země v pomyslném žebříčku klesla ze šestého na dvanácté místo. Stížnosti proti ní představují zhruba 2,2 % celkového počtu stížností. Je ovšem současně poctivé připomenout, že její podíl na počtu obyvatel členských států Rady Evropy dosahuje jen zhruba 1,3 %.

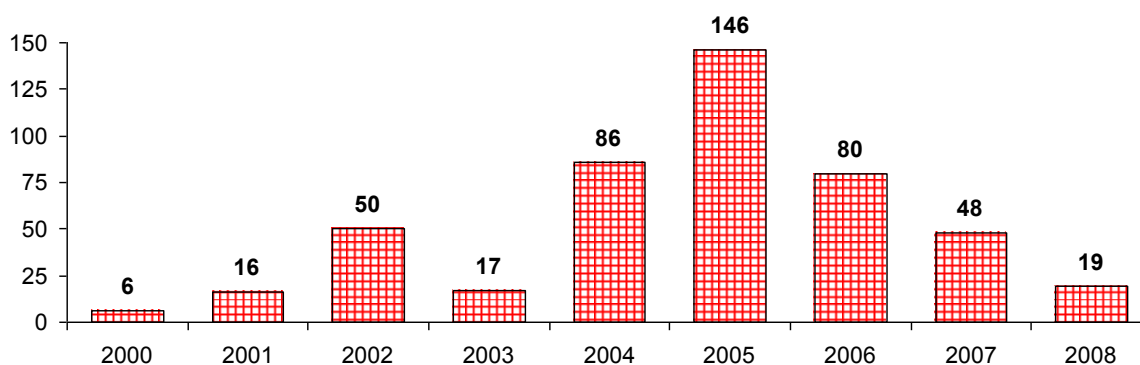
Zůstávají tudíž evidentně témata z oblasti dodržování lidských práv zaručených Úmluvou, jejichž jistá problematičnost podněcuje podávání stížností, a jimž by proto české orgány měly věnovat náležitou pozornost. Jako nejdůležitější oblasti lze na základě hrubého rozboru stávající agendy zmínit následující:

- délka soudních řízení a s ní spojené jevy na poli jiných základních práv (např. práva na osobní svobodu, práva na rodinný život nebo práva na pokojné užívání majetku),
- regulace nájemních vztahů,
- právo na účinný prostředek nápravy ve spojení s různými právy zaručenými Úmluvou.

Přehled stavu vyřizování stížností proti České republice

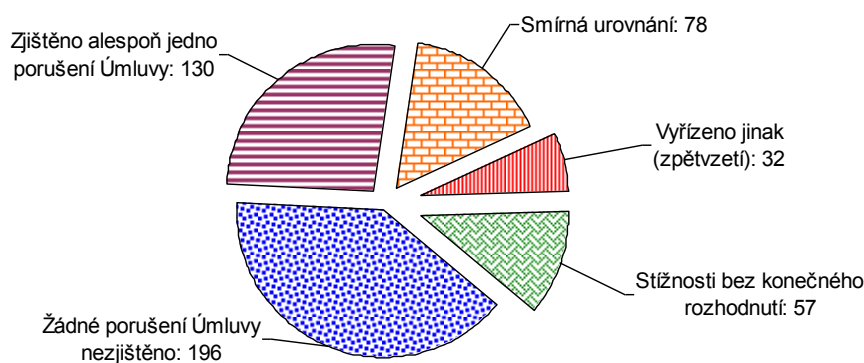
Graf č. 1 zachycuje situaci z hlediska stížností oznámených vládě České republiky. Jedná se o nápad nových případů v kanceláři vládního zmocněnce. K poklesu nově oznamovaných stížností v posledních letech došlo v důsledku již zmíněné novelizace zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, provedené zákonem č. 160/2006 Sb., u níž Soud s výhradou pozdějšího přehodnocení ve světle jejího uplatňování v praxi uznal, že zavedla účinný prostředek nápravy nepřiměřené délky soudního řízení.

Graf č. 1: Počet komunikovaných stížností proti České republice v jednotlivých letech (roky 2000 až 2008)

Graf č. 2 ukazuje statický obrázek o agendě tak, jak se jeví ke konci druhého pololetí roku 2008 z pohledu vlády České republiky.

Graf č. 2: Přehled stížností komunikovaných vládě České republiky od 1/1/1993 do 31/12/2008 podle stavu jejich vyřizování (celkem 493 stížností)

Tato zpráva je dále rozčleněna na část I, která obsahuje přehled případů uzavřených Soudem v období, za které se zpráva podává. Část II zprávy se zmiňuje o případech, u nichž v daném období došlo k jinému vývoji a řízení o nich před Soudem pokračuje. Část III zprávy bude věnována problematice výkonu rozsudků Soudem. Pro přehlednost můžeme odkázat na obsah zařazený na závěr této zprávy.

I. Přehled případů uzavřených Soudem v období od 1. července do 31. prosince 2008

Řízení před Soudem končí obvykle rozsudkem ve věci samé (oddíl 1.1.), prohlášením stížnosti za nepřijatelnou v plném rozsahu (oddíl 1.2.) nebo vyškrtnutím stížnosti ze seznamu případů, především z důvodu smírného urovnání (oddíl 1.3.).

1.1. ROZSUDKY SOUDU VE VĚCI SAMÉ

V daném období vynesl Soud celkem osm rozsudků, všechny byly odsuzující. Vláda požádala o postoupení jednoho z těchto případů (*Družstevní záložna PRIA*) velkému senátu.

1.1.1. Nové rozsudky Soudu

V rozsudcích Soudu vydaných ve druhém pololetí roku 2008 byla Česká republika odsouzena z důvodu porušení:

- článku 5 Úmluvy v aspektu zákonnosti zbavení svobody v případě *Rashed*, v aspektu přiměřenosti délky vazby v případě *Fešar*, v aspektu urychleného přezkoumání žádosti o propuštění na svobodu v případech *Fešar* a *Rashed* a v aspektu práva na slyšení v řízení o žádosti o propuštění na svobodu v případě *Husák*,
- článku 6 odst. 1 Úmluvy v aspektu práva na přístup k obecnému soudu v případě *Družstevní záložna PRIA* a k Ústavnímu soudu v případě *Regálová*, v aspektu zásady kontraktornosti v případě *Vokoun* a v aspektu spravedlivosti trestního řízení v případě *Melich a Beck*,
- článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě v aspektu zákonnosti zásahu do práva pokojně užívat majetek v případě *Družstevní záložna PRIA* a v aspektu přiměřenosti takového zásahu v případě *Forminster Enterprises Limited*.

Nyní následují podrobnější informace k jednotlivým rozsudkům, a to v chronologickém pořadí podle data, kdy byly vydány.

Rozsudek senátu páté sekce Soudu ze dne 3. července 2008 ve věci stížnosti č. 40593/05 – *Božena Regálová proti České republice*

Soud jednomyslně konstatoval, že právo stěžovatelky na přístup k soudu ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy bylo porušeno. Zbývající část stížnosti Soud prohlásil za nepřijatelnou.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelka se obrátila na Ústavní soud s návrhem na zrušení rozhodnutí odvolacího soudu. Jelikož bylo zjištěno, že ve věci bylo mezitím podáno dovolání, byla ústavní stížnost odmítnuta pro nevyčerpání všech procesních prostředků ochrany práva. Nejvyšší soud poté dovolání odmítl jako nepřípustné a stěžovatelka podala proti rozhodnutí všech tří obecných soudů druhou ústavní stížnost. Ta byla odmítnuta jako zjevně neopodstatněná v části směřující proti rozhodnutí Nejvyššího soudu a jako opožděná v části brojící proti rozhodnutím soudů prvního a druhého stupně.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Podle názoru Soudu se daná věc podobá případu, kterým se zabýval v rozsudku *Vodárenská akciová společnost*, s tím rozdílem, že nyní Ústavní soud rozhodoval již poté, co ve sdělení č. 32/2003 Sb. ohlásil změnu svého dosavadního přístupu k posuzování přípustnosti ústavních stížností v případě jejich souběhu s mimořádnými opravnými prostředky. Toto sdě-

lení, které mělo zamezit dosavadnímu příliš restriktivnímu výkladu příslušných ustanovení zákona o Ústavním soudu, však bylo podle názoru Soudu v tomto případě aplikováno způsobem, který podobně jako v případě *Vodárenská akciová společnost* a řadě dalších, jimiž se Soud zabýval, zbavil stěžovatelku jejího práva na přístup k soudu, které je součástí práva na spravedlivý proces.

Vzhledem ke konstatování porušení článku 6 Úmluvy již Soud nepovažoval za potřebné zabývat se stěžovatelkou namítaným porušením článku 13 Úmluvy. Námitku porušení článku 1 Protokolu č. 1 potom zamítl jako nepřijatelnou pro neslučitelnost *ratione materiae* s Úmluvou.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatelka o přiznání spravedlivého zadostiučinění nepožádala, Soud jí proto žádnou částku z tohoto titulu nepřiznal.

Rozsudek senátu páté sekce Soudu ze dne 3. července 2008 ve věci č. 20728/05 – *Antonín Vokoun proti České republice*

Soud jednomyslně konstatoval, že právo stěžovatele na spravedlivé řízení ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy bylo porušeno.¹

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel v ústavní stížnosti namítal porušení svých ústavně zaručených práv a svobod, k němuž mělo dojít tím, že Nejvyšší soud odmítl jeho dovolání bez odůvodnění (jak to umožňoval tehdy platný § 243c odst. 2 občanského soudního řádu). Ústavní soud si vyžádal vyjádření Nejvyššího soudu, se kterým nicméně stěžovatele neseznámil, a ústavní stížnost odmítl pro zjevnou neopodstatněnost.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud uvedl, že respektování práva na spravedlivý proces, nahlíženého zejména pod úhlem principu kontradiktornosti, vyžadovalo, aby stěžovatel dostal příležitost reagovat na vyjádření Nejvyššího soudu nebo aby byl o něm alespoň informován, a mohl se tak rozhodnout, zda je nezbytné na něj reagovat či nikoli. Soud tak podobně jako v dřívějších rozsudcích *Milatová a ostatní* a *Mareš* dospěl k závěru, že postup Ústavního soudu nebyl v souladu s článkem 6 odst. 1 Úmluvy.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatel požadoval sumu převyšující jeden a půl milionu korun. Soud neshledal existenci příčinné souvislosti mezi údajnou materiální újmou a zjištěným porušením Úmluvy, jehož konstatování v rozsudku je zároveň podle jeho názoru namíste považovat za dostatečnou nápravu způsobené újmy morální. Nepřisoudil stěžovateli ani náhradu nákladů řízení, neboť jeho požadavek nebyl nijak doložen.

Rozsudek senátu páté sekce Soudu ze dne 24. července 2008 ve věci č. 35450/04 – *Lubor Melich a Martin Beck proti České republice*

Soud jednomyslně konstatoval, že právo stěžovatelů na spravedlivý proces ve smyslu článku 6 odst. 1, 2 a 3 písm. d) Úmluvy bylo porušeno a závěr o porušení Úmluvy sám o sobě poskytuje dostatečné spravedlivé zadostiučinění za morální újmu, která stěžovatelům vznikla, neboť mají možnost podat návrh na obnovu řízení před Ústavním soudem.

(i) Skutkové okolnosti případu

V lednu 1999 došlo mezi stěžovateli a třemi policisty k incidentu, který následně popisovali stěžovatelé a policisté odlišně. Stěžovatelé byli obviněni ze spáchání trestného činu útoku na

¹ Zbývajíc část stížnosti Soud zamítl jako nepřijatelnou již v rozhodnutí ze dne 20. března 2007.

veřejného činitele a v září 1999 byli shledáni soudem vinnými a byl jim uložen podmíněný trest odnětí svobody. Ústavní soud v říjnu 2001 nalezl v postupu orgánů činných v trestním řízení řadu procesních pochybení a odsuzující rozsudek zrušil. V červnu 2002 byli stěžovatelé znovu shledáni vinnými a odsouzeni k podmíněnému trestu odnětí svobody. Druhé ústavní stížnosti stěžovatelů již Ústavní soud nevyhověl a v březnu 2004 ji odmítl jako zjevně neopodstatněnou.

(ii) Odůvodnění rozsudku Soudu

Soud úvodem konstatoval, že jeho úkolem není vyjadřovat se k vině stěžovatelů či k tomu, zda vnitrostátní orgány správně zjistily skutkový stav a aplikovaly vnitrostátní právo. Jeho přezkum se proto zaměřil na tvrzení stěžovatelů, že jim orgány činné v trestním řízení nezajistily spravedlivý proces.

V této souvislosti Soud vnitrostátním orgánům vytkl, že ačkoli Ústavní soud zjistil ve svém nálezu z října 2001 některá procesní pochybení, zahrnující mimo jiné nezajištění svědků na místě incidentu policií, nebyl z tohoto zjištění vyvozen žádný důsledek, stejně jako z názoru Ústavního soudu, podle kterého nedostatek důkazů či mezery ve skutkových zjištěních nemohou jít k tíži stěžovatelů.

Ústavnímu soudu poté vytkl, že v rozhodnutí z března 2004 svoji reakci na zásadní námitku stěžovatelů týkající se závěru soudů o nevěrohodnosti svědků omezil na konstatování, že soudy podané vysvětlení nevěrohodnosti svědků je dostačující, ačkoli tato námitka byla jedním z hlavních argumentů vznesených stěžovateli před Ústavním soudem a navíc se dotýkala „práv a svobod“ zaručených Úmluvou, a vyžadovala tedy konkrétní a jasnou odpověď.

Soud dále uvedl, že obecné soudy dostatečně nevysvětlily, proč jednoho ze svědků vyloučily bez přítomnosti stěžovatelů. Názor odvolacího soudu, že tento svědek nebyl povinen odůvodnit svoji žádost o výslech v nepřítomnosti obžalovaných, a mlčení soudů pokud jde o argument stěžovatelů, že svědka nijak nezastrašovali, považoval Soud za neslučitelné s požadavky spravedlivosti a transparentnosti řízení. Takový postup může dle jeho názoru přispívat k dojmu, že soudci měli předem vytvořený názor na vinu stěžovatelů. V této souvislosti vyzdvihl důležitost toho, aby řízení bylo nejen spravedlivé, ale aby se též navenek spravedlivým jevilo.

Dle názoru Soudu měly veškeré výše uvedené obtíže ve svém souhrnu natolik omezující dopad na práva obhajoby, že došlo k porušení zásady spravedlivého procesu zakotvené v článku 6.

(iii) Spravedlivé zadostiučinění

Stěžovatelé požadovali náhradu morální újmy každý ve výši 4 000 € a náhradu nákladů řízení v celkové výši 3 440 €. Soud prohlásil, že konstatování porušení Úmluvy v rozsudku je dostatečnou nápravou případné morální újmy. Náhradu nákladů stěžovatelům nepřiznal, neboť nebyl předložen žádný doklad o zaplacení.

Soud také připomněl, že stěžovatelé mají možnost podat návrh na obnovu řízení před Ústavním soudem na základě zákona o Ústavním soudu, čímž bude dosaženo potřebného návratu situace stěžovatelů ve stav před porušením Úmluvy.

Rozsudek senátu páté sekce Soudu pro lidská práva ze dne 31. července 2008 ve věci č. 72034/01 – *Družstevní záložna PRIA a ostatní proti České republice*

Soud dospěl jednomyslně k závěru, že ve vztahu ke družstevní záložně došlo k porušení práva pokojného užívání majetku a práva na přístup k soudu s úplnou přezkumnou pravomocí, ale že ve vztahu k jednotlivým členům záložny je třeba tutéž stížnost prohlásit za nepřijatelnou.² Otázku spravedlivého zadostiučinění nepovažoval senát za způsobilou k roz-

² Stížnost již byla ve vztahu k nim prohlášena za nepřijatelnou rozhodnutím ze dne 31. ledna 2006, pokud jde o námitku na poli práva na přístup k soudu.

hodnutí a vyzval strany k předložení doplňujícího stanoviska a k případnému dosažení dohody.

(i) Skutkové okolnosti případu

Úřad pro dohled nad družstevními záložnami uvalil na stěžovatelku v lednu 2000 nucenou správu, kterou odůvodnil tím, že záložna prováděla činnosti nad rámec zákonného předmětu činnosti. Oprávnění řídicích orgánů záložny převzal nucený správce. Nucená správa byla ještě dvakrát prodloužena, a to v červenci roků 2000 a 2001.

Záložna využila prakticky každé příležitosti k podání opravných prostředků, ať už odvolání k Ministerstvu financí nebo žaloby či ústavní stížnosti, vždy však marně. S odvoláním na zjištění Úřadu označil Vrchní soud v Praze zavedení nucené správy za zákonné ve svém rozsudku z června 2002, když poznamenal, že Úřad nepřekročil meze svého správního uvážení, byť se jednalo o nejprísnejší opatření k nápravě zjištěných nedostatků, které zákon umožňoval.

Záložna také uplatnila nárok na náhradu škody ve výši 1,22 mld. Kč údajně způsobené zavedením nucené správy a činností nuceného správce. Tato žaloba však byla odmítnuta s tím, že ji nepodala oprávněná osoba; Obvodní soud pro Prahu 1 se ve svém usnesení z dubna 2003 odvolal na to, že zákon o spořitelních a úvěrních družstvech dával kontrolní komisi záložny toliko³ právo podávat odvolání proti rozhodnutím Úřadu.⁴

V únoru 2004 odmítl Nejvyšší správní soud žalobu proti prvnímu prodloužení nucené správy, neboť byla podle jeho názoru podána neoprávněnou osobou; Ústavní soud odmítl v březnu 2005 ústavní stížnost proti tomuto rozhodnutí pro zjevnou neopodstatněnost.⁵

Mezitím bylo stěžovatelce odňato oprávnění působit jako družstevní záložna, vstoupila do likvidace a byl na ni prohlášen konkurs. Konkursní řízení nadále probíhá u Krajského soudu v Brně.^{6,7}

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud se námitkami stěžovatelky zabýval zejména na poli článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě (právo pokojného užívání majetku) a článku 6 odst. 1 Úmluvy (právo na přístup k soudu).

a) K právu pokojně užívat majetek

Stěžovatelka zpochybňovala jak důvodnost uvalení nucené správy, a to s odvoláním na svoji malou tržní sílu a údajně dobré finanční zdraví, tak pozitiva spojená s působením nuceného správce. Soud se nicméně celé věci chopil z poněkud jiného zorného úhlu a tyto otázky ponechal nezodpovězené.

Soud připomenul význam požadavku zákonnosti jakéhokoli zásahu do práva pokojně užívat majetek z hlediska zásady právního státu. Neřešil ovšem, zda bylo uvalení a prodloužení nucené správy v souladu se zákonem, ale soustředil se na otázku, zda právní řád poskytoval stěžovatelce dostatečné záruky proti svévoli. Přestože článek 1 Protokolu č. 1 neobsahuje žádné výslovné procesní požadavky a neexistence soudního přezkumu není sama o sobě

³ Takto byla bohužel vyložena změna zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech, provedená zákonem č. 100/2000 Sb.

⁴ Toto usnesení bylo zrušeno v dubnu 2007 Nejvyšším soudem, což Soud ve shrnutí skutkového stavu věci nerefletoval. Řízení tedy dále probíhá před obvodním soudem.

⁵ Stalo se tak navzdory tomu, že v té době již byl Ústavní soud informován o rozsudku Soudu z října 2003 *Kreditní a průmyslová banka proti České republice*, kde se řešila podobná otázka. Mezitím také Nejvyšší správní soud svůj právní názor na tento problém přehodnotil.

⁶ Ústavnost prohlášení konkursu byla napadena ústavní stížností podanou proti potvrzujícímu usnesení Vrchního soudu v Olomouci z února 2008.

⁷ Předseda představenstva záložny a někteří jeho rodinní příslušníci a zároveň představitelé záložny byli souzeni v trestním řízení za porušování povinnosti při správě cizího majetku, zneužívání informací v obchodním styku a porušování závazných pravidel hospodářského styku.

porušením tohoto ustanovení, podle Soudu musí být každý zásah do pokojného užívání majetku doprovázen procesními zárukami poskytujícími dotčenému subjektu rozumnou možnost zásah napadnout.

Soud z celé řady stěžovatelčiných tvrzení vybral jediné, a sice že po zavedení nucené správy neměla přístup k obchodním a účetním dokumentům, s jejichž pomocí by mohla rozporovat zjištění Úřadu o své hospodářské situaci. Přístup k těmto dokumentům závisel na vůli nuceného správce, který byl zaměstnancem Úřadu, a mohl tedy zmařit každý pokus o zpochybnění důvodnosti kroků Úřadu.

Situace sice mohla být jiná v době prodlužování nucené správy, ale zde sehrálo negativní úlohu to, že kontrolní komise záložny mezitím pozbyla zákonného oprávnění uplatnit svá tvrzení u soudu.

Soud tedy dospěl k závěru o porušení článku 1 Protokolu č. 1, který doprovodil svými úvahami o tom, že stát v tak citlivé ekonomické oblasti, jako je stabilita finančního trhu, požívá velké míry volného uvážení a že například v situaci krize sektoru družstevních záložen, kterou Česká republika v daném období prožívala, mohlo být životně důležité, aby stát zasáhl, a předešel tak nenapravitelné újmě záložně, jejím vkladatelům, věřitelům, sektoru družstevního peněžnictví nebo finančnímu systému jako celku. Toto uvážení však nemůže být neomezené, jinak by se právo pokojně užívat majetek stalo iluzorním. Podle Soudu stěžovatelka neprokázala, že by stát neměl rozumné důvody pro uvalení nucené správy. Následně se však výrazně snížilo nebezpečí, jemuž bylo třeba čelit, a proto nebyl důvod neposkytnout stěžovatelce rozumný přístup ke sporným dokumentům nebo napadnout odepření takového přístupu před soudem.

Pokud jde o stejně koncipovanou stížnost 641 individuálních členů záložny, vzhledem k tomu, že samotná záložna měla možnost uplatnit sporné skutečnosti u Soudu, nejsou sami legitimováni se na Soud obrátit. Tuto část stížnosti tedy Soud prohlásil za neslučitelnou *ratione personae* s Úmluvou, jak vláda od počátku navrhovala.

b) K právu na přístup k soudu s úplnou přezkumnou pravomocí

Stěžovatelka tvrdila, že neměla možnost napadnout rozhodnutí o uvalení nucené správy u soudního orgánu s úplnou přezkumnou pravomocí (tzv. plnou jurisdikcí) a že rozhodnutí o prodloužení nucené správy nemohla napadnout u soudu vůbec.

Soud připomenul, že při rozhodování o občanských právech a závazcích musí mít soud pravomoc přezkoumávat veškeré relevantní skutkové i právní otázky; dodržení tohoto požadavku závisí na okolnostech případu. Vláda tvrdila, že vrchní soud při svém rozhodování v červnu 2002 provedl úplný přezkum bez ohledu na omezující ustanovení tehdejší části páté občanského soudního řádu. Soud podotkl, že tato právní úprava byla zrušena Ústavním soudem pro její rozpor s článkem 6 Úmluvy, nicméně rozhodující tu je, zda se soud ve správním soudnictví cítil při svém rozhodování vázán relevantními zjištěními správních orgánů, aniž by tyto otázky sám nezávisle hodnotil.

Ve své správní žalobě záložna namítala, že jí vytýkané transakce nebyly protiprávní a že nucená správa byla nepřiměřeně přísným opatřením. U tohoto druhého argumentu však vrchní soud nezkoumal otázku hospodářské situace záložny, a tudíž proporcionality zvoleného opatření, ale poukázal na správní uvážení Úřadu, jehož meze podle soudu nebyly překročeny. Vrchní soud tedy skutečně nezhodnotil, zda existuje skutkový základ pro zavedení nucené správy, a přezkoumal jen otázku zákonnosti správních rozhodnutí. Neprovedl tedy soudní přezkum v plném rozsahu, jak to požaduje článek 6 odst. 1 Úmluvy, který proto byl porušen.

Stěžovatelka sice artikulovala své námitky také na poli článku 13 Úmluvy, který zaručuje právo na účinný vnitrostátní prostředek nápravy, ale podle Soudu není třeba již tento aspekt stížnosti zkoumat vzhledem k absorpci požadavků článku 13 použitím článku 6 Úmluvy.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

V pasáži věnované použití článku 41 Úmluvy, který Soudu umožňuje přiznat spravedlivé zadostiučinění, se rozsudek omezuje na konstatování, že o této otázce nelze prozatím rozhodnout a že bude předmětem dalšího řízení s ohledem na možnost dosažení dohody mezi žalovanou vládou a stěžovatelkou.

Rozsudek senátu páté sekce Soudu ze dne 9. října 2008 ve věci č. 38238/04 – *Forminter Enterprises Limited proti České republice*

Soud dospěl jednomyslně k závěru, že bylo porušeno právo stěžovatelky na pokojné užívání majetku zaručené článkem 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě. Otázku spravedlivého zadostiučinění nepovažoval senát za způsobilou k rozhodnutí a vyzval strany k předložení doplňujícího stanoviska a k případnému dosažení dohody.

(i) Skutkové okolnosti případu

V lednu 1997 stěžovatelka od společnosti Královéhradecká brokerská, a. s. koupila cca 56 % akcií společnosti KOTVA, a. s. V rámci trestního řízení proti K. H., předsedovi představenstva Královéhradecké brokerské, a. s., a dalším osobám byl v květnu 1997 krajským státním zastupitelstvím podle § 27 odst. 3 písm. d) zákona o cenných papírech a § 79 odst. 1 trestního řádu vydán příkaz k registraci pozastavení výkonu práva majitele nakládat s těmito akciemi. Rozhodnutí se opíralo o podezření, že akcie jsou výnosem z vyšetřované trestné činnosti, a je proto nezbytné je zajistit za účelem zajištění nároku poškozených osob, mj. investičních fondů TREND a MERCIA. Stěžovatelka proti zajištění podala stížnost k vrchnímu, později i Nejvyššímu státnímu zastupitelství, vrchnímu soudu a následně i k Ústavnímu soudu. Její stížnosti však byly v dubnu 2004 definitivně zamítnuty.

Zajištění akcií nadále trvá, trestní řízení dosud neskončilo, neboť byl v roce 2008 vydán takový prvostupňový rozsudek, v němž soud navíc nevyslovil zabránění akcií.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Ve své stížnosti k Soudu stěžovatelka namítala, že v předmětné době nebylo možné považovat zaknihovaný cenný papír za věc ve smyslu trestního řádu, a zajistit ho tak postupem podle § 79 odst. 1 tohoto zákona. Rozhodnutí o zajištění akcií navíc nebylo možné nechat přezkoumat soudem. Zásah do jejích majetkových práv proto nevyhověl požadavku zákonosti. Stěžovatelka též popírala, že by k zajištění akcií došlo v jakémkoli veřejném zájmu, jelikož poškozené osoby s ní uzavřely mimosoudní vyrovnání a nepovažovaly se již déle za poškozené osoby v trestním řízení, v jehož rámci došlo k zajištění akcií. V tomto trestním řízení navíc byly obžalovány osoby, které nejsou vůči stěžovatelce v žádném vztahu. Nakonec stěžovatelka namítala, že zajištění akcií trvá již více než 11 let, a proto takový zásah do majetkových práv nelze v demokratické společnosti považovat za přiměřený.

Soud v první řadě řešil otázku, zda zajištění akcií mělo vnitrostátní právní základ. V této souvislosti konstatoval, že v předmětné době trestní řád neupravoval otázku zajištění cenných papírů, ale pouze zajištění věcí. Teprve od ledna 1998 bylo výslovně stanoveno, že se cenný papír považuje za věc. Výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství k dané otázce bylo vydáno až po uskutečnění zajištění. Právní teorie v dané době navíc zastávala rozdílné názory a neexistovala ustálená praxe nejvyšších soudních instancí. K výslovné zákoné úpravě zajištění zaknihovaných cenných papírů došlo až od ledna 2002. Soud však přesto dospěl k závěru, že státním zastupitelstvím přijatý výklad zákona nebyl pro stěžovatelku nepředvídatelný. Bylo tomu tak proto, že k zajištění akcií došlo v důsledku obchodu uzavřeného stěžovatelkou při výkonu její podnikatelské činnosti. Jelikož šlo o transakci velkého objemu a podnikatelské prostředí v té době nebylo ještě zcela stabilizováno, Soud dospěl k názoru, že pokud stěžovatelka postupovala s náležitou péčí, která předpokládá využití právního poradenství, nemohla jako jednu z možností vyloučit, že k zajištění akcií může dojít.

Dále se Soud zabýval otázkou, zda měla stěžovatelka k dispozici dostatečné záruky proti svévolnému jednání ze strany státního zastupitelství. Soud poznamenal, že rozhodnutí o

zajištění akcií bylo rozhodnutím *sui generis* a nebylo proti němu možné podat stížnost. O žádosti o zrušení opatření z důvodu změny okolností navíc až do konce roku 2001 rozhodovaly nikoli soudy, ale státní zastupitelství. Soud podotkl, že ani ústavní stížnost nemůže v obecné rovině znamenat dostatečnou procesní záruku proti svévoli, jelikož Ústavní soud se nemůže zabývat pouze skutkovými omyly či porušením norem nemajících právní sílu ústavního zákona. V posuzovaném případě ovšem Ústavní soud zákonnost zajištění akcií přezkoumal a dospěl k závěru, že proběhlo v souladu se zákonem. Stěžovatelka tedy měla v řízení před Ústavním soudem k dispozici dostatečnou procesní záruku proti svévoli, a proto napadené zajištění akcií bylo zákonné ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě.

Při zkoumání legitimacy cíle sledovaného zajištěním akcií Soud konstatoval, že ochrana před závažnou hospodářskou kriminalitou je legitimním cílem, zvláště v období systémových společenských a hospodářských reforem, které jako vedlejší produkt s sebou přinesly i nárůst takové kriminality. Dále Soud podotkl, že ačkoli investiční fondy TREND i MERCIA uzavřely mimosoudní urovnání se stěžovatelkou, a může tak být na ně nazíráno jako na osoby, které se již nepovažují za poškozené trestnou činností, neodpadly všechny důvody pro zajištění akcií, jelikož menšinoví akcionáři fondů podali žalobu na neplatnost uzavřených mimosoudních urovnání. Podle Soudu proto zajištění akcií sledovalo v demokratické společnosti legitimní cíl.

Přesto však Soud nakonec dospěl k závěru o porušení článku 1 Protokolu č. 1, a to z důvodu nepřiměřené délky trvání zajištění. Soud vzal v potaz, že stěžovatelka mohla nadále pobírat dividendy ze svých akcií, podávat žaloby proti usnesení valné hromady a až do června 2006 na valné hromadě hlasovat, a též uznal důležitost důkladného vyšetření takto závažné trestné činnosti, nicméně vzhledem ke skutečnosti, že zajištění akcií trvalo (a stále trvá) déle než 11 let a tyto akcie mají nemalou hodnotu, nebyla nastolena spravedlivá rovnováha mezi veřejným zájmem a zájmem stěžovatelky na ochraně jejích majetkových práv. Stěžovatelka v daném případě byla nucena nést nepřiměřené břemeno, a došlo proto k porušení článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

V pasáži věnované použití článku 41 Úmluvy, který Soudu umožňuje přiznat spravedlivé zadostiučinění, se rozsudek omezuje na konstatování, že o této otázce nelze prozatím rozhodnout a že bude předmětem dalšího řízení s ohledem na možnost dosažení dohody mezi žalovanou vládou a stěžovatelkou.

Rozsudek senátu páté sekce Soudu ze dne 13. listopadu 2008 ve věci č. 76576/01 – Jaromír Fešar proti České republice

Soud dospěl jednomyslně k závěru, že bylo porušeno právo stěžovatele na svobodu a osobní bezpečnost zaručené článkem 5 odst. 3 a 4 Úmluvy.

(i) Okolnosti případu

Stěžovatel byl v květnu 1996 obviněn z pokusu trestného činu zkrácení daně, poplatku a jiné povinné platby, a jelikož okresní soud dospěl k závěru, že je dána důvodná obava, že bude ovlivňovat svědky a spoluobviněného, byl vzat do vazby. V následujících měsících soudy zamítaly stěžovatelovy žádosti o propuštění na svobodu s tím, že důvody pro její trvání jsou nadále v platnosti. Stěžovatel byl tak propuštěn z vazby až v květnu 1998. Mezitím, v dubnu 1997, podal stěžovatel ústavní stížnost proti jednomu z rozhodnutí krajského soudu o zamítnutí jeho žádosti o propuštění z vazby. Spisový materiál týkající se trestního řízení proti stěžovateli byl však Ústavnímu soudu přes jeho opakované žádosti zapůjčen až v září 2000. V lednu 2001 pak Ústavní soud shledal, že odůvodnění rozhodnutí krajského soudu o zamítnutí žádosti o propuštění na svobodu bylo nedostatečné.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Ohledně námitky stěžovatele o nepřiměřené délce vazby Soud konstatoval, že důvody pro vzetí stěžovatele do vazby uváděné vnitrostátními orgány byly v úvodní fázi řízení dostatečné. Tyto důvody nicméně nemohly ospravedlnit celou délku téměř dvou let vazby. Soud poznamenal, že i Ústavní soud shledal, že odůvodnění krajského soudu z března 1997 bylo nedostatečné. Soud vzal dále do úvahy, že stěžovatel nebyl členem organizované skupiny, a proto objasnění jeho případu nemohlo být příliš komplikované. Soud zvláště zdůraznil, že vnitrostátní soudy se během trvání stěžovatelovy vazby nikdy nezabývaly tím, zda není možné využít jiných záruk jeho přítomnosti při hlavním líčení, a neuvažovaly, zda by účelu vazby nebylo možné dosáhnout nějakým alternativním způsobem předvídaným trestním řádem. Došlo proto k porušení článku 5 odst. 3 Úmluvy.

Ohledně námitky stěžovatele, že o jeho žádosti o propuštění na svobodu nebylo rozhodnuto urychleně, Soud v první řadě s odkazem na rozsudek *Smatana proti České republice* ze dne 27. září 2007 zamítl námitku vlády, že do délky řízení o žádosti o propuštění na svobodu by neměla být zahrnuta délka řízení před Ústavním soudem. Soud dále zamítl i námitku vlády, že stěžovatel nevyčerpal všechny dostupné vnitrostátní prostředky nápravy, když nepodal žádost o odškodnění podle zákona č. 82/1998 Sb. z důvodu nesprávného úředního postupu. Soud uvedl, že tento prostředek nemůže vést k propuštění na svobodu, a proto stěžovatel nebyl povinen ho vyčerpat. Soud s ohledem na to, že řízení před Ústavním soudem trvalo více než tři roky a devět měsíců, neshledal argumenty vlády dostatečnými (nemožnost pro Ústavní soud opatřit si soudní spis, když se věc týkala devíti obžalovaných, kteří podávali odvolání proti rozhodnutím soudů, o kterých bylo třeba rozhodnout, a navíc muselo být pravidelně rozhodováno o zákonnosti dalšího trvání jejich vazby) a dospěl k závěru, že k porušení článku 5 odst. 4 Úmluvy došlo.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Protože stěžovatel nijak nespecifikoval své požadavky na spravedlivém zadostiučinění, Soud mu žádné nepřiznal.

Rozsudek senátu páté sekce Soudu ze dne 27. listopadu 2008 ve věci č. 298/07 – *Mohamed Magdi Mansour Rashed proti České republice*

Soud dospěl jednomyslně k závěru, že bylo porušeno právo stěžovatele na svobodu a osobní bezpečnost zaručené článkem 5 odst. 1 a 4 Úmluvy, a přiznal mu zadostiučinění za způsobenou morální újmu ve výši 2 000 €.

(i) Skutkové okolnosti případu

V srpnu 2006 stěžovatel přicestoval na mezinárodní letiště Praha-Ruzyně, kde ihned po příletu v tranzitním prostoru projevil úmysl požádat o mezinárodní ochranu. Byl proto umístěn do přijímacího střediska v tranzitním prostoru mezinárodního letiště. Dne 1. září 2006 podal stěžovatel žádost o mezinárodní ochranu, která byla rozhodnutím Ministerstva vnitra ze dne 5. září 2006, jež bylo stěžovateli doručeno dne 9. září 2006, zamítnuta jako zjevně nedůvodná, jelikož stěžovatel uvedl pouze ekonomické důvody. V období od května do října 2006 Česká republika čelila vlně žadatelů egyptské národnosti o mezinárodní ochranu, a jelikož v době příjezdu stěžovatele již kapacita přijímacího střediska v tranzitním prostoru letiště Praha-Ruzyně nestačila tomuto náporu, byl stěžovatel dne 10. září 2006 přemístěn do tzv. „detašovaného pracoviště přijímacího střediska v tranzitním prostoru mezinárodního letiště“ ve Velkých Přílepech.

Stěžovatel z důvodu tvrzené nezákonnosti pokračování zbavení své svobody a proti přemístění do Velkých Přílep podal správní žalobu, kterou však Městský soud v Praze v lednu 2007 odmítl pro věcnou nepříslušnost, neboť podle jeho názoru by o žalobě měl rozhodnout soud v řízení podle § 200o a násl. občanského soudního řádu. Nejvyšší správní soud ovšem v listopadu 2007 toto rozhodnutí zrušil s tím, že o žalobě stěžovatele je třeba rozhodnout ve

správním soudnictvím a procesní postup upravit tak, aby bylo možné dostat požadavku na urychlené rozhodnutí vyplývající z článku 5 odst. 4 Úmluvy.

Ve středisku ve Velkých Přílepech stěžovatel bez možnosti toto středisko opustit zůstal do června 2007, kdy se v rámci programu dobrovolné repatriace, po definitivním zamítnutí jeho žádosti o mezinárodní ochranu Nejvyšším správním soudem v květnu 2007, vrátil zpět do Káhiry.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud poté, co odmítl vládou vznesenou námitku nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy z důvodu nepodání ústavní stížnosti, konstatoval, že stěžovatel neměl k dispozici žádný prostředek nápravy, na základě kterého by soud urychleně rozhodl o zákonnosti jeho zbavení svobody. Soud podotkl, že judikatura českých soudů v daném období nebyla ustálená, možnost podat žalobu podle § 200o občanského soudního řádu byla později vyloučena Nejvyšším správním soudem a správní žaloba neposkytovala zákonnou záruku urychleného rozhodnutí. V případě stěžovatele po celou dobu deseti měsíců jeho zbavení svobody nebylo vydáno žádné rozhodnutí. Došlo proto k porušení článku 5 odst. 4 Úmluvy.

Soud dále shledal, že azylový zákon v tehdejší znění byl nejasný, nezajišťoval dostatečnou ochranu a právní jistotu proti svévolným zásahům do osobní svobody, a proto nemohl sloužit jako dostatečný základ pro stěžovatelovo zbavení svobody. Soud poukázal především na skutečnost, že azylový zákon neumožňoval zadržení žadatelů o mezinárodní ochranu jinde než v tranzitním prostoru mezinárodního letiště. Dále Soud přitakal názoru veřejného ochránce práv, podle něhož rozhodnutí ministerstva o žádosti o udělení mezinárodní ochrany musí být v zákonné lhůtě žadateli i doručeno, nikoli pouze oznámeno, že rozhodnutí bylo přijato a že mu bude doručeno později v určený den. Nejasnost zákona také způsobila, že se stěžovatel nedomohl včasného soudního přezkumu zákonnosti svého zbavení svobody. Došlo proto k porušení článku 5 odst. 1 Úmluvy.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Soud dospěl k závěru, že stěžovatel utrpěl morální újmu, kterou nelze dostatečně napravit pouhým závěrem o porušení Úmluvy, a proto mu na spravedlivém základě přiznal částku 2 000 €. Jelikož byl stěžovatel zastoupen právníkem nevládní organizace, která mu právní služby poskytla bezplatně, nepřiznal Soud stěžovateli na nákladech řízení žádnou částku.

Rozsudek senátu páté sekce Soudu ze dne 4. prosince 2008 ve věci č. 19970/04 – Karel Husák proti České republice

Soud dospěl jednomyslně k závěru, že právo stěžovatele na slyšení v řízení o přezkoumání zákonnosti zbavení svobody ve smyslu článku 5 odst. 4 Úmluvy bylo porušeno. Zbývající část stížnosti Soud zamítl jako nepřijatelnou pro opožděnost a pro zjevnou neopodstatněnost. Soud stěžovateli nepřiznal žádné finanční zadostiučinění.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel byl v červnu 2003 obviněn a vzat do vazby. Ve své stížnosti k Soudu napadal především skutečnost, že v řízeních o jeho žádostech o propuštění z vazby soudy v souladu s tehdejší zněním trestního řádu jednaly na neveřejných zasedáních, a tedy bez toho, aby mu bylo umožněno být v těchto řízeních soudem slyšen.

V této souvislosti také považoval za diskriminační postup Ústavního soudu, který jeho ústavní stížnost (poukazující na povinnost, vyplývající ze článku 5 odst. 4 Úmluvy a navazující judikatury Soudu, umožnit obviněnému být slyšen v řízení o přezkoumání zákonnosti vazby) odmítl jako zjevně neopodstatněnou, ačkoli v jiném rozhodnutí podobné ústavní stížnosti vyhověl. Zároveň stěžovatel zpochybňoval rychlost, s jakou bylo o jeho žádosti o propuštění na svobodu z července 2003 rozhodnuto.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud konstatoval, že stěžovatel byl v souvislosti s vazbou slyšen pouze soudcem, který rozhodoval o jeho vzetí do vazby; před žádným z následujících rozhodnutí o dalším trvání vazby nebyl stěžovatel soudem slyšen. Soud sice připustil, že obviněný nemusí být slyšen pokaždé, když příslušné orgány rozhodují o zákonnosti vazby, nicméně vzhledem k tomu, že mezi rozhodnutím o vzetí do vazby a dalšími rozhodnutími o vazbě uplynula doba v řádu měsíců, nelze mít za to, že jediným skutečným slyšením dostaly orgány činné v trestním řízení své povinnosti vyplývající z článku 5 odst. 4 Úmluvy.

V reakci na některé nedávné judikáty Ústavního soudu, které se mezitím pokusily reflektovat požadavky kladené Úmluvou na vazební řízení, Soud mimo jiné připomněl, že záruky článku 5 odst. 4 Úmluvy se vztahují v zásadě na všechna řízení, jejichž předmětem je přezkoumání zákonnosti vazby, včetně řízení o žádostech o propuštění na svobodu, nikoli pouze na řízení o stížnosti proti rozhodnutí státního zástupce o ponechání obviněného ve vazbě. Naopak se ztotožnil s názorem Ústavního soudu, že obviněný má právo být slyšen jako procesní strana za účelem zjištění jeho názoru na věc, a nikoli k získání dalšího důkazu, a že je třeba odmítnout argumenty poukazující na to, že jednání soudu v neveřejném zasedání není přítomen ani jeden z účastníků řízení.

Pokud jde o zbývající námitky, Soud uvedl, že nelze tvrdit, že by se stěžovatel ocitl ve stavu právní nejistoty jen s ohledem na tu skutečnost, že Ústavní soud měsíc po vydání rozhodnutí v jeho věci vyhověl podobné ústavní stížnosti jiného stěžovatele. Námitku porušení požadavku na urychlenost přezkumu zákonnosti vazby Soud odmítl jako opožděnou.

(iii) Ke spravedlivému zadostiučinění

Stěžovatel požadoval spravedlivé zadostiučinění ve výši celkem 185 000 €. Soud uznal v dané otázce argumenty vlády a prohlásil, že konstatování porušení Úmluvy v rozsudku je dostatečnou nápravou případné morální újmy utrpěné stěžovatelem a že požadavek na náhradu nákladů řízení stěžovatel nijak nedoložil. Nepřiznal mu proto žádné finanční zadostiučinění.

1.1.2. Žádosti o postoupení věci velkému senátu

Po rozsudku *Družstevní záložna PRIA* rozhodla vláda o podání žádosti o postoupení věci velkému senátu, a to s ohledem na poněkud problematické pojetí zjištěného porušení práva pokojně užívat majetek. V podrobnostech lze odkázat na příslušný materiál zařazený na program schůze vlády dne 20. října 2008.⁸ Předmětná žádost byla nakonec zamítnuta.⁹

S výjimkou uvedeného rozsudku rozhodl ministr spravedlnosti, že vláda nebude žádat o postoupení velkému senátu u věcí, v nichž byl v uplynulém pololetí vydán rozsudek senátu sekce (viz pododdíl 1.1.1.); žádný z těchto rozsudků nevybočuje z ustálené judikatury Soudu. O postoupení své věci velkému senátu požádal stěžovatel *Fešar*.

1.2. STÍŽNOSTI PROHLÁŠENÉ ZA NEPŘIJATELNÉ

V daném období tímto způsobem ukončil Soud řízení o osmi komunikovaných stížnostech, přičemž sedmičlenný senát prohlásil za nepřijatelné i dvě stížnosti proti České republice,

⁸ Jedná se o materiál nazvaný *Návrh na podání žádosti o postoupení věci č. 72034/01 Družstevní záložna PRIA a ostatní proti České republice velkému senátu Evropského soudu pro lidská práva* (usnesení vlády č. 1317).

⁹ Žádost vlády byla dne 26. ledna 2009 zamítnuta kolegiem pěti soudců velkého senátu; důvody zamítnutí se nesdělují.

kteřé předtím nebyly vládě oznámeny. Naopak u čtyřech stížností rozhodl Soud o jejich částečné nepřijatelnosti a vládě oznámil ke stanovisku jen zbývající námitky.

1.2.1. Komunikované stížnosti prohlášené za nepřijatelné

Úvod tohoto pododdílu můžeme věnovat zmínce o třech rozhodnutích, která se týkala stížností na nepřiměřenou délku soudních řízení a fenoménů s ní spojených. Tyto stížnostní námitky byly odmítnuty pro nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy:

- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 8. července 2008 o stížnosti č. 5131/03 – *Michal Harvilik*,
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 14. října 2008 o stížnosti č. 8160/04 – *Dalibor Blaha a Marta Blahová*,
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 14. října 2008 o stížnosti č. 12359/03 – *Václav Regal* (v tomto případě byly navíc mnohé další námitky stěžovatele odmítnuty pro zjevnou neopodstatněnost).

Nyní budou následovat podrobnější informace o dalších rozhodnutích, a to opět v chronologickém pořadí. Předmětná rozhodnutí se týkala namítaných porušení práva na přístup k soudu (*Hejkrliková*), práva na spravedlivý proces a zákazu diskriminace (*Schwarzkopf a Taussik*), práva na přiměřenou délku řízení o poměrech nezletilého a na respektování rodinného života (*Kabešová a Ondráček*) a práva pokojně užívat majetek (*Barták a Bartáková, Růžicková*).

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 8. července 2008 ve věci č. 33129/04 – *Martina Hejkrliková proti České republice*

Soud jednomyslně konstatoval, že námitka porušení práva na přístup k soudu ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy je zjevně neopodstatněná. Také všechny další námitky porušení práv a svobod zaručených Úmluvou prohlásil Soud za nepřijatelné a stížnost též částečně vyškrtl ze seznamu pro zpětvzetí.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelce byla v restitučním řízení vydána část domu v Praze, jejímž původním vlastníkem byla babička stěžovatelky a matka Z. T. Vzhledem k tomu, že Z. T. v dané době nesplňoval podmínku trvalého pobytu zakotvenou v zákoně č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, nabyla celý tento podíl stěžovatelka.

Následně však Ústavní soud shledal podmínku trvalého pobytu za protiústavní (nález sp. zn. Pl. ÚS 3/94 ze dne 12. července 1994 publikovaný ve Sbírce zákonů pod č. 164/1994) a otevřel jemu a dalším osobám v obdobném postavení cestu k uplatnění nároku na restituci majetku i v případě, že již byl tento majetek mezitím na základě restitučního zákona vydán jiné oprávněné osobě (nález sp. zn. Pl. ÚS 24/96 ze dne 4. prosince 1996 publikovaný ve Sbírce zákonů pod č. 2/1997).

Z. T. se obrátil se svým nárokem na soudy, které jeho návrhu vyhověly: soud prvního stupně sice žalobu zamítl, ale odvolací soud jeho rozhodnutí změnil a uložil stěžovatelce povinnost vydat Z. T. polovinu části majetku, který stěžovatelka v restituci nabyla (ideální osmina předmětných nemovitostí). Dovolání stěžovatelky bylo Nejvyšším soudem zamítnuto, následnou ústavní stížnost Ústavní soud odmítl jako nepřijatelnou, neboť stěžovatelka navrhla pouze zrušení rozsudku městského soudu, a nikoli následného rozsudku Nejvyššího soudu o jí podaném dovolání, svou ústavní stížnost tedy nesměřovala proti poslednímu procesnímu prostředku ochrany práva.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Předmětem stížnosti byla především námitka porušení práva na přístup k soudu vzhledem k postupu Ústavního soudu při posuzování přípustnosti ústavní stížnosti podané stěžovatel-

kou a také námitka porušení práva na pokojné užívání majetku ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1.

a) Právo na přístup k soudu

Soud připomněl svůj rozsudek ve věci *Bulena proti České republice* z roku 2004, kde konstatoval porušení práva na přístup k soudu v souvislosti s odmítnutím podané ústavní stížnosti s odůvodněním, že nesměřovala proti poslednímu prostředku ochrany práva, a položil vládě otázku, zda postup Ústavního soudu ve věci stěžovatelky nebyl i zde příliš formalistický, přičemž zároveň upozornil na to, že zákon o Ústavním soudu povinnost směřovat ústavní stížnost proti poslednímu prostředku ochrany práva výslovně neuvádí.

Vláda ve svém stanovisku jednak upozornila na zásadní odlišnosti daného případu od věci *Bulena* a zároveň se snažila polemizovat s právním názorem, který Soud v tomto rozhodnutí zaujal (rozsudek *Bulena* nebyl přijat jednomyslně). V obou aspektech byla vláda podle všeho úspěšná.

Soud předně konstatoval, že ve věci stěžovatelky není pochyb o tom, že ve své ústavní stížnosti navrhovala pouze zrušení rozhodnutí odvolacího soudu, nikoli (byť v podtextu) také soudu dovolacího. Soud si dále všiml, že Nejvyšší soud rozhodoval ve věci rozsudkem, nezabýval se tedy jen otázkou přípustnosti dovolání, ale rozhodl o něm meritorně. I když to z příslušných ustanovení zákona o Ústavním soudu přímo nevyplývá (§ 72 odst. 1 hovoří jen o pravomocných rozhodnutích), bylo v souladu s obecnými principy práva (zejména principem právní jistoty) třeba napadnout před Ústavním soudem obě rozhodnutí, která byla pro stěžovatelku nepříznivá, tedy jak rozhodnutí odvolacího, tak rozhodnutí dovolacího soudu. Stěžovatelka ostatně nijak nezpochybnila argument vlády, že povinnost směřovat ústavní stížnost proti rozhodnutí o posledním procesním prostředku ochrany práva jasně vyplývá z praxe Ústavního soudu. Soudu však neušlo, že v judikatuře Ústavního soudu lze nalézt i případy, kdy Ústavní soud zrušil rozhodnutí nižších soudů, rozhodnutí soudu dovolacího však ponechal v platnosti. Jak Soud ale zdůraznil, nešlo v těchto případech o rozsudky, nýbrž pouze o rozhodnutí Nejvyššího soudu odmítající podaná dovolání jako nepřipustná (viz např. nález sp. zn. III. ÚS 501/04). S výjimkou případů svévole není totiž Soud povolán nahrazovat Ústavní soud při výkladu příslušných procesních pravidel ani při úvaze nad tím, jaké rozhodnutí přijmout v rámci petitu vymezeném stěžovatelem v ústavní stížnosti. Podle názoru Soudu nelze článek 6 Úmluvy vykládat tak, že by z něj pro ústavní soudy vyplývala povinnost z úřední povinnosti jít nad rámec toho, co stěžovatel požaduje, neboť takový požadavek by mohl vést až k přílišné volnosti a nedostatku předvídatelnosti (to však neznamená, že tak příslušný soud nemůže učinit, považuje-li to za vhodné).

Soud také připomněl, že stěžovatelka byla – pro řízení před Ústavním soudem povinně – zastoupena advokátem, přičemž nijak neozřejmí, co mu bránilo v tom směřovat ústavní stížnost, navíc podanou až ve lhůtě 60 dnů od rozsudku Nejvyššího soudu, také proti tomuto rozhodnutí. Netvrdila ani, že by takový postup pro ni znamenal nepřiměřenou zátěž.

Za daných okolností tedy podle mínění Soudu neučinila stěžovatelka vše, co od ní bylo rozumné očekávat, aby vyhověla formálním požadavkům kladeným na ústavní stížnost. Sama se tak připravila o přístup k soudu. Námitka porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy je tudíž zjevně neopodstatněná.

b) Právo na pokojné užívání majetku

Porušení článku 1 Protokolu č. 1 se stěžovatelka dovolávala ve dvou ohledech:

- obecné soudy jí uložily povinnost vydat žalobci větší podíl na předmětném domu, než na jaký měl na základě zákona nárok (podle tvrzení stěžovatelky soudy nijak nezohlednily, že část původního podílu – představující jeden byt v domě – stěžovatelka nabyla koupí od státu ještě před rokem 1989, Z. T. tedy neměla být vydána celá polovina sporného podílu, ale pouze polovina zbývajících podílu po „odečtení“ bytu);
- stěžovatelka v mezidobí investovala do nemovitosti nemalé částky, na základě zákona o mimosoudních rehabilitacích však nemá nárok na to, aby jí „nová“ oprávněná osoba tyto náklady nějakým způsobem kompenzovala.

Posledně uvedenou námitku vzala stěžovatelka sama zpět, neboť na vnitrostátní úrovni dosud neskončilo řízení o vydání bezdůvodného obohacení, které stěžovatelka proti Z. T. vede (soudy prvního a druhého stupně její žalobu zamítly, stěžovatelka poté podala dovolání).

Prvně uvedenou námitku Soud prohlásil za nepřijatelnou pro nevyčerpání všech vnitrostátních prostředků nápravy, neboť – jak plyne z výše uvedené argumentace k námitce porušení práva na přístup k soudu – stěžovatelka se sama připravila o možnost meritorního přezkoumání své ústavní stížnosti, což z opačného pohledu znamená, že nedala státním orgánům dostatečnou příležitost napravit údajné porušení Úmluvy, které učinila předmětem své stížnosti k Soudu.¹⁰

c) Další námitky

Stěžovatelka konečně namítala porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy také kvůli údajné nespravedlivosti řízení spočívající v nesprávném právním posouzení věci a svévolné aplikaci příslušných zákonných ustanovení. Rovněž tato námitka byla Soudem prohlášena za nepřijatelnou pro nevyčerpání všech vnitrostátních prostředků nápravy.

Soud se konečně nemusel zabývat námitkou porušení práva na účinný prostředek nápravy ve smyslu článku 13 Úmluvy, neboť ji stěžovatelka vzala zpět podobně jako část námitky porušení článku 1 Protokolu č. 1.

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 16. září 2008 ve věci č. 41691/02 – Vladimír Barták a Ludmila Bartáková proti České republice

Soud jednomyslně konstatoval, že námitka porušení práva na pokojné užívání majetku ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě je zjevně neopodstatněná.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelé jsou vlastníky pozemků, na nichž se zčásti nachází skládka tuhého komunálního odpadu Nahořany, která zde byla vybudována na počátku 90. let bez jejich souhlasu. Stěžo-

¹⁰ Ačkoli byla stížnost prohlášena za nepřijatelnou, bylo by vhodné se ve světle této kauzy zamyslet nad dvěma aspekty, které jsou důsledkem zrušení podmínky trvalého pobytu v restitučních zákonech na základě nálezů Ústavního soudu. Tak byl rozšířen okruh osob oprávněných k restituci majetku, ale zároveň také vytvořen prostor pro zásahy do legálně nabytých práv jiných oprávněných osob.

Zaprvé, možnost osoby dodatečně se domáhat restituce majetku proti jiné oprávněné osobě, které již byl tento majetek vydán, není dnes časově omezena (viz § 5 odst. 5 zákona č. 87/1991 Sb. před změnou provedenou Ústavním soudem a po této změně).

Zadruhé, „původní“ oprávněné osoby, které svůj majetek nebo alespoň jeho část vydají „novým“ oprávněným osobám, nemají podle zákona o mimosoudních rehabilitacích nárok na náhradu za zhodnocení majetku, ke kterému v mezidobí došlo. Mohou panovat pochybnosti o účinnosti žaloby na vydání bezdůvodného obohacení, bylo by nicméně snad alternativně možno postupovat analogicky např. podle ustanovení občanského zákoníku upravujících situaci v případech, kdy se po projednání dědictví zjistí, že dědicem majetku je někdo jiný. Ten, kdo dědictví nabyt, je pak povinen vydat oprávněnému dědici majetek, který z dědictví získal, podle zásad o bezdůvodném obohacení tak, aby neměl majetkový prospěch na újmu pravého dědice. Nepravý dědic má však na druhou stranu právo, aby mu oprávněný dědic nahradil náklady, které na majetek z dědictví vynaložil; rovněž mu náleží užítky z dědictví (§ 485 odst. 1 občanského zákoníku).

Podle Ústavního soudu přitom vyplývá právo na náhradu za omezení vlastnického práva z Listiny základních práv a svobod (viz např. nález sp. zn. Pl. ÚS 41/97 ze dne 11. března 1998, publikovaný pod č. 88/1998 Sb.). Ústavní soud si byl také dobře vědom toho, že jeho zásah jakožto negativního zákonodárce vytvoří v právní úpravě určité mezery, které bude třeba vyplnit (jak je patrné z jeho druhého nálezu zmíněného výše v textu shrnutí rozhodnutí *Hejkrliková*). Zákonodárce však nic z toho, k čemu byl Ústavním soudem vyzván, neučinil, a odpovědnost za překlenují mezeru v zákoně se tak přenáší na soudy, které například dospěly k závěru, že při absenci lhůty se uplatní obecná tříletá promlčecí lhůta, přičemž jejich právní názor aproboval následně i Ústavní soud, které neopomněl připomenout, že soudy tím dohánějí to, co měl učinit zákonodárce (viz usnesení ze dne 29. května 2000 sp. zn. I. ÚS 60/2000).

Máme zato, že obecně nelze považovat za vyhovující právní stav, kdy je zde Ústavním soudem deklarovaná neúplnost právní úpravy a zákonodárce nečiní nic pro její doplnění, byť ho k tomu Ústavní soud výslovně vyzývá.

vatelé vedli na vnitrostátní úrovni několik řízení, v nichž se domáhali ochrany svého vlastnického práva. Jejich žaloby na uložení povinnosti přestat užívat a vyklidit pozemky, na přikázání neoprávněné stavby do jejich vlastnictví a na odstranění stavby skládky však byly zamítnuty nebo, v případě druhé žaloby, vzaty zpět.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud uvedl, že stěžovatelé nikdy nebyli svého vlastnického práva zbaveni, nejedná se tedy o případ zbavení majetku, ale pouhé kontroly užívání majetku ve smyslu druhého odstavce článku 1 Protokolu č. 1.

V daném případě Soud neshledal nic, z čeho by plynulo, že skládka byla postavena pouze ve prospěch jejího provozovatele, a nikoli v obecném zájmu. Souhlasil také s tvrzením vlády, že k zásahu do práva stěžovatelů došlo spíše nedopatřením, neboť v dané době byly pozemky stěžovatelů sdruženy v JZD, přičemž příslušné zákony (o zemědělském družstevnictví) postrádaly přesnou úpravu podmínek, za jakých bylo možné na sdružených pozemcích povolit stavby, které nemají sloužit zemědělské výrobě.

Soud se dále ztotožnil s názorem vlády a vnitrostátních soudů, že řešením dané situace nebylo ani přikázání stavby do vlastnictví vlastníků pozemku (stavba kromě jiného zasahovala i na pozemky jiných vlastníků, kteří s tímto řešením nesouhlasili), ani odstranění stavby (skládka slouží veřejnému zájmu a její odstranění by bylo značně nákladné). Řešení v podobě zřízení věcného břemene za náhradu ve výši 400 tis. Kč, které bylo přijato soudem prvního stupně v jednom ze stěžovatelů zahájených vnitrostátních řízení, však bylo vzápětí znemožněno tím, že stěžovatelé vzali svoji žalobu zpět.

Soud si dále povšiml, že město Nové Město nad Metují, které je vlastníkem skládky, vyplácelo stěžovatelům pravidelně určitou peněžní kompenzaci, ačkoli k tomu nebylo nijak nuceno, přičemž celková částka, kterou stěžovatelé obdrželi do konce roku 2004, dosáhla téměř 800 tis. Kč.

Soud konečně zohlednil, že stěžovatelům nic nebránilo požadovat náhradu případné škody, která jim měla na jejich pozemcích vzniknout, a to ať už po státu, či po vlastníkově nebo provozovateli skládky, jenž je navíc povinen o příslušné pozemky i v budoucnu pečovat (rekultivace skládky již proběhla).

Námítku porušení práva stěžovatelů na pokojné užívání majetku proto Soud prohlásil za nepřijatelnou pro zjevnou neopodstatněnost.

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 16. září 2008 ve věci č. 15630/05 – Zdena Růžičková proti České republice

Soud prohlásil jednomyslně za nepřijatelnou stížnost týkající se porušení práva na respektování majetku stěžovatelky coby závětní dědičky v důsledku tvrzeného znemožnění disponovat s majetkem, který jí měl v dědictví připadnout, a to pro opožděnost stížnosti.

(i) Skutkové okolnosti případu

Případ stěžovatelky se jeví jako učebnicový příklad dědice, jemuž svědčil dědický titul (v tomto případě závěť A. B., tety stěžovatelky, z roku 1943), který však nebyl účastníkem řízení o dědictví, v němž bylo vydáno rozhodnutí, jímž bylo potvrzeno nabytí dědictví zcela nebo zčásti nepravému dědici (zde zletilému nesvéprávnému synovi zůstavitelky jakožto dědici ze zákona v roce 1956), neboť dědický titul byl objeven stěžovatelkou až dodatečně (po roce 1992). Syn zůstavitelky zemřel v roce 1978 a veškerý majetek (původně rolnická usedlost s polnostmi, z níž zůstaly v době jeho smrti jen pozemky) připadl státu jako odúmrt', neboť dědictví nenabyl žádný dědic.

V roce 1996 vyhověl Okresní soud v Prostějově žalobě stěžovatelky a určil, že je dědičkou po A. B. Žádost stěžovatelky o znovuprojednání dědictví po A. B., kterou podala s odvoláním na tento rozsudek, však byla okresním soudem odmítnuta s tím, že soud ve věci dědictví po A. B. nemůže zahájit řízení o projednání dědictví ohledně majetku, který byl již jednou pro-

jednán, byť vyšlo najevo, že dědicem měl být někdo jiný. Soud stěžovatelku poučil, že svých práv se oprávněný dědic musí domáhat cestou občanskoprávní.

Další žaloba stěžovatelky z roku 1996 na určení vlastnického práva ke čtvrtině nemovitostí, které byly předmětem dědictví, byla pravomocně zamítnuta. Soudy konstatovaly, že nárok stěžovatelkou uplatněný je nárokem oprávněné dědičky, jehož se mohla domáhat pouze dědickou žalobou na vydání dědictví. Podáním žaloby o určení vlastnického práva se dle názoru soudů stěžovatelka snažila obejít skutečnost, že její právo coby oprávněné dědičky na vydání dědictví bylo promlčeno již v roce 1955. Odvolací soud navíc poukázal na to, že syn zůstavitelky nabyl vlastnické právo k nemovitostem ještě za účinnosti středního občanského zákoníku vydržením. Dovolání stěžovatelky bylo odmítnuto a ústavní stížnost coby zjevně neopodstatněná byla Ústavním soudem též odmítnuta.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Dle názoru vlády podala stěžovatelka stížnost k Soudu zjevně po stanovené lhůtě. Ačkoli Soud sám, aniž by stížnosti komunikoval, je v těchto případech odmítá, v případě stěžovatelky tuto skutečnost přehlédl a vyzval vládu k zaujetí stanoviska k přijatelnosti a odůvodněnosti stížnosti.

Soud v souladu se stanoviskem vlády shledal, že stěžovatelka zastoupená právním zástupcem, která se na něj obrátila se stížností v doporučeném dopise předaném k poštovní přepravě dne 19. dubna 2005, nedodržela šestiměsíční lhůtu k jejímu podání, neboť rozhodnutí Ústavního soudu, které bylo posledním vnitrostátním rozhodnutím, bylo právnímu zástupci stěžovatelky doručeno již dne 15. října 2004. Stížnost proto shledal jako nepřijatelnou.

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 25. září 2008 ve věci č. 28465/06 – Eva Kabešová a Jiří Ondráček proti České republice

Soud prohlásil jednomyslně za nepřijatelnou stížnost matky a nevlastního bratra nezletilého dítěte na porušení práva na rodinný život, na přiměřenou délku řízení a na účinný prostředek nápravy.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelé jsou matka a nevlastní bratr nezletilý L., narozené v roce 1990. V roce 1998, kdy bylo zahájeno rozvodové řízení, pečovali rodiče o nezletilou střídavě. Tuto formu péče pro dobu po rozvodu stanovil dvakrát Obvodní soud pro Prahu 4, v roce 2003 však tento soud nakonec rozhodl o svěření nezletilé otci, a to s ohledem na preferenci samotné nezletilé, lepší výchovné schopnosti otce i na skutečnost, že dívka u otce žila a jejich pouto mezitím zesílilo; soud nicméně nerozhodl o styku matky s nezletilou, neboť mu v tomto směru nebyl podán žádný návrh. Matka se obrátila na Ústavní soud. Ten v prosinci 2005 konstatoval jistá minulé pochybení úřadů, jež vůči stěžovatelce nepostupovaly vhodně, i zařízení, do jehož péče byla dívka v roce 2001 svěřena a které bránilo matce v kontaktech s dcerou, aniž by to však mohlo mít vliv na správnost rozsudku, a stížnost odmítl.

V letech 2001 až 2007 se obvodní soud zabýval řadou návrhů na vydání předběžného opatření a na výkon rozhodnutí, kdy se oba stěžovatelé domáhali styku s nezletilou a jeho realizace. V letech 2002 až 2007 docházelo k asistovaným setkáním stěžovatelů s nezletilou, která však většinou vyjadřovala přání se s matkou nebo s bratrem nestýkat. Opatrovník nezletilé vyvíjel značnou aktivitu, která však k vyřešení konfliktní situace nevedla.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelé v první řadě na poli článku 6 odst. 1 Úmluvy kritizovali délku řízení o rozvodu a o poměrech nezletilé před rozvodem a po něm. Soud tu však akceptoval námitky vlády, zejména stran nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy, kdy se stěžovatelé neobrátili na soud se svým nárokem na přiměřené zadostiučinění.

Stěžovatelé dále poukazovali na porušení svého práva na rodinný život, zaručeného v článku 8 Úmluvy. Vláda tu mimo jiné namítala, že není dán rodinný život mezi stěžovate-

lem a nezletilou. Podle Soudu však dané ustanovení dopadá i na vztahy, které by se bývaly mohly rozvinout, přičemž české soudy přiznaly stěžovateli právo na styk s jeho nevlastní sestrou. V meritu Soud poznamenal, že právo stěžovatelky na asistovaná setkání s dcerou bylo uznáno předběžným opatřením z března 2002, ale prakticky v téže době – bez toho, že by došlo k nějakému prodlení ze strany českých orgánů – se zjistilo, že si dívka nepřeje se s matkou a nevlastním bratrem stýkat. Za této situace považovaly české orgány za nutné přistoupit k terapii, kterou se opatrovník nezletilý snažil realizovat, a uskutečnila se řada setkání, aniž by však vedla k normalizaci vztahů. Dítě ale nakonec bylo nároky na součinnost při řešení daného stavu přetíženo a podle znalců se dostalo do stavu, kdy nemělo jinou možnost než se ztotožnit s rodičem, s nímž žilo; proto by ani nucené předání dítěte nebylo vhodné. Soud také vzal v potaz věk nezletilé a dospěl k závěru, že její zájem bránil českým orgánům jít dál a přistoupit např. k donucovacím opatřením. Vnitrostátní orgány mají sice na poli rodinného života pozitivní povinnosti, ty však neznají na výsledek, ale na existenci a dostatečné využití vhodných prostředků. Tato část stížnosti tedy byla zjevně neopodstatněná.

Soudu konečně nezbylo než označit za zjevně neopodstatněnou i námitku stěžovatelů o porušení práva na účinný vnitrostátní prostředek nápravy ve smyslu článku 13 Úmluvy.

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 2. prosince 2008 ve věci č. 42162/02 – Paul Schwarzkopf a Thomas Taussik proti České republice

Soud jednomyslně konstatoval, že námitka porušení práva na spravedlivý proces ve smyslu článku 6 odst. 1 k Úmluvě je zjevně neopodstatněná.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatelé se v řízení před českými soudy domáhali restituce majetku. Jejich návrh byl však zamítnut jak Okresním soudem v Jihlavě, tak Krajským soudem v Brně. Stěžovatelé poté neuspěli ani s dovoláním k Nejvyššímu soudu (sp. zn. 28 Cdo 2660/2000), ani u Ústavního soudu.

Sporným bodem v této věci byl výklad ustanovení § 3 odst. 2 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích. Všechny soudy rozhodující ve věci stěžovatelů zaujaly shodné stanovisko, podle kterého oprávněnou osobou nemůže být ten, kdo sice měl na věc nárok podle příslušných předpisů, ale kdo tento nárok stanoveným způsobem neuplatnil. Stěžovatelé tento výklad zpochybňovali a poukazovali navíc na to, že rozhodnutí Nejvyššího soudu v jejich věci je v tomto bodě v rozporu s jinými rozhodnutími téhož senátu Nejvyššího soudu.

Stěžovatelé proto měli zato, že v jejich věci došlo k porušení principu právní jistoty a tím i práva na spravedlivý proces ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy a zákazu diskriminace ve smyslu článku 14 Úmluvy ve spojení s právem na spravedlivý proces.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud na základě podrobné analýzy judikatury Nejvyššího soudu konstatoval, že sporné ustanovení bylo tímto soudem nejprve vykládáno restriktivním způsobem podobně jako ve věci stěžovatelů, v době rozhodování v jejich věci (v listopadu 2000) již nicméně judikatura kolísala mezi tímto výkladem a výkladem příznivějším pro osoby domáhající se restituce, který se nakonec také definitivně prosadil.

Soud uvedl, že úlohou nejvyšších soudů je řešit nejednotnost judikatury, v daném případě to byl však Nejvyšší soud sám, kdo takovouto nejednotnost založil (Soudu neušlo, že ve stejný den, kdy Nejvyšší soud rozhodl o dovolání stěžovatelů, vydal rozhodnutí také v jiné věci, kde však zaujal právní názor zcela opačný). Podotkl dále, že jelikož cílem mechanismů obsažených v zákoně o soudech a soudcích bylo řešit nejednotnost rozhodování nižších soudů a Nejvyššího soudu, nikoli zabránit jejímu vzniku, vyžadovalo si sjednocení judikatury určitý čas. Skutečnost, jakkoli politováníhodná, že rozhodnutí ve věci stěžovatelů ještě neodráželo nový otevřenější názor na interpretaci příslušného ustanovení zákona nemůže sama o sobě představovat porušení principu právní jistoty. Námitku porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy proto Soud zamítl jako nepřijatelnou pro zjevnou neopodstatněnost.

S ohledem na tento závěr Soud prohlásil za zjevně neopodstatněnou také námitku porušení zákazu diskriminace. Jako opožděnou konečně zamítl stěžovateli dodatečně vznesenou námitku porušení práva na projednání věci v přiměřené lhůtě (článek 6 odst. 1 Úmluvy).

1.2.2. Nekomunikované stížnosti prohlášené za nepřijatelné

Do tohoto pododdílu spadají dvě rozhodnutí.

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 2. září 2008 o stížnosti č. 45566/04 – *Milan Uher proti České republice*

Soud prohlásil jednomyslně za nepřijatelnou stížnost na nepřiměřenou délku trestního řízení, a to především z toho důvodu, že stěžovatel již nebyl v postavení oběti porušení Úmluvy.

(i) Skutkové okolnosti případu

Stěžovatel byl trestně stíhán pro podvod, a to od ledna 1996 do srpna 2004, kdy nabyl právní moci zprošťující rozsudek Okresního soudu v Karlových Varech. Původně bylo řízení zmíněným okresním soudem i Krajským soudem v Plzni zastaveno s ohledem na jeho nepřiměřenou délku, jejich rozhodnutí však Nejvyšší soud zrušil.

Stěžovatel se obrátil na Ministerstvo spravedlnosti se žádostí o odškodnění za nepřiměřenou délku řízení. Ministerstvo uznalo nesprávný úřední postup a stěžovateli zaplatilo částku 68 tis. Kč. Stěžovatel se následně obrátil na okresní soud a domáhal se vyšší částky zadostiučinění. Se žalobou uspěl až na základě odvolání, neboť mu krajský soud přiznal navíc 148 tis. Kč.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatel poukazoval zejména na nepřiměřenou délku trestního řízení vedeného proti němu.

Soud odkázal na svoji ustálenou judikaturu, podle které je napřed třeba uplatnit takovou námitku v rámci žádosti o náhradu škody a přiměřené zadostiučinění. Stěžovatel tohoto prostředku nápravy využil. Není pochyb o tom, že české orgány dané porušení základního práva uznaly, přičemž mu přičly celkem téměř 9 tis. € v řízení, které trvalo celkem zhruba 1 rok a 4 měsíce. Vzhledem k těmto skutečnostem i k tomu, že stěžovatel nepoukazoval na žádné prodlení při vyplacení přiznané částky, je třeba podle Soudu mít za to, že stěžovatel ztratil postavení oběti nepřiměřené délky soudního řízení. Stížnostní námitka je tudíž zjevně neopodstatněná.

Vedle toho stěžovatel tvrdil, že nemá k dispozici účinný prostředek nápravy; i tato námitka však ve světle zjištěných skutečností byla zjevně neopodstatněná.

Rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 9. září 2008 o stížnosti č. 73250/01 – *Philip Boivin proti Francii a Belgii a dalším 32 členským státům Rady Evropy*

Soud prohlásil jednomyslně za neslučitelnou s Úmluvou stížnost směřující ve skutečnosti proti rozhodnutí orgánu Mezinárodní organizace práce, aniž by ji některému ze 34 žalovaných států zaslal ke stanovisku.

(i) Skutkové okolnosti případu

Generální ředitel Evropské organizace pro bezpečnost leteckého provozu (Eurocontrol) jmenoval v září 1995 stěžovatele do funkce vedoucího účetního Institutu leteckého provozu. V únoru 1996 byl stěžovatel informován, že na základě opravného prostředku jiného úředníka organizace bylo jeho jmenování do funkce zrušeno, a ačkoli stěžovatel uspěl v následném konkursu, bylo jeho jmenování do funkce znovu zrušeno. Z opakovaného konkursu byl stěžovatel vyřazen. Stěžovatel nakonec napadl zrušení svého jmenování u správního soudu Mezinárodní organizace práce, před kterým požadoval též odškodnění. Tento soudní orgán,

který je příslušný pro rozhodování sporů mezi Eurocontrole a jeho zaměstnanci, neshledal protiprávnost postupu vedoucího ke zrušení jmenování stěžovatele do funkce, nicméně mu přiznal odškodnění ve výši 220 tis. € z titulu porušení povinnosti Eurocontrolu ochránit stěžovatele před újmou, kterou mu způsobil závazek převzatý v dobré víře. Rozhodnutí bylo stěžovateli doručeno v únoru 2001.

(ii) Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud předně zjistil, že stížnost směřovaná vůči jiným státům než Belgii a Francii je opožděná, a dále se zabýval otázkou, zda jsou tyto zbývající dva státy odpovědné za aktivity mezinárodní organizace, jejímiž jsou členy.

Připomenul v této souvislosti některé své dřívější judikáty,¹¹ z nichž vyplývá, že mezinárodní organizace, které nepřistoupily k Úmluvě, nemohou být odpovědné za nedodržení závazků vyplývajících z Úmluvy, avšak státy se současně nemohou zprostit své odpovědnosti za dodržování Úmluvy s poukazem na plnění povinnosti z jiné mezinárodní smlouvy. Jestliže tato povinnost vyplývá výlučně z členství státu v mezinárodní organizaci, bude Soud považovat kroky státu, jimiž své povinnosti naplňuje, za odůvodněné, pokud daná mezinárodní organizace poskytuje ochranu základním právům alespoň na takové úrovni jako samotná Úmluva; tato presumpce však může být vyvrácena, pakliže zmíněná ochrana trpěla zjevnými nedostatky.

V daném případě stěžovatel nenamítal, že by ochrana jeho práv poskytovaná ze strany Eurocontrolu nebyla srovnatelná s úrovní ochrany vyplývající z Úmluvy. Ve skutečnosti stěžovatel kritizuje rozsudek správního soudu Mezinárodní organizace práce. Žalované státy tu však nevyvinuly žádnou aktivitu, která by zakládala jejich odpovědnost, a stížnost je proto ve zbytku neslučitelná s Úmluvou *ratione personae*.

1.2.3. Komunikované stížnosti prohlášené za částečně nepřijatelné

Zde lze poukázat na čtyři částečná rozhodnutí Soudu, jimiž byly odmítnuty některé námitky obsažené ve stížnostech a zbývající námitky oznámeny vládě k zaujetí stanoviska (další informace jsou uvedeny v oddílu 2.2.):

- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 1. července 2008 o přijatelnosti stížnosti č. 14728/04 – *Věra Skoupá* (délka řízení na poli článku 6 odst. 1 Úmluvy);
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 8. července 2008 o přijatelnosti stížnosti č. 11997/05 – *Lesní společnost Přimda, a. s.* (délka a jiné aspekty spravedlivosti řízení na poli článku 6 odst. 1 Úmluvy);
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 18. listopadu 2008 o přijatelnosti stížnosti č. 2913/04 – *Olga Píková* (délka řízení);
- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 9. prosince 2008 o přijatelnosti stížnosti č. 35836/05 – *Richard Adamíček* (délka řízení).

Žádné z těchto částečných rozhodnutí nelze označit za významné (lze říci, že námitky prohlášené za nepřijatelné by v zásadě byly odmítnuty i bez veřejného rozhodnutí),¹² a proto o nich není podrobněji referováno.

¹¹ Rozsudek velkého senátu ze dne 30. června 2005 ve věci č. 45036/98 zvané *Bosphorus Airways proti Irsku* nebo rozhodnutí velkého senátu ze dne 31. května 2007 o přijatelnosti stížností č. 71412/01 *Behrami proti Francii* a č. 78166/01 *Saramati proti Německu, Francii a Norsku*.

¹² Pokud by tyto stížnosti neobsahovaly námitky, kvůli kterým bylo podle mínění Soudu třeba je oznámit žalované vládě, byly by odmítnuty soudcovským výborem v neveřejném řízení. Není-li stížnost zjevně nepřijatelná jako celek, může o ní být rozhodováno pouze na úrovni senátu a velkého senátu, tedy veřejnými rozhodnutími.

1.3. STÍŽNOSTI VYŠKRTNUTÉ ZE SEZNAMU

V uplynulém období Soud rozhodl u dvou komunikovaných stížností o jejich vyškrtnutí ze seznamu případů, a to v jedné kauze na základě smírného urovnání, k němuž strany dospěly.

1.3.1. Schválená smírná urovnání stížností

Smírně urovnána¹³ během druhého pololetí roku 2008 byla pouze jediná stížnost, k níž se váže:

- rozhodnutí senátu páté sekce Soudu ze dne 4. listopadu 2008 ve věci č. 466/05 – *Raul Kohner*: stěžovatel na poli řady ustanovení článku 6 Úmluvy napadal průběh trestního řízení proti němu, ve kterém byl obviněn z organizování trestných činů vraždy a ublížení na zdraví; smírné urovnání předpokládá, že vláda stěžovateli zaplatí částku 2 000 €.

1.3.2. Stažené stížnosti

Ze seznamu byla vyškrtuta pouze část stížnosti *Hejkrliková*, neboť Soud dospěl k závěru, že stěžovatelka na ní netrvá [článek 37 odst. 1 písm. a) Úmluvy]. O rozhodnutí je referováno v oddílu 1.2.1.; ve zbytku byla totiž stížnost prohlášena za nepřijatelnou.

II. Přehled případů, u nichž nastal v období od 1. července do 31. prosince 2008 vývoj a řízení o nich nadále probíhá

Takový vývoj se mohl projevit rozhodnutím Soudu prohlásit stížnost alespoň v nějakém rozsahu za přijatelnou (oddíl 2.1.), rozhodnutím Soudu oznámit stížnost vládě a požádat ji o vyjádření k přijatelnosti a odůvodněnosti (oddíl 2.2.) nebo jiným způsobem (oddíl 2.3.).

2.1. STÍŽNOSTI PROHLÁŠENÉ ZA PŘIJATELNÉ

Soud v uplynulém období neprohlásil žádnou komunikovanou stížnost za přijatelnou zvláštním rozhodnutím.¹⁴

¹³ Účelnost a finanční hodnota smíru se posuzují v rámci konzultací s náměstký ministrů spravedlnosti, financí a zahraničních věcí, popř. jinými ústředními správními úřady zainteresovanými v tom kterém případě. Návrhy smírného urovnání se předkládají ke schválení vládě, jen pokud hodnota smíru dosáhne 1 mil. Kč. Viz Závazné postupy..., schválené usnesením vlády ze dne 19. července 2000 č. 735.

¹⁴ Rozhodnutí o přijatelnosti bývají v souladu s praxí, jež se vyvinula na základě článku 29 odst. 3 Úmluvy, formálně přijímána v rozsudcích Soudu, je-li alespoň část stížnosti shledána přijatelnou.

2.2. NOVĚ OZNÁMENÉ STÍŽNOSTI

Ve druhém pololetí roku 2008 bylo vládě oznámeno celkem deset nových stížností, jejichž výčet podle pořadí jejich doručení vládě je následující:

- stížnost č. 14728/04 – *Věra Skoupá*: stěžovatelka namítá porušení svého práva na pokojné užívání majetku ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1 v řízení o zrušení práva společného nájmu družstevního bytu, v němž bylo toto právo přiznáno výlučně jejímu bývalému manželovi;
- stížnost č. 11997/05 – *Lesní společnost Přimda, a. s.*: stěžovatelka namítá porušení svého práva na pokojné užívání majetku v důsledku určení, že není vlastníkem nemovitosti zahrnuté do privatizačního projektu;
- stížnost č. 35524/06 – *Michalis Artemi a Panos Gregory proti Kypru, Rakousku, Belgii, České republice, Dánsku, Estonsku, Finsku, Francii, Německu, Maďarsku, Irsku, Itálii, Lotyšsku, Litvě, Lucembursku, Maltě, Nizozemí, Polsku, Portugalsku, Slovensku, Slovinsku a Švédsku*: k této stížnosti odkazujeme na pododdíl 2.4.3, přičemž podrobnější informace budou poskytnuty až ve zprávě za první pololetí roku 2009, kdy byla stížnost oznámena žalovaným vládám se žádostí o zaujetí stanoviska k její přijatelnosti;
- stížnost č. 37330/05 – *Lubomír Kropáček*: stěžovatel namítá porušení svého práva na respektování rodinného života, zaručeného v článku 8 Úmluvy, v důsledku nedostatečného prosazování jeho práva na styk s nezletilou dcerou;
- stížnost č. 3673/03 – *Fred Steiniger a Michael Steiniger*: stěžovatelé tvrdí, že odmítnutím ústavní stížnosti došlo k porušení jejich práva na soud a že spravedlivost řízení utrpěla i před soudem prvního stupně, který neodročil jednání, ačkoli se jejich právní zástupce pro nemoc omluvil (článek 6 odst. 1 Úmluvy);
- stížnost č. 32899/05 – *Ladislava Žilová a ostatní* se pod zorným úhlem práva na pokojné užívání majetku a spravedlivosti řízení týkala soudního rozhodnutí o nařízení demolice rekreačního objektu;
- stížnost č. 4824/06 a 15512/08 – *Thomas Lawrence Macready* se vztahuje k řízení o navrácení dítěte podle Haagské úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí a souvisejícímu respektování rodinného života stěžovatele;
- stížnost č. 32384/05 – *František Matoušek* kritizuje odmítnutí správní žaloby v důsledku výkladu zákonného ustanovení o lhůtě pro její podání, a namítá tudíž porušení práva na soud;
- stížnost č. 2913/04 – *Olga Píková* podala povinná osoba v restituci a zpochybňuje přiměřenost zásahu do svého vlastnického práva, jakož i spravedlivost soudního řízení;
- stížnost č. 35836/05 – *Richard Adamíček* naráží na odmítnutí ústavní stížnosti v kombinaci s dovoláním a domáhá se uznání práva na soud.

2.3. ÚČAST NA VEŘEJNÉM JEDNÁNÍ SOUDU

V daném období se nekonalo žádné veřejné jednání o stížnosti proti České republice.

2.4. OSTATNÍ AKTIVITY VLÁDNÍHO ZMOCNĚNCE VE VZTAHU K SOUDU

V tomto oddílu z valné části konstatujeme, že nejsou výrazné novinky.

2.4.1. Projednávání stížností na regulaci nájemních vztahů

Informace obsažené v předchozí zprávě zůstávají platné. Soud zatím nevydal žádné rozhodnutí o stížnostech ani nerozhodl o dalším postupu jejich projednávání.

Připomínáme nicméně, že pro obhajobu státu je v danou chvíli nejdůležitější, aby byl problém regulace nájemních vztahů uspokojivě vyřešen alespoň *pro futuro*, zejména v souvislosti s blížícím se ukončením platnosti první části zákona č. 107/2006 Sb., o jednostranném zvyšování nájemného (31. prosince 2010, popř. až 2012), a za tím účelem byly přijímány provázané kroky konsistentně směřující k odstranění důsledků nerovnováhy v regulaci nájemních vztahů.

2.4.2. Intervence vlády České republiky v případech proti jiným státům

Vláda České republiky během druhého pololetí 2008 neintervenovala ani v případech proti jiným státům, jež se týkají českých občanů (článek 36 odst. 1 Úmluvy), ani v případech proti jiným státům, které vzbuzují obecnější otázky výkladu a používání Úmluvy (článek 36 odst. 2 Úmluvy).

2.4.3. Koordinace žalovaných států při jmenování soudce ve společném zájmu

Soud oznámil žalovaným vládám členských států Evropské unie podání stížnosti č. 35524/06 – *Michalis Artemi a Panos Gregory proti Kypru, Rakousku, Belgii, České republice, Dánsku, Estonsku, Finsku, Francii, Německu, Maďarsku, Irsku, Itálii, Lotyšsku, Litvě, Lucembursku, Maltě, Nizozemsku, Polsku, Portugalsku, Slovensku, Slovinsku a Švédsku* a vyzval je ke jmenování jednoho soudce, který bude v příslušném senátu zasedat ve společném zájmu žalovaných států.¹⁵ Zmocněnci žalovaných států dospěli k dohodě o jmenování soudce zvoleného za Lucembursko a soudce zvoleného za Kypr a Soud tuto volbu akceptoval.

Stížnost podala osoba donucená opustit severní část Kypru po turecké invazi v roce 1974 a její vnuk a týká se svobody pohybu a zákazu vyhoštění vlastních státních příslušníků, zaručených články 2 a 3 Protokolu č. 4 k Úmluvě, a souvisí s přijetím protokolu č. 10 ke smlouvě o přistoupení k Evropské unii z roku 2003, kterým se pozastavuje účinnost *acquis communautaire* ve zmíněné části ostrova, nad níž nevykonává kyperská vláda efektivní kontrolu. Z 27 členských států Evropské unie nejsou žalovány ty, které přistoupily až po roce 2004, a ty, které neratifikovaly Protokol č. 4 k Úmluvě.

III. Výkon rozsudků Soudu

Na materii výkonu rozsudků Soudu lze, podobně jako to činí Výbor ministrů, nahlížet v rovinných zaplacení spravedlivého zadostiučinění (oddíl 3.1.), individuálních opatření k nápravě porušení Úmluvy (oddíl 3.2.) a obecných opatření k zamezení dalšího porušování Úmluvy (oddíl 3.3.). Výsledkem splnění všech povinností vyplývajících z rozsudků Soudu podle článku 46 Úmluvy je vydání závěrečné rezoluce, kterou také řízení o stížnosti definitivně končí (oddíl 3.4.).

K pododdílům věnovaným nápravným opatřením je nezbytné předeslat, že si požadavky sekretariátu Výboru ministrů mohou později vynutit přehodnocení tam obsažené analýzy.

¹⁵ Jedná se o projev pravidla, že v senátu má zasedat vždy soudce zvolený za žalovaný stát, a nemůže-li, pak jiný soudce Soudu nebo soudce *ad hoc* určený žalovanou vládou.

3.1. ÚHRADA SPRÁVEDLIVÉHO ZADOSTIUCINĚNÍ

V předchozí zprávě byla podána informace o určitých problémech s dodržováním doslovného znění výroků o spravedlivém zadostiucinění obsažených v rozsudcích Soudu, podle nichž má být částka stanovená v měně euro převáděna na národní měnu žalovaného státu vždy podle kursu platného ke dni úhrady.

Česká republika ve svém vyjádření adresovaném sekretariátu Výboru ministrů vysvětlila objektivní potíže s naplňováním tohoto pravidla v praxi. Reakce sekretariátu byla spíše pragmatická a vyzněla ve prospěch doplacení vzniklých nedoplatků alespoň u některých stěžovatelů (zejména ve věci *Havelka a ostatní*).

Během druhého pololetí roku 2008 nicméně Ministerstvo spravedlnosti získalo u svého účtu u České národní banky možnost používat internetové bankovníctví, díky němuž již v zásadě lze zadat příkaz k úhradě v českých korunách vypočtený podle aktuálního kursu vyhlášeného Českou národní bankou a nechat jej provést v ten samý den.

Tato možnost však nebyla v praxi využita, a proto u plateb realizovaných v období, za které se podává tato zpráva, vznikly nedoplatky. Jedna platba prováděná na konci roku byla navíc opožděná. Problémy jsou řešeny v rámci Ministerstva spravedlnosti.

3.2. INDIVIDUÁLNÍ OPATŘENÍ K NÁPRAVĚ PORUŠENÍ ÚMLUVY

Napřed je namístě se zmínit o problematice individuálních opatření k výkonu rozsudků vydaných ve druhém pololetí roku 2008 a potom se vrátit k této problematice u rozsudků vydaných v dřívější době.

3.2.1. Rozsudky vydané ve druhém pololetí roku 2008

Z těchto rozsudků (viz pododdíl 1.1.1.) vznikají otázky možného navrácení právního postavení stěžovatelů ve stav předcházející zjištěnému porušení Úmluvy (*restitutio in integrum*) v následujících případech:

- rozsudek *Melich a Beck* představuje trestní případ, kdy v poslední instanci rozhodoval Ústavní soud, a proto stěžovatelé mohli podat a také podali návrh na obnovu řízení, o kterém dosud nebylo rozhodnuto;
- kauza *Družstevní záložna PŘIA* se naopak vztahuje k občanskoprávnímu případu, u něhož obnova řízení v návaznosti na rozsudek Soudu není možná; lze dále poukázat na probíhající řízení o náhradu škody, které stěžovatelka již dříve zahájila u Obvodního soudu pro Prahu 1, i na skutečnost, že o její žalobě proti druhému rozhodnutí o prodloužení nucené správy dosud Nejvyšší správní soud nerozhodl s odvoláním na probíhající konkurs;
- rozsudek ve věci *Forminster Enterprises Limited*, v níž bylo zjištěno nepřiměřeně dlouhé zajištění akcií, vybízí buď k uvolnění tohoto majetku, nebo – s ohledem na závěry Krajského soudu v Hradci Králové o tom, že je předmětné akcie s ohledem na jejich nejasné vlastnictví třeba uložit do soudní úschovy – k urychlenému dokončení trestního stíhání obviněných v kauze vytunelovaného fondu TREND a též k urychlenému uskutečnění kroků, které z rozhodnutí trestního soudu vyplynou (zejména pokud bude v tomto výroku rozsudek soudu prvního stupně potvrzen).

Ostatní rozsudky vydané ve druhém pololetí roku 2008 zřejmě nevyžadují žádné další kroky v rovině individuálních opatření.

3.2.2. Rozsudky z doby dřívější

Problémy s individuálními opatřeními k nápravě ovšem přetrvávají u některých rozsudků vydaných v dřívější době. Na tomto místě lze odkázat na tutéž kapitolu v předchozích zprávách o stavu vyřizování stížností a konstatovat, že jen v některých případech došlo k žádoucímu posunu.

Zaprvé, případy *Wallová a Walla* a *Havelka a ostatní* zůstávají předmětem podrobného sledování ze strany Výboru ministrů a nezdá se, že by šely na vnitrostátní úrovni k uspokojivému řešení.

- V prvně zmiňované kauze přetrvává složitá situace, navzdory úsilí orgánů sociálně-právní ochrany dětí a dalších zainteresovaných institucí. Manželé Wallovi jsou si podle všeho značné komplikovanosti jejich případu vědomi a momentálně neusilují o změnu předchozích soudních rozhodnutí o tom, že děti mají zůstat v pěstounské péči.
- Předpokladem pro návrat dětí pana Havelky do jeho péče je zabezpečení uspokojivého bydlení pro rodinu. Žádosti pana Havelky o přidělení bytu však Městská část Praha 15 i přes vysvětlení citlivosti této kauzy nevyhověla. Už jen z tohoto důvodu tudíž není příliš reálné, že by se děti v dohledné době vrátily do péče otce, jinými slovy, že by došlo k ukončení stavu, který Soud označil za porušení práva pana Havelky a jeho tří dětí na pokojný rodinný život. Nelze stále vyloučit, že bude Výbor ministrů Rady Evropy reagovat přijetím mezitímní rezoluce, ve které neuspokojivý výkon rozsudku konstatuje a vyzve Českou republiku k větší snaze, čímž dodá požadavku na scelení rodiny Havelkových v návaznosti na rozsudek Soudu větší váhu a publicitu.

Zadruhé, ve věci *Andělová* bylo konzultací orgánu sociálně-právní ochrany dětí, který vyslechl zúčastněné, zjištěno, že styk stěžovatelky s její nezletilou dcerou probíhá poměrně uspokojivě pro všechny, přičemž nikdo, ani stěžovatelka, nežádá státní orgány o asistenci.

Zatřetí, zdaleka ne všechna soudní řízení, jejichž nepřiměřenou délku konstatoval Soud, spějí urychleně k definitivnímu skončení. Jak opakovaně uvádíme, dosavadní způsob provádění individuálních opatření v těchto případech není příliš efektivní, leč do výkonu soudní moci lze zasahovat jen v omezeném rozsahu. Náplast pro poškozené tu představuje možnost žádat o přiměřené zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nepřiměřenou délkou řízení, ale tento institut neodstraňuje porušování Úmluvy, jen jeho následky.

3.3. OBECNÁ OPATŘENÍ K ZAMEZENÍ PORUŠOVÁNÍ ÚMLUVY

Také u obecných opatření k nápravě napřed uvedeme několik poznámek k výkonu rozsudků vydaných ve druhém pololetí roku 2008 a potom se vrátíme k této problematice u rozsudků vydaných v dřívější době.

3.3.1. Rozsudky vydané ve druhém pololetí roku 2008

Jak vyplývá z pododdílu 1.1.1., týkaly se tyto rozsudky různých problematik, z nichž některé jsou nové.

Trojice rozsudků – *Vokoun*, *Regálová* a *Melich a Beck* – jsou z hlediska obecných opatření spíše výzvou pro aplikační praxi, přičemž problémy na poli práva na spravedlivý proces identifikované v prvních dvou zmíněných kauzách nejsou nové. Totéž obdobně platí pro rozsudek *Fešar*, který se týká práva na svobodu a ve kterém Soud dospěl k podobným závěrům jako v dřívější věci *Smatana*. Nařídí-li Ústavní soud obnovu řízení ve věci *Melich a Beck*, přispěje to navíc ke zvýšení viditelnosti právních závěrů obsažených v rozsudku Soudu.

Zbylé rozsudky však otazníky stran potřeby přijmout obecná opatření k nápravě v určitém rozsahu vyvolávají.

Zaprvé, rozsudek *Družstevní záložna PRIA a ostatní* kritizuje jednak nedostatečný soudní přezkum rozhodnutí o nucené správě, jednak chybějící přístup orgánů záložny k dokumentaci, kterou měl v rukou nucený správce, ale která byla nezbytná pro úspěšné uplatnění opravných prostředků proti rozhodnutím o nucené správě.

- Otázka práva na přístup k soudu – soudního přezkumu rozhodnutí o nucené správě – byla, zdá se, vyřešena novým soudním řádem správním a posunem judikatury Nejvyššího správního soudu vztahující se k výkladu zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech, ve znění zejména zákona č. 100/2000 Sb. (viz usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 12. října 2004 sp. zn. 5 A 131/2001-69).
- Problematika práva vedení záložny (popř. jiné instituce v podobném postavení) na přístup k potřebné obchodní a účetní dokumentaci týkající se záložny v kontextu možného zpochybnění oprávněnosti uvalení (popř. prodloužení) nucené správy bude předmětem dalšího zkoumání. Lze v této souvislosti upozornit i na potřebu přihlídnout k jiné podobné stížnosti (č. 74152/01 – *Rodinná záložna, spořitelní a úvěrní družstvo*), která z hlediska článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě nenastoluje úplně shodné otázky a o níž dosud nepadl rozsudek ve věci samé, který by tyto otázky vyjasnil.

Zadruhé, rozsudek *Forminster Enterprises Limited* poukázal na nepřiměřeně dlouhé zajištění cenných papírů během trestního řízení. Nebylo by patrně užitečné vykládat tento rozsudek úzce, tzn. jen jako řešení konkrétního případu daného okolnostmi. Je zřejmé, že nepřiměřeně dlouhé trestní řízení může mít nepříznivé dopady do majetkové sféry obviněných, ale i třetích subjektů, nejenom pokud jde o cenné papíry, ale i jiné majetkové hodnoty. V současné právní úpravě též není zakotvena zásada, obdobná zásadě uplatňované při rozhodování o dalším trvání vazby, že důsledky průtahů v řízení nemůže legitimně nést subjekt stížený nějakým zajišťovacím opatřením uvaleným orgány činnými v trestním řízení. Výkon tohoto rozsudku v rovině obecných opatření tudíž musí být předmětem dalších úvah, které mohou vyústit v potřebu změn právní úpravy.

Zatřetí, rozsudek *Rashed* odhalil nedostatečnou právní úpravu zadržení žadatelů o mezinárodní ochranu v tranzitním prostoru mezinárodního letiště. Zatímco problém zadržování těchto osob i mimo prostor letiště byl vyřešen novelou zákona o azylu č. 379/2007 Sb. a otázka soudního přezkumu byla vyjasněna Nejvyšším správním soudem (viz rozsudek ze dne 15. listopadu 2007 sp. zn. 9 Aps 5/2007-63), předmětem dalších úvah z hlediska přijetí obecných opatření musí být otázka zajištění požadované rychlosti soudního přezkumu zadržení a zamezení výkladu azylovým zákonem stanovených lhůt pro rozhodnutí o povolení vstupu na území fakticky znamenajícímu jejich prodloužení.

Začtvrté, rozsudek *Husák* určil porušení práva stěžovatele na slyšení v řízení o dalším trvání vazby a zároveň určitým způsobem korigoval judikaturu Ústavního soudu, který se v mezidobí pokusil reflektovat požadavky článku 5 odst. 4 Úmluvy ve světle platné zákonné právní úpravy. Ústavní soud především zrušením ustanovení § 242 odst. 2 trestního řádu (nález ze dne 22. března 2005 sp. zn. Pl. ÚS 45/04) vytvořil prostor pro to, aby se neveřejná zasedání, v nichž soudy v řízeních o vazbě rozhodují, mohla konat i za přítomnosti obviněného. Přesto by bylo vhodné, aby právo obviněného být slyšen bylo zakotveno přímo v trestním řádu, stejně jako okolnosti, za kterých je možné od slyšení upustit. Uspokojivé řešení by v tomto směru mohla přinést rekonstrukce trestního řádu, která by současně mohla zjednodušit dnes zbytečně komplikovaný systém rozhodování o dalším trvání vazby tak, aby kvantita těchto řízení poněkud ustoupila jejich kvalitě.

3.3.2. Rozsudky z doby dřívější

Předně, největší skupinu těchto rozsudků představují případy nepřiměřených délek soudních řízení z hlediska hmotněprávního, tj. článku 6 odst. 1 Úmluvy. Můžeme tu odkázat na předchozí zprávu; ani údaje ze soudních statistik za rok 2008 dřívější konstatování nemění, ať už

jde o velké kategorie agend¹⁶ nebo o agendy v citlivých oblastech, jako jsou spory rodičů o poměry nezletilých, spory pracovněprávní a z nich spory o náhradu škody způsobené pracovním úrazem nebo nemocí z povolání.¹⁷ Snižování délek soudních řízení a urychlené skončení zejména těch sporů, které již jsou nadměrně dlouhé, by mělo být i nadále prioritou. V roce 2008 nicméně přijata řada změn právní úpravy směřujících k odbřemenění soudců (novelizace občanského soudního řádu zákonem č. 7/2009 Sb. mění systém doručování, přičemž potíže na tomto poli nesporně bývají zdrojem průtahů). Pokračující úsilí je věnováno elektronizaci justice a zlepšení manažerských nástrojů v rukou předsedů soudů. Domníváme se však, že by každá změna procesních pravidel měla být doprovázena odpovídajícími ukazateli jejich dopadů; zjištěné údaje by usnadnily přesnější zacílení případných navazujících korekcí.

Další pozornost bude nezbytné věnovat výkonu rozsudků *Wallová a Walla a Havelka a ostatní*, již zmíněných výše v pododdílu 3.2.2. v souvislosti s individuálními opatřeními. Jedná se o nežádoucí praxi mnohdy nedostatečně zdůvodněného odebrání dětí z péče biologických rodičů a jejich svěřování do ústavní výchovy. V současné době vzniká na Ministerstvu práce a sociálních věcí koncepční materiál věnovaný péči o ohrožené děti.¹⁸ Je namístě zdůraznit, že cílem tu nemůže být jen snížení počtu dětí umístěných v institucionální péči, ale vůbec snížení počtu dětí odebraných z péče jejich biologických rodičů. Je jinými slovy nezbytné upřednostňovat zachování přirozených rodinných pout, protože odebrání dítěte představuje zásah do rodinného života biologických rodičů i jejich dítěte bez ohledu na to, zda je dítě následně umístěno v institucionální péči nebo v náhradní rodině.

Konečně, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy mělo reagovat na rozsudek *D. H. a ostatní*, týkající se diskriminace romských dětí jejich zařazováním do zvláštních škol, a předložilo pro potřeby Výboru ministrů Rady Evropy návrh akčního plánu opatření, která povedou k vymýcení kritizované praxe. Ministerstvo školství návrh zprávy dokončilo v září 2008, byl však předložen vládě ke schválení až koncem února 2009.¹⁹ Tímto výkon rozsudku zdaleka nekončí; samotná zpráva předpokládá zpracování dalších materiálů.

3.4. REZOLUCE VÝBORU MINISTRŮ

V tomto oddílu se zmíníme o případech, ve kterých Výbor ministrů *de iure* nebo *de facto* uzavřel dohled na výkonem rozsudků.

¹⁶ Globálně vzato se délka řízení u řady agend snižuje, stejně jako se snižuje počet nedodělků. Jsou-li však spory starší pěti let, pravděpodobně bude délka řízení nepřiměřená. Průměrná délka občanskoprávních řízení pravomocně skončených v roce 2008 oproti roku 2005 poklesla o zhruba 29 dní (z 453 na 424 dní; v roce 2007 ovšem tato průměrná délka byla 400 dní), průměrná délka obchodních sporů poklesla z 822 dní v roce 2006 na 591 dní v roce 2008 (v roce 2007 to bylo 793 dní). Průměrná délka trestního řízení od sdělení obvinění po právní moc v roce 2008 činila 319 dní; takto pojatý ukazatel je sledován nově a zohledňuje fakt, že podle článku 6 odst. 1 Úmluvy začíná trestní řízení v zásadě sdělením obvinění.

¹⁷ Průměrná délka řízení, ve kterém bylo vydáno první rozhodnutí o výchově (svěření) dítěte, pravomocně skončených v roce 2008, činila 170 dní. Průměrná délka řízení, ve kterém bylo vydáno takové rozhodnutí pro případ rozvodu, činila 139 dní. Další rozhodnutí o výchově (svěření) dítěte (tj. o změně výchovného prostředí) bylo skončeno v průměru za 180 dní.

Řízení o skončení pracovního poměru zaměstnavatelem trvalo v roce 2008 v průměru 802 dní, spory z nároků na základní mzdu a náhradu mzdy 827 dní a spory o nárok zaměstnance na náhradu škody za pracovní úraz nebo škody způsobené nemocí z povolání 1 213 dní (tento údaj, již tak nepříznivý, se oproti roku 2007 opět zhoršil). V prvních dvou jmenovaných skupinách pracovněprávních sporů trvalo více než 30 % řízení déle než dva roky, ve třetí jmenované skupině to bylo dokonce více než 55 %.

¹⁸ Usnesení vlády ze dne 19. ledna 2009 č. 76 předpokládá předložení Národního akčního plánu k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti do konce června 2009.

¹⁹ Usnesení vlády ze dne 16. března 2009 č. 303.

3.4.1. *Přijaté závěrečné rezoluce Výboru ministrů*

Dne 8. října 2008 přijal Výbor ministrů závěrečnou rezoluci,²⁰ již ukončil projednávání výkonu jediného rozsudku:

- rozsudek ze dne 7. února 2008 ve věci *Dymáček a Dymáčková*.

3.4.2. *Případy připravené na vydání závěrečné rezoluce Výboru ministrů*

Ke konci druhého pololetí roku 2008 se jedná o tyto případy:

- rozsudek ze dne 18. července 2006 ve věci *Štefanec*;
- rozsudek ze dne 12. července 2001 ve věci *Malhous*;
- rozsudek ze dne 25. května 2004 ve věci *Kadlec a ostatní*;
- rozsudek ze dne 20. dubna 2004 ve věci *Bulena*;
- rozsudek ze dne 28. června 2005 ve věci *Zedník*;
- rozsudek ze dne 13. prosince 2005 ve věci *Zemanová*;
- rozsudek ze dne 7. prosince 2006 ve věci *Linkov*;
- rozsudek ze dne 21. září 2006 ve věci *GECO, a. s.*;
- rozsudek ze dne 26. října 2006 ve věci *Mareš*;
- rozsudek ze dne 7. července 2005 ve věci *Chmelíř*.

²⁰ Rezoluce CM/ResDH(2008)93.

Obsah

Úvod.....	1
Kontext	1
Přehled stavu vyřizování stížností proti České republice	2
I. Přehled případů uzavřených Soudem v období od 1. července do 31. prosince 2008	3
1.1. Rozsudky Soudu ve věci samé	3
1.1.1. Nové rozsudky Soudu	3
1.1.2. Žádosti o postoupení věci velkému senátu	12
1.2. Stížnosti prohlášené za nepřijatelné	12
1.2.1. Komunikované stížnosti prohlášené za nepřijatelné	13
1.2.2. Nekomunikované stížnosti prohlášené za nepřijatelné	19
1.2.3. Komunikované stížnosti prohlášené za částečně nepřijatelné	20
1.3. Stížnosti vyškrtuté ze seznamu	21
1.3.1. Schválená smírná urovnání stížností	21
1.3.2. Stažené stížnosti	21
II. Přehled případů, u nichž nastal v období od 1. července do 31. prosince 2008 vývoj a řízení o nich nadále probíhá	21
2.1. Stížnosti prohlášené za přijatelné	21
2.2. Nově oznámené stížnosti	22
2.3. Účast na veřejném jednání Soudu	22
2.4. Ostatní aktivity vládního zmocněnce ve vztahu k Soudu	22
2.4.1. Projednávání stížností na regulaci nájemních vztahů	23
2.4.2. Intervence vlády České republiky v případech proti jiným státům	23
2.4.3. Koordinace žalovaných států při jmenování soudce ve společném zájmu	23
III. Výkon rozsudků Soudu	23
3.1. Úhrada spravedlivého zadostiučinění	24
3.2. Individuální opatření k nápravě porušení Úmluvy	24
3.2.1. Rozsudky vydané ve druhém pololetí roku 2008	24
3.2.2. Rozsudky z doby dřívější	25
3.3. Obecná opatření k zamezení porušování Úmluvy	25
3.3.1. Rozsudky vydané ve druhém pololetí roku 2008	25
3.3.2. Rozsudky z doby dřívější	26
3.4. Rezoluce Výboru ministrů	27
3.4.1. Přijaté závěrečné rezoluce Výboru ministrů	28
3.4.2. Případy připravené na vydání závěrečné rezoluce Výboru ministrů	28
Obsah	29

Zpráva za rok 2008

o stavu vyřizování individuálních oznámení podaných proti České republice k Výboru OSN pro lidská práva

Kancelář vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva v rámci Ministerstva spravedlnosti jménem České republiky vyřizuje agendu individuálních oznámení podaných proti České republice k Výboru OSN pro lidská práva (dále jen „Výbor“), který je kontrolním orgánem Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (dále jen „Pakt“).

Do konce roku 2008 bylo České republice postoupeno ke stanovisku celkem 57 oznámení,¹ kancelář vládního zmocněnce však byla informována toliko o 48 oznámeních.² Některá oznámení se týkala více osob.³

Podobně jako předešlé zprávy předložené za roky 2004 až 2007, které obsahově navazovaly na vůbec první souhrnnou informaci poskytnutou vládě o případech individuálních oznámení proti České republice před Výborem, jež byla předložena za rok 2003, bude tato zpráva obsahovat jen stručné informace o změnách, k nimž v dané agendě během uplynulého kalendářního roku došlo.

Nové názory nebo rozhodnutí Výboru vůči České republice

Výbor během roku 2008 vydal vůči České republice pět názorů (*views*) a jedno rozhodnutí (*decision*). Všechny tyto kvazi-judikáty Výboru se prakticky týkaly restitučních podmínek.

V následujících názorech Výbor dospěl k závěru, že Česká republika porušila zákaz diskriminace (článek 26 Paktu) kvůli restituční podmínce státního občanství:

- názor ze dne 8. dubna 2008 na oznámení č. 1484/2006 *Josef Lněnička proti České republice*,
- názor ze dne 25. dubna 2008 na oznámení č. 1488/2006 *Miroslav Süsser proti České republice*,
- názor ze dne 4. srpna 2008 na oznámení č. 1485/2006 *Zdeněk Vlček proti České republice*,
- názor ze dne 2. září 2008 na oznámení č. 1497/2006 *Richard Preiss proti České republice*,

¹ Dvě oznámení byla v minulosti odmítnuta bez stanoviska vlády.

² Zmíněný nemalý rozdíl lze vysvětlit tím, že komunikace mezi Ministerstvem spravedlnosti a sekretariátem Vysokého komisaře OSN pro lidská práva nadále probíhá prostřednictvím Ministerstva zahraničních věcí, což se stalo faktorem vyvolávajícím opakovaná zdržení v přenosu informací.

³ Uvedený celkový počet 57 oznámení je teoreticky možno zvýšit o jeden kus, protože oznámení *Kudrna* bylo chybně evidováno dvakrát. Pochybnosti nad řádným vedením spisů v ženevském sekretariátu OSN vyjádřil např. oznamovatel Brychta, který dokonce žádal Ministerstvo spravedlnosti o informace o tom, co Česká republika z jeho podání vlastně obdržela jako spis tvořící jeho oznámení.

- názor ze dne 2. září 2008 na oznámení č. 1448/2006 *Ivanka Kohoutek proti České republice*.

Ve všech těchto názorech Výbor kromě toho, že konstatoval porušení článku 26 Paktu, také odmítl námitku vlády o zneužití práva podat oznámení (ačkoli oznámení byla podána řadu let – od 2,5 do 6,5 – po skončení vnitrostátních řízení) a vyslovil, že Česká republika má:

- poskytnout oznamovatelům účinný prostředek nápravy, včetně náhrady, pokud nemůže být sporná nemovitost vydána (kromě případu *Lněnička*, kde oznamovatel usiloval toliko o finanční náhradu),
- změnit své zákonodárství, popř. rozhodovací praxi,
- informovat Výbor ve lhůtě 180 dnů o přijatých opatřeních (k implementaci viz následující oddíl této zprávy).

V jednom případě dospěl Výbor k závěru o nepřijatelnosti oznámení:

- v rozhodnutí ze dne 14. dubna 2008 o oznámení č. 1515/2006 *Herbert Schmidl proti České republice* se přiklonil k námitce vlády o nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy s tím, že oznamovatel své nároky vůbec neuplatnil před vnitrostátními soudy; takový krok by přitom mimo jiné umožnil vyjasnit sporné skutkové okolnosti, jako je současné vlastnictví předmětných pozemků nebo oznamovatelovo postavení dědice původních vlastníků (jimž byl majetek jako Sudetským Němcům konfiskován na základě prezidentských dekretů), které Výbor není povolán hodnotit.

Implementace názorů Výboru v České republice

V oblasti implementace již vydaných názorů Výboru nenastaly na straně České republiky žádné hmatatelné změny. Jak už bylo uvedeno v minulých zprávách, bylo by namístě podrobit určité analýze dosavadní oficiální velmi zdrženlivý postoj České republiky vůči implementaci názorů Výboru a pokusit se nalézt východisko ze situace, kdy se implementace odvíjí buď od nahodile vzniklých příležitostí, vytvořených zcela nezávisle na názorech Výboru (např. ve věci *Brok*),⁴ než od vskutku pravidelného fungování implementačního mechanismu, nebo (a tomu tak je v naprosté většině případů) není realizována vůbec, zejména pro překážky ve vnitrostátním zákonodárství (restituční podmínka státního občanství, uplynutí lhůt) nebo z toho důvodu, že nelze zasahovat do výkonu soudní moci.

Na tomto místě je třeba zmínit dvě skutečnosti, které nastaly během roku 2008, jedna na vnitrostátní a druhá na mezinárodní úrovni, a které spíše než o sbližování pohledů na tuto problematiku svědčí o utvrzování vzájemně neslučitelných pozic.

Na vnitrostátní úrovni se problematikou překonání podmínky státního občanství v restitučních zákonech na základě petice Sdružení občanské sebeobrany v roce 2008 zabýval Výbor pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice Senátu. Oslovil předsedu vlády, který se ve své odpovědi ztotožnil s názory jednotlivých ministerstev:

⁴ V této věci byl poskytnut příspěvek z Nadačního fondu obětem holocaustu, neboť oznamovatelé splnili příslušné podmínky nikterak nespojené s předchozím názorem Výboru.

- Ministerstvo spravedlnosti odmítlo novelizaci restitučního zákonodárství a připustilo možnost finančního odškodnění dotčených osob ze strany státu,
- Ministerstvo financí mimo jiné odhadlo, že cca 2 až 4 tis. osob žadatelů o náhradu podle zákona o mimosoudních rehabilitacích nesplňovalo podmínku státního občanství, přičemž cca 5 až 8 tis. takových osob žádost ani nepodalo; náklady na případné odškodnění odhadlo toto ministerstvo na cca 3 mld. Kč; řada osob přitom byla odškodněna podle tzv. náhradových dohod a otevírání možnosti naturální restituce by též bylo velmi problematické,

a svůj dopis uzavřel s tím, že „nepovažuj[te] za vhodné otevírat otázku restitucí, ať již formou novel stávajících restitučních předpisů či novou právní normou“.

Ohledně mezinárodní úrovně jsme v předchozí výroční zprávě referovali o projednávání Druhé periodické zprávy České republiky o plnění závazků z Mezinárodního paktu o občanských a politických právech na zasedání Výboru v červenci roku 2007, kdy delegace České republiky přednesla dosavadní zdrženlivou pozici našeho státu opírající se mimo jiné o skutečnost, že názory Výboru nejsou *stricto sensu* závazné, neboť nejsou nadány atributy soudního rozhodnutí. Tato pozice tehdy nenalezla příznivou odezvu u členů Výboru. Výbor nicméně v roce 2008 navíc kontroval vydáním obecného komentáře č. 33 nazvaného *Povinnosti smluvních států podle Opčního protokolu k Mezinárodnímu paktu o občanských a politických právech*,⁵ ve kterém opatrně potvrdil myšlenku závaznosti svých názorů na individuální oznámení, a to přesto, že řada států, které využily možnosti vyjádřit se k návrhu tohoto výkladového instrumentu,⁶ podle všeho zaujala k perspektivě závaznosti názorů Výboru značně zdrženlivý postoj.

Tento obecný komentář sám o sobě není závazný, pouze odráží pohled Výboru na určité stěžejní otázky výkladu Opčního protokolu k Paktu. Výbor v bodu 11 sice uznává, že jako takový není soudním orgánem, přesto však jeho názory vydané podle Opčního protokolu vykazují určité významné charakteristiky soudního rozhodnutí. Podle Výboru se k nim dospívá v soudcovském duchu, který zahrnuje nestrannost a nezávislost členů Výboru, promyšlený výklad znění Paktu a určující charakter rozhodnutí.⁷ Výbor v dalších bodech uvádí, že:

- je orgánem, kterého samotný Pakt pověřil výkladem tohoto instrumentu,
- státy mají v případě porušení Paktu povinnost poskytnout prostředek nápravy, což Výbor ve svých kritických názorech připomíná,
- státy mají povinnost jednat v dobré víře,
- od roku 1997 Výbor ustanovuje zvláštního zpravodaje pro implementaci názorů,

⁵ Dokument CCPR/C/GC/33 ze dne 5. listopadu 2008, schválený během 94. zasedání Výboru v říjnu 2008.

⁶ Česká republika, zdá se, dosti nepochopitelně nebyla oslovena.

⁷ Bod 11 předběžné verze obecného komentáře doslova zní: „While the function of the Human Rights Committee in considering individual communications is not, as such, that of a judicial body, the views issued by the Committee under the Optional Protocol exhibit some important characteristics of a judicial decision. They are arrived at in a judicial spirit, including the impartiality and independence of Committee members, the considered interpretation of the language of the Covenant, and the determinative character of the decisions.“

- skutečnost, že smluvní stát neimplementuje názor Výboru, je zveřejňována při publikaci rozhodnutí Výboru,
- některé státy nepřijaly zčásti nebo zcela názor Výboru nebo se pokoušely o obnovu řízení o případu,
- Výbor ve svém jednacím řádu zavedl pravidla pro vydávání předběžných opatření.

Na samotný závěr svého obecného komentáře Výbor uvedl, že většina států nemá zvláštní zmocňovací zákonná ustanovení k převzetí názorů Výboru do vnitrostátního právního řádu, ale že vnitrostátní právo v některých státech umožňuje poskytnout odškodnění obětem porušení lidských práv konstatovaných mezinárodními orgány. Podle mínění Výboru státy musejí v každém případě použít veškerých prostředků nacházejících se v jejich moci, aby přiznaly účinek názorům, které Výbor vydal.⁸

Aniž by bylo nezbytné se dovolávat jiné autority, lze pro stručnost poukázat na to, že například Spojené státy americké považují tento obecný komentář Výboru za pochybený, neboť nemá oporu v textu Paktu, v *travaux préparatoires*, jež vedly k přijetí tohoto instrumentu, ani v mezinárodním právu použitelném na výklad smluv.⁹ Potvrzuje to přinejmenším, že výhrady prezentované českou delegací v roce 2007 jsou sdíleny také jinými státy.

Na závěr této pasáže věnované úvahám o implementaci názorů Výboru uvádíme, že se kanclář vládního zmocněnce pokládá za vázanou dosavadním postojem České republiky k danému problému, prezentovaným při různých příležitostech samotnému Výboru, a to až do případného přehodnocení tohoto postoje. Z tohoto důvodu také Ministerstvo spravedlnosti nepodniká kroky k realizaci požadavků Výboru na poskytnutí prostředků nápravy úspěšným oznamovatelům, k jejichž zavedení ostatně není samo příslušné, a na změnu vnitrostátního zákonodárství v oblasti restitucí a nepovažuje za účelné o tom Výbor informovat.

Je nicméně třeba podotknout, že oficiální postoj státu nepřispívá k vyřešení přetrvávajícího problému, který se s postupujícím časem spíše prohlubuje, jak o tom ostatně svědčí obsah oznámení zaslaných vládě České republiky k zaujetí stanoviska během uplynulých let, které se v převážné míře týkají právě restitučních podmínek a podmínky státního občanství zvláště.

Naši krajané kritizují tuto restriktivní podmínku obsaženou též v některých dalších předpisech, jejichž účelem je poskytnout odškodnění za křivdy utrpěné v minulosti. Se zřetelem k tomu, že se v mezinárodním i evropském právu uplatňuje velmi silná tendence vylučovat rozlišování založené na občanství z právních norem pro jeho diskriminační charakter a kvazi-judikatura Výboru tento trend jen odráží, lze doporučit, aby se návrhy zákonů v oblasti nápravy minulých křivd pokud možno neuchylovaly k takové podmínce nebo jí alespoň vtiskovaly sofistikovanější podobu (např. ji skutečně omezovaly pouze na účel rozlišit odpovědnost nástupnických států po bývalém

⁸ Poslední věta obecného komentáře zní: „In any case, States parties must use whatever means lie within their power in order to give effect to the views issued by the Committee.“

⁹ Spojené státy americké (i když nejsou smluvní stranou Opčního protokolu, ale pouze Paktu) své mínění zopakovaly ještě ve svém stanovisku ze dne 22. prosince 2008, tedy po přijetí obecného komentáře č. 33.

Československu)¹⁰ a velmi pečlivě vysvětlovaly, proč má takové rozlišující kritérium rozumné a objektivní zdůvodnění s ohledem na sledovaný cíl.

Domníváme se tedy, že by bylo žádoucí, i s ohledem na mezinárodní pozici České republiky v oblasti ochrany lidských práv, znovu zvážit, zda by nebylo možné přistoupit k implementaci názorů Výboru spočívající v určitém vyrovnání tvrdosti restituční podmínky státního občanství. V každém případě považujeme za nezbytné čerpat z těchto názorů přinejmenším poučení a nevystavovat české zákonodárství opakovaně možné kritice ve světle známých lidskoprávních měřítek.

Nová oznámení komunikovaná vládě České republiky

Výbor vládě v roce 2008 zaslal k zaujetí stanoviska celkem 11 oznámení. S výjimkou jediného (*Novotný*) se všechna týkala restitučních podmínek, přičemž jedno z těchto oznámení podali Sudetští Němci nespokojení s tím, že se nemohou domoci vrácení majetku konfiskovaného po druhé světové válce na základě prezidentských dekretů (*Bergauer a ost.*). Zde je přehled těchto kauz:¹¹

- (XLVII) oznámení (č. 1748/2008) *Josef Bergauer a ostatní proti České republice*: oznamovatelé namítají porušení článku 26 (rovnost před zákonem a zákaz diskriminace) a článku 2 Paktu (právo na vnitrostátní prostředek nápravy) a poukazují mimo jiné na to, že na rozdíl od obětí komunistického režimu nemají nárok na vrácení zabaveného majetku, konfiskovaného konkrétně na základě poválečných prezidentských dekretů, ačkoli jim způsobené utrpení bylo větší,
- (XLVIII) oznámení (č. 1778/2008) *Jaroslav Novotný proti České republice*: oznamovatel namítá porušení článku 26 Paktu, jelikož jako osoba ve výkonu trestu odnětí svobody pobíral za vykonanou práci nařízením vlády stanovenou odměnu za práci vězňů, která dosahuje pouze zhruba poloviny právními předpisy stanovené minimální mzdy,
- (IL) oznámení (č. 1841/2008) *Jaroslav Mařík proti České republice*,
- [– oznámení (č. 1842/2008) *Věra Kudrna proti České republice* (shodné s oznámením č. 1582/2007)],¹²
- (L) oznámení (č. 1843/2008) *Liba Brazda proti České republice*,
- (LI) oznámení (č. 1844/2008) *Blanka Kučera proti České republice*,
- (LII) oznámení (č. 1845/2008) *Stan Smelhaus proti České republice*,
- (LIII) oznámení (č. 1846/2008) *Marta a Josef Tirpak proti České republice*,

¹⁰ Např. § 3 odst. 1 písm. b) návrhu zákona, kterým se zmírňují majetkové křivdy občanům České republiky za nemovitý majetek, který zanechali na území Podkarpatské Rusi v souvislosti s jejím smluvním postoupením Svazu sovětských socialistických republik, ve znění schváleném Poslaneckou sněmovnou Parlamentu [sněmovní tisk č. 453 v V. volebním období a stanovisko vlády k návrhu zákona (tisk č. 453-1)], může jít nad rámec takto úzce vymezeného účelu a vystavit tuto právní úpravu nebezpečí kritiky z hlediska zákazu diskriminace na základě státního občanství.

¹¹ Číslování navazuje na seznam obsažený v předchozích zprávách.

¹² K tomu pozn. pod čarou č. 3.

- (LIV) oznámení (č. 1847/2008) *Miroslav a Eva Klain proti České republice*,
- (LV) oznámení (č. 1848/2008) *Dennis a Helena Vernak proti České republice*,
- (LVI) oznámení (č. 1849/2008) *Marie Batlik proti České republice*,
- (LVII) oznámení (č. 1850/2008) *Svatava Linda proti České republice*.

Oznámení č. 1841 až 1850/2008, která se týkají restituční podmínky státního občanství, byla ve skutečnosti podána v letech 2006 a 2007 a registrována až v roce 2008.¹² Ve zhruba třetině případů oznamovatelé poskytli nepřesné údaje o sporných nemovitostech, které v důsledku toho na základě samotných oznámení prakticky nelze dohledat. Také jen zhruba ve třetině případů se oznamovatelé vůbec domáhali na vnitrostátní úrovni vydání sporných nemovitostí. V jednom případě věc vůbec nespadá do působnosti restitučních zákonů, neboť oznamovatelka usiluje o vrácení družstevního bytu (*Brazda*). V jednom případě se po provedeném šetření zdá, že oznamovatelé československé občanství vůbec neztratili (*Tirpak*).

